

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Marija Zupanec

**Uporaba transakcijsko analitične psihoterapije znotraj
sodobnega socialnega dela**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Marija Zupanec

**Uporaba transakcijsko analitične psihoterapije znotraj
sodobnega socialnega dela**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo / Psihosocialna podpora in pomoč

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2020

Zahvala

Hvala doc. dr. Milku Poštraku za strokovno podporo, odlično odzivnost in usmerjanje pri pisanju magistrske naloge.

Posebna zahvala velja možu Robertu, hčeri Evi in sinu Jakobu za vso podporo, razumevanje in spodbudo v obdobju študija.

Hvala mami, sestrama in ostali širši družini.

Zahvala gre tudi vam, drage prijateljice, Anica, Veronika, Natalija, Petra, Lea, in vsem ostalim, ki prihajate za mojo domačo mizo in verjamete vame.

**Kdor čaka, izgublja čas, priložnost in živce. Kdor potrpežljivo deluje, uživa mir,
radost in zadovoljstvo.**

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ima in priimek: Marija Zupanec

Naslov magistrskega dela: Uporaba transakcijsko analitične psihoterapije znotraj sodobnega socialnega dela

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Število strani: 134. Število prilog: 6. Število slik: 6. Število tabel: 1.

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Uporaba transakcijsko analitične psihoterapije znotraj sodobnega socialnega dela

Povzetek

V nalogi sem predstavila teoretični okvir transakcijske analize in iz nje izpeljan uveljavljen in široko uporaben psihoterapevtski pristop. Teorija transakcijske analize je med drugim uporabna tudi v izobraževanju, menedžmentu in svetovalnem delu. Tako sem skušala poiskati prisotnost njenih elementov znotraj sodobnega socialnega dela. V raziskovalnem delu sem iskala podobnosti v epistemoloških predpostavkah, pri čemer sem posebno pozornost namenila odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom. Zanimala me je prisotnost konceptualnih in metodičnih pristopov transakcijsko analitične psihoterapije znotraj sodobnega socialnega dela. Raziskala in primerjala sem področje delovanja, poglede na problem, nastanek problema, podobnosti med uporabniki/klienti in iskala uporabna znanja in spretnosti obeh pristopov, ki so medsebojno uporabna.

Končna ugotovitev raziskovalne naloge je, da so določeni elementi, ki jih vsebuje teorija transakcijske analize, prisotni znotraj teorij, na katere se pri svojem izvajanju praktičnih dejavnosti upira sodobno socialno delo.

Ključne besede: sodobno socialno delo, transakcijsko analitična psihoterapija, teorija transakcijske analize, psihosocialna pomoč, delovna aliansa, soustvarjanje.

The use of transactional analysis psychotherapy within modern social work

Master's Thesis Abstract

In the thesis, I presented the theoretical framework of transactional analysis and the established and widely used psychotherapeutic approach derived from it. The theory of transactional analysis is among others useful in education, management and counselling work, therefore I tried to find the presence of its elements within modern social work. In the research part, I searched for similarities in the epistemological assumptions, while paying special attention to the relationship between the helper and the user/client. I was interested in the presence of conceptual and methodical approaches of transactional analysis psychotherapy within modern social work. I researched and compared the field of work, views on the problem, the emerge of the problem, similarities between users/clients and searched for useful knowledge and skills of both approaches, which are mutually applicable.

The main finding of the research thesis is that certain elements of the theory of transactional analysis are present within theories on which modern social work is relying in its practical activities.

Key words: modern social work, transactional analysis psychotherapy, the theory of transactional analysis, psychosocial support, working alliance, co-creation.

VSEBINA

1	UVOD	1
2	SOCIALNA PSIHOLOGIJA	2
2.1	Behaviorizem, sebstvo, igre	2
2.2	Paralelizem in dvoumnost zavesti	2
2.3	Behavioristični program	3
2.4	Behaviorizem in psihološki paralelizem	4
2.5	Sebstvo	4
2.6	Individualna in skupinska igra	5
2.7	Jaz in mene	6
2.8	Egostanja ter superego, ego in id	7
2.9	Koncept egostanj, zaznan skozi prizmo različnih avtorjev	7
2.10	Povzetek razmišljanja – konceptualni krog	10
3	TEORIJA TRANSAKCIJSKE ANALIZE	11
3.1	Filozofske predpostavke transakcijske analize	12
3.2	Teoretični koncepti transakcijske analize	13
3.2.1	Referenčni okvir	13
3.2.2	Model egostanj	14
3.2.2.1	Strukturalni model	15
3.2.2.2	Funkcionalni model	15
3.2.2.3	Kako prepoznamo egostanja	17
3.2.3	Življenjski skript	17
3.2.4	Transakcije	19
3.2.4.1	Komplementarne transakcije	19
3.2.4.2	Križne transakcije	21
3.2.4.3	Prekrite transakcije	22
3.2.5	Potrditve	23
3.2.6	Pasivnost – prilagajanje sveta svojemu skriptu	23
3.2.7	Reketi	25
3.2.8	Psihološke igre	25
3.2.8.1	Formula I	27
3.2.8.2	Dramski trikotnik	28
3.3	Transakcijska analiza in psihoterapija	29
3.3.1	TA v praksi – dogovor o sodelovanju	30
3.3.2	Razvoj TA in TA v Sloveniji	31
4	SOCIALNO DELO	32
4.1	Zgodovina socialnega dela	32
4.2	Kontekst socialnega dela	33
4.3	Koncepti in metode socialnega dela	35
4.3.1	Dogovor o sodelovanju	35
4.3.2	Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitve	36
4.3.3	Osebno vodenje	36
4.3.4	Perspektiva moči	36
4.3.5	Etika udeležnosti	36
4.3.6	Znanje za ravnanje	37
4.3.7	Ravnanje s sedanostjo	37
4.4	Jezik socialnega dela	37
5	PROBLEM	38
5.1	Opredelitev problema	38
5.2	Raziskovalna vprašanja	38

6	METODOLOGIJA	40
6.1	Vrsta raziskave	40
6.2	Teze	40
6.3	Merski instrumenti.....	40
6.4	Zbiranje podatkov.....	41
6.5	Obdelava in analiza gradiva	42
7	REZULTATI IN RAZPRAVA	45
7.1	Epistemološke predpostavke	45
7.1.1	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.....	45
7.1.2	Razlike v epistemoloških predpostavkah	46
7.1.3	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom	46
7.1.4	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom	48
7.1.5	Podobnosti pri postavljanju mej	49
7.1.6	Razlike pri postavljanju mej	49
7.1.7	Ključno stičišče obeh pristopov.....	50
7.1.8	Ključne razlike obeh pristopov.....	50
7.2	Koncepti in metode.....	51
7.2.1	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov	51
7.2.2	Razlike v konceptih in metodah pristopov	52
7.3	Področje delovanja posameznega pristopa	53
7.3.1	Razlike v pogledu na nastanek problema	53
7.3.2	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta	54
7.3.3	Podobnosti med uporabniki obeh pristopov	55
7.3.4	Razlike med uporabniki obeh pristopov	56
7.3.5	Razlike glede vključevanja pomembnih drugih	57
7.4	Uporabna / neuporabna znanja	58
7.4.1	Uporabna znanja iz SSD v TAP	58
7.4.2	Neuporabna znanja iz SSD v TAP	59
7.4.3	Uporabna znanja iz TAP v SSD	59
7.4.4	Neuporabna znanja iz TAP v SSD	60
7.5	Definicija ciljev in učinkovitost pristopa.....	61
7.5.1	Definicija ciljev v SSD	61
7.5.2	Definicija ciljev v TAP	61
7.5.3	Podobnosti v definiciji ciljev	62
7.5.4	Razlike v definiciji ciljev.....	62
7.5.5	Učinkovitost SSD	63
7.5.6	Učinkovitost TAP	64
7.6	Predlog sogovornice	64
7.7	Kritična refleksija	64
8	SKLEPI.....	66
9	PREDLOGI	69
10	Viri in literatura:	70
11	PRILOGE	73
11.1	Primer vprašalnika za intervju	73
11.2	Določitev enot kodiranja.....	74
11.2.1	Intervju A.....	74
11.2.2	Intervju B.....	81
11.3	Odprto kodiranje	90
11.4	Osno kodiranje	124
12	POVZETEK	132

SEZNAM SLIK

Slika 3.1: Organi strukture osebnosti in ego stanja	15
Slika 3.2: Funkcionalna analiza egostanj	15
Slika 3.3: Komplementarna transakcija Odrasli–Odrasli	21
Slika 3.4: Križna transakcija Odrasli–Odrasli, Starš–Otrok	21
Slika 3.5: Dvojna prikrita transakcija	22
Slika 3.6: Dramski trikotnik	28

SEZNAM TABEL

Tabela 6.1: Primer odprtega kodiranja (v celoti je v prilogi – poglavje 11.3)	43
---	----

1 UVOD

Kot prihodnja transakcijsko analitična psihoterapevtka sem v zaključni nalogi magistrskega študija želela razširiti vpogled v uporabnost teorije transakcijske analize v področju sodobnega socialnega dela. Ob tem sem se sprva posvetila predhodnikom, ki so v svojih raziskovanjih podajali razmišljanja, na katerih je Erick Berne gradil teoretični koncept transakcijske analize. Stoletja dolga pot je bila potrebna za nastanek koncepta, kot ga poznamo in uporabljamo danes.

Že med študijem na Fakulteti za socialno delo sem v mislih pogosto čutila prisotnost vzporednic v smislu podobnosti med transakcijsko analitično psihoterapijo in sodobnim socialnim delom, zato sem zlahka vstopila v področje raziskave in začela iskati skupne elemente in metode dela med obema pristopoma.

S pomočjo sodobnega socialnega dela danes pristopamo k reševanju težav v kontekstu psihosocialne pomoči posameznikov in skupin, pri čemer je ugotovljeno, da modaliteta pristopa dela ni ključnega pomena. Poudarek je usmerjen na odnos, ki ga skozi skupno delo ustvarjata socialni delavec kot strokovnjak na eni strani in uporabnik, pomoči potreben, na drugi strani. Stroka socialnega dela vključuje izraz »spoštljivi in odgovorni zaveznik«, ki ga skozi prizmo transakcijsko analitične teorije lahko vidimo v pozitivnem Negujočem Staršu in pozitivnem Kritičnem Staršu.

Transakcijska analiza (v nadaljevanju TA) obsega teorijo osebnosti in medsebojne komunikacije ter iz nje izvedeno psihoterapevtsko metodo (Žvelc, 2011, str. 381). TA-teorija je teorija osebnosti, komunikacije, otrokovega razvoja, teorija psihopatologije in se uporablja v psihoterapiji (humanistična, eksistencialna), izobraževanju, menedžmentu (trening komunikacije, analiza organizacije) in svetovalnem delu (policija, socialno delo). Trije glavnih in hkrati nosilni stebri TA-pristopa so: koncept egostanj, življenjski skript in psihološke igre.

2 SOCIALNA PSIHOLOGIJA

Ko raziskujemo posameznikovo področje z vidika socializacije, razvoja posameznikove identitete, nadalje identitete znotraj pripadajoče družbe, ko razmišljamo o socialnih vlogah, o jazu, umu in sebstvu, preidemo na križišče, kjer se stikajo psihologija, sociologija in filozofija. Mar je v to stičišče znanstvenih ved danes možno pridružiti tudi socialno delo?

2.1 Behaviorizem, sebstvo, igre

G. H. Mead (1997) v svojih raziskavah predstavlja, da socialna psihologija sprva obravnava različna področja socialnega doživljanja z vidika psihologije posameznikovega doživljanja. Odnos posameznika z neko socialno skupino, kateri čuti pripadnost, proučujejo izbrani segmenti psihologije. Proučevanje doživljanja in vedenja posameznega organizma ali sebstva v odvisnosti od socialne skupine, ki ji pripada, je definicija polja socialne psihologije. Nadalje zatrjuje, da je v psihologijo treba vključiti področje zavesti in s tem razširiti obravnavano polje. V področje psihologije nedvomno sodi tisto, kar (izkustveno) pripada posamezniku kot takemu in je dostopno samo njemu, ne glede na to, katere druge vsebine so na ta način še vključene. Socialna psihologija raziskuje vedenje celotne skupine – družbene celote in ne vedenje posameznikov, saj ima celota prednost pred posameznikom.

E. Berne, utemeljitelj transakcijske analize, ki se v svojih strokovnih člankih in knjigah pogosto opira na predhodnika G. H. Meada, je prvotno TA-teorijo opredelil kot teorijo socialne akcije in jo kasneje razvijal in gradil v smeri, kot jo poznamo danes.

2.2 Paralelizem in dvoumnost zavesti

»Jezik je del socialnega vedenja« (Mead, 1997, str. 16), toda poznamo neskončno znakov in različnih simbolov, ki jih uporabljamo kot »jezik«. Kretnje, ki jih izvede prvi organizem, dalje delujejo kot specifični dražljaj, ki pričakuje ustrezen odziv drugega vključenega (Mead, 1904). Nadalje avtor ocenjuje, da ni zavest tista, ki soustvarja motorične procese in s tem ustvari prostor za novi pogled. Posameznik tako nima oziroma se ne zaveda dejanskih motoričnih procesov, temveč samo čutilnih procesov, ki ves čas tečejo vzporedno ob njih. S tem je Mead želel ponazoriti osnove paralelistične psihologije, ki nakazujejo, da je organizem nekaj, kar je v nenehnem delovanju in je sposoben živeti brez zavesti.

Avtor besedo »zavest« uporablja:

- kot dostopnost do določenih vsebin;
- kot sinonim za določene vsebine same (Mead, 1997, str. 28).

Skozi raziskovanje se približamo fiziološkemu mehanizmu, enakemu za vse ljudi. Dražljaji, ki delujejo na mehanizem, so prav tako za vse enaki. Na doživljajski svet vsakega posameznika lahko gledamo kot skupek vzročnih serij, ki so v njegovih možganih. Na takšen način avtor svoje gledanje predstavi kot ločen obstoj fizičnih stvari, ki so na eni strani in mentalni dogodki, ki samostojno predstavljajo drugi del (Mead, 1997).

2.3 Behavioristični program

V znanstveni razpravi Mead (1997) ugotavlja odvisnost med posameznikovim doživljanjem kot njegovem izkustvu in na drugi strani izkustvom, ki ga imajo prav vsi ljudje. Nazorno loči značilnosti naše reakcije, za katere vemo, da drugim niso na vpogled, od drugega, kar je skupno vsem. Posameznik pove, da je njegovo doživljanje nekega naključnega objekta sestavljeno iz različnih občutkov: mrzlo ali toplo, morda hrapavo ali gladko. Nato pogoje, v okviru katerih so ti občutki nastali, opiše tako, kot je v dani situaciji sam začutil in doživljal. Pri tem poudarja, da so pogoji skupin vsem ljudem. Oseba meri in raziskuje, kaj se dogaja, toda orodje, ki ga uporablja, so njegove čutne izkušnje. V nadaljevanju avtor išče pogoje, kjer se izbrano posameznikovo doživljanje vedno znova pojavi, oziroma kaj je tiso, kar bi posameznika privedlo do bolj uniformiranega vedenja. Na ta način bi lahko dobili podrobnejši vpogled v posameznikov skupni svet na eni strani ter svet, ki je specifičen samo za posameznika.

Meadov behaviorizem skuša poiskati pogoje, v okviru katerih pride do doživljanja v posamezniku, ob opazovanju njegovega vedenja (Mead, 1997).

Narava refleksivne inteligence

»Organiziranje, implicitno preverjanje in končni izbor zunanjih odzivov oziroma reakcij na socialno situacijo, s katero se posameznik spoprijema in se nanjo prilagaja, bi bilo nemogoče, če v takih situacijah svojih zunanjih odzivov oziroma reakcij ne bi mogel preložiti, dokler ne bo ta proces organiziranja, implicitnega preverjanja in končne izbire opravljen; to je, nemogoče bi bilo, če bi moral biti zunanji odziv na dražljaj iz okolja takojšen.« (Mead, 1997, str. 77)

Kadar govorimo o inteligentnem vedenju, moramo v mislih vedno imeti odloženo reakcijo. Zavesten nadzor nad odzivom nikakor ni možen brez odložitve reakcije. Vedenje

posameznika poteka preko selektivnega reagiranja le, če je odloženo. Inteligentno reagiramo, kadar rešujemo problem sedanjega vedenja na osnovi izkušenj iz implicitnega spomina; sedanji problemi skozi prizmo preteklosti in sedanjosti (Mead, 1997).

Pri slednjem opisu se zlahka vzpostavi povezava med Meadovim inteligentnim vedenjem in Bernovim odraslim egostanjem, ki je odziv na dogajanje tukaj in zdaj, ob tem, da posameznik suvereno uporabi vse razpoložljive vire in znanja, ki so mu v dani situaciji na voljo. Torej se posameznik po Bernu najprej zave situacije tukaj in zdaj ter se za tem spontano odzove na način, ki je primeren dani situaciji. Pri tem lahko uporabi preteklo izkušnjo ali pa tudi ne.

2.4 Behaviorizem in psihološki paralelizem

Povezava centralnega živčnega sistema s celotnim organizmom je osnova, da zaznavamo preteklost. Če se posameznik nauči igranja violine, s tem pridobi spretnosti, ki se zapišejo v centralni živčni sistem. Novi dražljaj sproži preteklo, zapisano izkušnjo. Takšen izpopolnjeni nadzor, ki ga nabiramo skozi preteklost, je njegova specifična inteligentnost (Mead, 1997).

Kadar bi želeli uvideti način, kako se naš organizem odzove v posameznih situacijah, ki imajo svoje začetke v preteklosti, moramo preveriti, kakšni so bili učinki preteklih dejanj, ki so se zabeležili v živčni sistem. Že Mead je vedel in uspešno obrazložil pogled, da učinki iz preteklosti imajo poseben pomen (Mead, 1997).

2.5 Sebstvo

Mead med prvimi vidi polje fiziološkega organizma je drugačno od polja sebstva, saj za slednje velja, da ga ni zaznati ob rojstvu, vendar s časom nastaja in se razvija, kot posledica njegovega socialnega doživljanja, življenjskih dejavnosti in izkustev. S sebstvom istovetimo vsa svoja čustva in spomine. Če posameznik razmišlja o posebnem dogodku, ki ga časovno ne utegne točno umestiti, ne zmore definirati prvotnega doživljanja. Spominjamo se dogodka, za katerega ne vemo, kam spada vse do takrat, ko ga povežemo v preteklo izkušnjo (Mead, 1997).

»Toda kadar se človek sam odziva na tisto, s čimer ogovarja drugega, in kadar njegov lasten odziv postane del njegovega ravnanja, kadar ne le, da sliši samega sebe, ampak se tudi odziva nase ter sebi govori in si odgovarja tako resnično, kot mu odgovarja druga

oseba, takrat gre za vedenje, pri katerem posameznik postane sam sebi objekt.« (Mead, 1997, str. 106)

S slednjo obrazložitvijo pove, da komunikacijo vidi kot obliko vedenja, s pomočjo katere posameznik zmore vzpostaviti sam sebe kot objekt. Pri tem govorimo o komunikaciji, ki ni namenjena le v drugega sogovornika, ampak istočasno k posamezniku samemu, in slednje omogoča nastajanje sebstva, ki ga ločimo od telesa. V življenju poznamo posameznike, ki večkrat počnejo stvari, ki jih sicer ne mislijo, iz česar izhaja, da ima v sebi dele sebstva, ki jih tokrat v samo dejanje niso vključili. V sebi imamo množice različnih odnosov, ki so pripravljeni za različne ljudi, oziroma različna sebstva, ki so pripravljena za različne socialne odzive. Pri osebi, ki je notranje nestabilna, se določen del dejavnosti razdvoji, in nastane še drugo, različno sebstvo, dva ločena »mene«, in prav tako dva ločena »jaza« (Mead, 1997).

2.6 Individualna in skupinska igra

G. H. Mead je med prvimi opozori na igranje iger. Otroka, ki se v vrtcu igra Indijance opisuje, kako v sebi doživlja sklop dražljajev, ki ga pripelje do odziva, ki ustreza Indijancu. Enaki odziv se vzbudi tudi v ostalih otrocih, ki so pridruženi tej isti igri. Medsebojni odnosi različnih vlog morajo biti določeni, pri tem mora otrok biti odprt, da prevzame naravnost vseh vključenih v igro, ko je to potrebno. Nadalje poudari, da kadar se otrok igra sam, uporablja svoje odzive iz igre na dražljaje in preko tega vpliva na oblikovanje svojega sebstva. Otrok pri individualni igri prehaja iz vloge v vlogo po lastni želji in čisto, ko se mu tako zahoče. Naravnost na vse vključene v igro, ki jo mora imeti posameznik, je bistvena razlika med individualno in skupinsko igro (Mead, 1997).

Avtor v razpravi poudarja, da je v pogovoru posameznika z drugimi veliko stvari, ki v njem ne prebujajo enakega odziva kakor v osebi, s katero komunicira, še posebej, če upoštevamo čustven nivo. Navedeno razloži z nalogo umetnikov ali športnih igralcev, ki je, da skuša v posamezniku prebuditi prav tisto, kar se v dani situaciji dogaja tudi v njem samem (Mead, 1997).

V nadaljevanju Mead pojasnjuje, kako je otrok v otroštvu dovzeten za naravnost oseb, ki živijo okoli njega in opozori na posebnost vloge tistih, od katerih je otrok v otroštvu odvisen oziroma nadzorovan. Funkcioniranje socialnega procesa sprva razišče na individualnem nivoju, ki ga kasneje prenese v skupinsko igro, kjer začuti moralo celotne skupnosti. Skupinske igre predstavljajo socialne situacije, ki se medsebojno razlikujejo po

času trajanja, saj so nekatere le začasne, druge dokaj trajne. Ker je otrokova želja pripadati, vstopa v posamezne igre, preko katerih pride do procesa prevzemanja vlog.

Kot prvi je na psihološke igre, kot jih poznamo danes, opozoril Eric Berne, ki v svojih strokovnih člankih in knjigah prav tako omenja razmišljanja G. H. Meada, vendar o tem v poglavju igre v teoriji transakcijske analize. Bernove psihološke igre sicer govorijo o nezavednih vzorcih vedenja, katerih psihološki namen je pridobiti zadostno količino potrditev, četudi negativnih.

Toda na tem mestu bi vsekakor omenili, da sta oba, vsak po svoje predpostavljala in utemeljevala, kako smo si ljudje ustvarili lastne načine, strategije in različne konstrukcije medsebojnih komunikacij. Morda bi lahko rekli, da je njun prostor umestitev v okvir socialno-konstruktivističnega modela socialnega dela oziroma postmoderni pristop, kot ga nekateri poimenujejo (Poštrak, 2018b). Tudi Berger in Luckman (1992) v svojem delu Družbena konstrukcija realnosti izhajata iz stališč Meada, kjer »učlovečenje« poveže s socializiranim in inkulturiranim posameznikom, ki ga Mead poimenuje »družbeni jaz«. Drugi je v svet odprti osebni jaz, ki skupaj z družbenim jazom tvori mišljenje. Tako oseba vedno misli na svojstven način, izhajajoč iz lastnih ponotranjenih pogledov, ki jih ima na zalogi (Poštrak, 2018).

2.7 Jaz in mene

Mead (1997) v nadaljevanju poudari vprašanje, kako je lahko posameznik »jaz« in hkrati »mene«. Oboje predstavi v vedenjskem procesu ločeno, čeprav spadata skupaj in tako tvorita celoto. »Jaz« ne utegnemo nikakor natančno opredeliti. Kot dva ločena dela »jaz« in »mene« tvorita osebnost, kar se kot rezultat pojavi v socialnem doživljanju.

»Če človek v dani socialni situaciji izpolnjuje svoje dolžnosti, tedaj njegov »mene« določa njegov »jaz«, vendar pa je »jaz« vedno na nek način drugačen, kar mu predpisuje situacija. Tako vedno obstaja razlika med »jaz« in »mene« (Mead, 1997, str. 135).

Ko na cesti srečamo neznanca, je za nas nekdo drugi, ki ga ne poznamo. Naravnost drugega imamo postavljeno nasproti svojemu, lastnemu sebstvu. In prav naravnost do drugega nam omogoči, da smo sami sebstvo. Posameznikovo doživljanje, ko skuša prepoznati naravnost drugega v odnosu do sebe, Mead (1997) imenuje »mene«. Toda »jaz« vselej stoji v poziciji nasproti »mene«.

2.8 Egostanja ter superego, ego in id

Kako se »jaz« obnaša, razmišlja in čustvuje v Bernovem model egostanj, bomo pogledali v nadaljevanju, lahko pa že tukaj naredimo navezo na drugi pomembni tridelni model, ki ga je predlagal Sigmund Freud: superego, ego in id. Sprva je videti, da je Berne izhajal iz Freudove tridelne ponazoritve, saj je bil Erick Berne navsezadnje Freudov analitik, s katerim je kmalu prišel navzkriž.

Lahko bi rekli, da je Bernov Starš enak kritičnemu Superegu, ki vselej »opazuje, ukazuje, popravlja in grozi« (Stewart in Joines, 2015, str. 35). Egostanje Odraslega bi lahko primerjali s preverjajočim egom, in Otrok se zdi skladen z id, v katerega je Freud postavil nekontrolirane nagone in skupek teženj. Vendar Berne že v svojih prvih člankih o TA-teoriji poudarja jasno razliko, ki jo poda v vedenjskih značilnostih, ki jih je preko njegovega modela egostanj mogoče opazovati, za razliko od Freudovega modela, ki so absolutni teoretski intrapsihični koncepti. Tako je jasno, da je Freud govoril o intrapsihičnem oziroma posameznikovem doživljanju zgolj v njegovi duševnosti.

Nadalje Berne v svoj model egostanj postavi osebo s specifično identiteto in ne splošno psihično instanco, pri tem se je pri izdelavi svojega modela egostanj oprl na Paula Federna, ki govori o med seboj jasno razločnih stanjih, s katerimi se v določenem času manifestira ego (Stewart in Joines, 2015, str. 35), ki se razvrsti naprej v eno izmed treh vedenjsko opredeljenih egostanj: Starš, Odrasli ali Otrok. Podroben opis Bernove teorije egostanj je naveden v predstavitvi TA-teorije v nadaljevanju naloge.

Ob zaključku lahko rečemo, da sta si modela različna, vendar nista v protislovju, saj Berne ne vključuje zgolj intrapsihičnega pogleda kot Freud, ampak tudi socialno raven, ki jo seveda lahko opazujemo. Zdi se, da je prav ta socialna raven, ki nam omogoči opazovanje izrazito uporabna na področju razumevanja in dalje nudenja podpore in pomoči v psihoterapiji, kakor tudi v sodobnem socialnem delu.

2.9 Koncept egostanj, zaznan skozi prizmo različnih avtorjev

Poštrak (2015), s svojim strokovnim in raziskovalnim delom med drugim deluje na področju dela z mladimi, v eni svojih raziskav predstavi pogovor s srednješolci, v katerem večji skupini poudari vprašanje: »Kaj si najbolj želite od staršev, učiteljev in drugih odraslih? (Poštrak, 2015, str. 269)«. Nad vse ga je presenetil enoglasni odgovor prisotnih najstnikov: »Spoštovanje!« Skozi prebiranje članka sem potegnila vzporednico z negativnim Kritičnim Staršem, ki je vse prepogosto prisoten pri vzgoji doma, kakor tudi v

šoli in izven nje. Poštrak poudarja, da strokovni delavec, ki deluje z mladimi, je torej biti: v stanju jaza Odraslega »uravnavati aktivnosti« spoštljivega in odgovornega Starša in ustvarjalnega in spontanega Otroka (Poštrak, 2015, str. 277). Nadalje avtor ne pozabi na drugo skrajnost, zato izpostavi vprašanje pravnje avtoritete. Pri tem se naveže na Gordon (1983: 15), ki govori o nezdržljivosti avtoritarnosti in permisivnosti. Sodobni avtorji govorijo o preveč zaščitniških starših, oz. po TA negativni Negujoči Starši.

Avtor nadalje navaja izraz, ki ga je na osnovi Williama C. Medsena izoblikovala Gabi Čačinovič Vogrinčič (2010) »spoštljivi in odgovorni zavezniki«, s katerim skuša opredeliti vlogo odraslih v odnosu, ki ga vzpostavljajo z mladimi. Čačinovič Vogrinčič navaja (2010, str. 243): »Soustvarjanje pomoči v socialnem delu ni mogoče, če ne zagotavljamo spoštljivega sodelovanja z uporabniki, ki so eksperti iz izkušenj.« Socialni delavci smo pri opravljanju svojega dela ves čas spoštljivi in odgovorni zavezniki vsem svojim uporabnikom, ki so se tako ali drugače našli v stiskah, in ne le mladostnikom. Tudi tukaj se želim navezati na teorijo transakcijske analize, saj socialnega delavca ves čas vztrajno vabi v delovanje iz pozitivnega Negujočega Starša, ki na uporabnika deluje skrbno, negujoče, vzgojno. Naj ponovno spomnim, da je utemeljitelj Eric Berne sprva na novo nastalo TA-teorijo gledal kot »teorijo socialne akcije«. Dokazal je njeno široko uporabnost v raznolikih dejavnostih, ki je uporabna za delo s posameznikom, kakor tudi pri delu s skupino (Stewart in Joines, 2015).

Komunikacijo med socialnim delavcem (ali učiteljem) in mladostnikom Gordon in Bečaj (1983) predstavita kot sam srž odnosa. Komunikacije med vključenimi so kompleksne, še posebej, če imajo težavo socialni delavci (učitelji, starši) in delujejo kot negativni Kritičen Starš: ukazovanje, grožnje, moraliziranje, sugeriranje, poučevanje, kritiziranje in sramotenje, etiketiranje, interpretiranje, diagnosticiranje, navzkrižno zasliševanje, sarkazem. Kot rešitev avtor navaja jezik sprejemanja, kar v TA vidimo kot delovanje iz Negujočega Starša in s tem krepitev mladostnikove moči za reševanje problemov in težav.

Kaj komunikacijo krepí in kaj jo blokira, je William Glassey opisal v sedmih uničujočih navadah, ki uničujejo odnose (Glasser, 2002 v Poštrak, 2015, str. 276): grajanje, obtoževanje, pritoževanje, sitnarjenje, grožnje, kaznovanje in podkupovanje ljudi, da bi jih nadzorovali. Kot protiutež navede sedem povezovalnih navad: skrbnost, zaupanje, poslušanje, podpiranje, prispevanje, prijateljstvo in spodbujanje. Z navedenimi navadami se avtor dotika prepotrebne krepitve Svobodnega Otroka, potem ko so bili deležni prisotnosti negativnega Kritičnega Starša. Sicer ne vemo, če je Glasser osnovno izhodišče

njegovega razmišljanja črpal iz Bernovega modela egostanj, toda zagotovo spominja in prinaša enak funkcionalni pogled.

Naj spomnim na Šugman Bohinc, ki izhajajoč iz Michaela Whita in Davida Epsona predstavlja zemljevide narativne prakse podpore in pomoči, ki glavno namero posveča decentralizaciji glasu pomagajočega ter vabita k pisanju nove zgodbe (Šugman Bohinc, 2016). V zgodbi iz knjige *Maps fo Narrative Practice* smo priča pogovoru, v katerem odgovoren in skrben socialni delavec intenzivno usmerja brezdomca v njegovo Otroško egostanje, kjer uporabnik pride do popolnoma novih uvidov v povezavi z njegovim tragičnim otroštvom. Pogovori se nadaljujejo z uspešnim pisanjem nove zgodbe.

Morda na tem mestu omenim strokovni članek V znamenju trojstev (Poštrak, 1994), v katerem je avtorjev pogled na posameznika kot na večplastno osebnost, ki so jo soustvarjali drugi. Omenjene posamezne plasti so ves čas v medsebojni komunikaciji, kar avtor ponazori z izrazom »dialog jaza z menoj«. Obsežni soodnosi tako tvorijo družbo, ki tvori odnose posameznika do nje, kakor tudi odnose med vključenimi v neko družbo. Rezultat je družbeno življenje. Poštrak po raznih avtorjih povzame, kako preko različnih povezav vsak posameznik pride do svoje lastne identitete. Sklicujoč se na J. Makarovič (1986), ki se opira na Floriana Znanieekega in Williama I. Thomasa, reakcijo »ustvarjalnega posameznika« postavlja nasproti reakcije »filistra« in »boema« (Poštrak, 1994, str. 339).

Togo strukturo razmišljanja, kakor tudi vedenja pripisuje »filistru« in se oklepajoče preigrava Kritičnega Starša, medtem ko »boema« opiše kot osebo z nestrukturirano notranjostjo, sicer pripravljeno za spremembe, ki nimajo učinka, kar namiguje na razpuščenega Svobodnega Otroka. »Kreativni posameznik« se od filistra in boema razlikuje po tem, da spremembe v okolju sicer upošteva, vendar jih hkrati ustvarjalno in razumno preoblikuje in strukturira« (ibid). Makarovič (1986) kreativnega posameznika opiše kot odgovornega, razumnega Odraslega.

Morda ob vsem navedenem dodam, da so egostanja koherentni obrazci čustvovanja, mišljenja in fizičnih reakcij, ki so povezani z vedenjem. V nadaljevanju navajam funkcionalni model egostanj, s katerim opazujemo dinamiko »kako« se posameznik vede do sebe in do drugih. Če v posameznika želimo pogledati še bolj poglobljeno, preverimo njegove odzive preko strukturalnega modela, kjer dobimo vpogled kaj je v katerem od njegovih egostanju.

2.10 Povzetek razmišljanja – konceptualni krog

V pogovoru z mentorjem, dr. Poštrakom, prideva do sklenitve nekakšnega konceptualnega kroga, v katerem je zaznati, da se je Erick Berne s teorijo egostanj morda delno opiral in povzel Freuda. Ne vemo, kdo je od koga črpal, toda pogledi oz. pristopi niso v protislovju.

Te iste podane osnove so nadaljnje izhodišče, ki ga povzema Gabi Čačinovič Vogrinčič po Medsenu s spoštljivim in odgovornim zaveznikom. Gordonov koncept razmišljanja lahko zlahka uvrstimo v enak konceptualni približek, kakor tudi Poštrakovega ustvarjalnega posameznika, povzeto po Makaroviču. Nadalje ocenjujem, da tudi znotraj dela Šugman Bohinc, ki v zemljevidih narativne prakse, opirajoč se na Whita in Epson, predstavlja pisanje novih zgod na osnovi decentralizacije pomagajočega, prehajamo na polje krepitev manjkajočih egostanj. Zagotovo še najdemo strokovnjake in znanstvenike, na katere se posredno ali direktno naslanja sodobno socialno delo, če bi želela nadaljevati z nizanjem posameznikov, ki v svojih strokovnih delih razvijajo ter se naslanjajo na enake teze – poglede in so del tako imenovanega »konceptualnega kroga«, ki ga skozi nalogo želim pobližje prikazati.

Do bi um, sebstvo, jaz in mene, individualne in skupinske igre, ki sem jih predstavila v prvem poglavju, lahko dobro razumeli, bom v nadaljevanju podrobno opisala teorijo transakcijske analize, ki je osnova za izpeljavo transakcijsko analitične psihoterapije.

3 TEORIJA TRANSAKCIJSKE ANALIZE

Kot priznan psihološki pristop je TA še posebej razvidna zaradi globine svoje teorije, kar ji omogoči širok spekter uporabnosti. Stewart in Joines (2015) navajata:

- Teorija osebnosti, ki predstavlja oris psihološke strukture posameznika. Pri tem si pomaga z uporabo tridelnega modela egostanj. Z istim modelom skušamo pristopiti k razumevanju človekovega delovanja v smislu izražanja osebnosti preko vedenja.
- Teorija komunikacije je metoda, ki jo lahko uporabimo za analizo sistemov in odnosov v delovnem in osebnem življenju. Transakcija je, ko nam nekdo ponudi komunikacijo, mi pa nanjo tako ali drugače odgovorimo. Transakcija je stimulus in odziv.

»Berne je transakcijo poimenoval »temeljna enota socialnega diskurza«.« (Stewart in Joines, 2015, str. 85)

- Teorija otrokovega razvoja nam predstavlja, kako preko življenjskega skripta nastanejo naši življenjski vzorci, ki imajo izvor v otroštvu. Govori, kako je posameznik prek življenjskega skripta ujet v preigravanje otroških strategij tudi v odrasli dobi, kar ga lahko vodi v trpljenje in neuspeh.
- Teorija psihopatologije – TA nudi odličen sistem za psihoterapijo, ki je uspešen pri reševanju različnih psiholoških motenj. S pristopom lahko rešujemo manjše življenjske težave, kakor tudi težje ali hude psihoze. Preko strukturne patologije je Berne obdelal tudi kontaminacije in izključitve. O njih govorimo, kadar se vsebine dveh egostanj pomešajo oz. če posameznik ne zmore vstopiti ali izstopiti iz posameznega egostanja (Berne, 2016).

TA pa ni uporabna le na terapevtskem področju, temveč je pogost in relevanten pripomoček v vzgoji in izobraževanju (za učitelje, vaditelje ali svetovalce, trenerje, ki delajo s posamezniki ali s skupinami, prav tako študente), kjer uspešno pripomore k jasni komunikaciji, ter prepreči morebitne neproduktivne konflikte. V izobraževanju je delovanje TA lahko namenjeno v ustanavljanje ali razvoj učnih skupin, kjer je cilj doseči poklicno in tudi osebno rast posameznika v ožjem smislu, kakor tudi širšem družbenem kontekstu. TA je praktična pedagoška psihologija, ki ima svojo uporabnost v preventivni in v rehabilitacijski vlogi. Pristop v vzgoji in izobraževanju najdemo z namenom povečati avtonomijo posameznika, le tako smo priča razvoju lastnih filozofij na osebni in poklicni ravni (Barrow, Bradshaw in Newton, 2001).

Pogosto je uporabljena na organizacijskem področju z namenom, da dosežejo razvoj in rast organizacije ter večjo učinkovitost vključenih. S pomočjo TA teorije delajo na doseganju ciljev, izdelujejo skupno strategijo za doseganje posebnih potreb ter posledično gradijo funkcionalne odnose, ki nadvladajo disfunkcionalno prepričanje (De Graaf in Kunst, 2010). Cilje sprememb v organizacijski TA je, da zaposleni postanejo bolj avtonomni, da se psihološko bolj zdravi zaposleni zavedajo trenutka »tukaj in zdaj« (Stewart in Joines, 2015).

TA je uveljavljena na številnih praktičnih področjih, kot so socialno delo in kazenski zavodi, najdemo jo v policiji in sodstvu. TA je uporabna na vsakem področju, kjer se kaže potreba po razumevanju posameznika, odnosov in komunikacije (Stewart in Joines, 2015).

Teorija transakcijske analize je vključena v eno prvih oblik integrativne psihoterapije, ki v sebi združuje tri glavne smeri (Žvelc, 2019):

- Psihoanaliza – vpliv klasične psihoanalize in ego psihologije; vpliv teorije objektnih odnosov; vpliv sodobne intersubjektivne teorije in relacijske psihoanalize.
- Vedenjska terapija – koncept potrditev; oblikovanje scenarija, dogovori na vedenjskih spremembah.
- Eksistencialno-humanistična smer – osnovna filozofija TA je humanistična; sprejemanje odgovornosti za odločitve in življenje; moč za spremembo.

3.1 Filozofske predpostavke transakcijske analize

Temeljne filozofske trditve v TA, ki se navezujejo na ljudi, na življenje in seveda na možnosti o spremembah so (Berne, 1975):

- Ljudje so v redu (OK). Osnovna TA predpostavka oziroma izhodišče je, da smo vsi ljudje v redu. Prav vsak posameznik ima svojo vrednost, pomen in dostojanstvo. Iz tega sledi, da sama sebe sprejemam tako kot sem in da v pogledu na druge izhajam iz iste pozicije, takšen kot si, si OK. Trditev zadeva človekovo bit nad vedenjem in pove, da smo vedno kot človek s človekom, navkljub različnim življenjskih dosežkom, na isti ravni.
- Vsak človek je sposoben misliti. Torej je sposoben sprejeti odgovornost, za odločitev, kaj od življenja sploh hoče. Navsezadnje vsak kdo živi skladno s svojimi odločitvami: dobrimi in manj dobrimi.

- Ljudje odločajo o svoji usodi in te odločitve je mogoče spreminjati. V življenju se znajdemo v situacijah, ko se vedemo tako, da za nas ni v redu. V takšnih primerih uporabljamo strategije, stare vzorce iz otroštva, ki so nam takrat bile v oporo za preživetje. Odraslim nam ti vzorci pogosto škodijo in so za nas boleči. Že kot majhni otroci smo imeli možnost odločanja in kot odrasli imamo možnost sprejete odločitve spremeniti. Spremembe so možne preko uvida v sprejete odločitve in vzorce, pri tem pa je potrebna aktivna odločitev posameznika.

Navedenim filozofskim podmenam sledita dve temeljni načeli, ki so osnova za TA prakso: metoda z uporabo pogodb in odprta komunikacija.

Za TA prakso je najbolj značilna metoda dogovora, preko katere se vsi udeleženci v nekem procesu dogovorijo, v katero smer bo proces šel, kakšen naj bi bil cilj, ter kakšna je udeleženosť vsakega posameznika v njem. Tako klient in terapevt sprejmeta dogovor o skupni odgovornosti. Oba morata vedeti, kaj so njune naloge, zato slednje zajameta v pogodbi, ki je izjava o delitvi odgovornosti (Berne, 1975).

Ob tem je pomembna odprta komunikacija. Že Eric Berne je vztrajal, da morata klient in terapevt točno vedeti, kaj se dogaja v njunem skupnem delu, zato klienta spodbuja, da le ta spozna osnovna načela TA. Da bi klient vse to uspel, TA uporablja preprost jezik, v katerem dolge latinske besede zamenja s klientu znanim besediščem: odrasli, starš, igra, potrditev, transakcija (Berne, 1975).

3.2 Teoretični koncepti transakcijske analize

3.2.1 Referenčni okvir

»Vsi smo že kdaj vložili svojo energijo v to, da smo izbrisali posamezne vidike stvarnosti, ki bi nam sicer ogrozile sliko sveta, ki smo jo bili sestavili v otroštvu.« (Stewart in Joines, 2015, str. 321)

Stvarnost tvorijo trije pomembni aspekti oziroma trije referenčni okvirji:

- polje jaz
- polje drugi ljudje
- polje svet.

S preprostimi besedami povedano, gre za sistem predstav, ki jih posameznik ima o sebi, o drugih, ter širše, njegov pogled na svet. Toda ljudje ne reagiramo na sama dražljaje, temveč na pomen, ki ga pripišemo nekemu dražljaju iz okolja.

»Prav pripisovanje pomena zunanjim in notranjim dražljajem pa je funkcija referenčnega okvirja.« (Žvelc, 2011, str. 382)

Oseba pravilno dojema stvarnost znotraj in okoli sebe, če je referenčni okvir skladen s stvarnostjo, saj se bo ustrezno vedenjsko in čustveno odzvala. Posameznik, ki se orientira po natančnem zemljevidu, se odlično znajde na svojem terenu. Zemljevid mu služi, da pride točno tja, kamor je namenjen. Toda, če so posamezna pričakovanja – predstave realnosti izkrivljene, bo posameznik stvarnost videla skozi svojo zakrivljeno prizmo. V takšnem primeru lahko pričakujemo neustrezne reakcije na področju čustvovanja, vedenja ter težave v kontaktu z zunanjim svetom (Žvelc, 2011).

Ljudje, ki imajo disfunkcionalni referenčni okvir, se v življenju ne znajdejo, saj je njihov zemljevid neustrezen. Skozi življenje gredo nezadovoljni, neuspešni, so težava sami sebi in drugim. Počasi nastaja osnova, iz katere se začnejo razvijati različne psihične motnje. Sistem referenčnega okvirja je samopodkrepljujoč, zato posameznik ni zmožen samokorekcije (Žvelc, 2011).

3.2.2 Model egostanj

Ko govorimo o egostanjih, govorimo o različnih delih nas, ki se aktivirajo ob različnih dogodkih. Posameznik skozi dan prehaja iz enega v drugo egostanje. Pri tem je pomembno poudariti, da govorimo o konceptu in ne o realnosti. Koncept egostanja nam omogoča, da lažje razumemo, kako je naša osebnost zgrajena in kako funkcioniramo eden z drugim (Stewart in Joines, 2015).

Ljudje se vedemo, mislimo in čustvujemo, torej funkcioniramo iz različnih delov osebnosti, a le-ti so si mnogokrat med seboj sprti – nasprotujoči. Berne je opisal (Berne, 1961 v Stewart in Joines, 2015, str. 29):

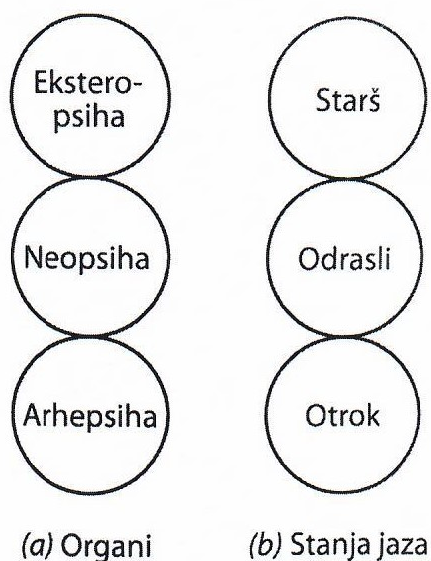
- Kadar se vedem, razmišljam in čustvujem, kot sem takrat, ko sem bil še otrok, pravimo, da sem v *egostanju Otroka/Child*.
- Kadar se vedem, razmišljam in čustvujem tako, kot sem to prevzel od svojih staršev ali starševskih likov, pravimo, da smo v *egostanju Starša/Parent*.
- Ko se vedem, razmišljam in čustvujem tako, kot da se neposredno odzivam na dogodke okrog sebe tu in zdaj, ob tem pa uporabljam svoje zmožnosti odrasle osebe, pravim, da se nahajam v *egostanju Odraslega/Adult*.

Pri tem se vzorci vedenja, razmišljanja in čustvovanja, ki predstavljajo posamezno egostanje pojavljajo skupaj.

3.2.2.1 Strukturalni model

V okviru TA se je skozi časovno obdobje razvilo več različnih strukturalnih in funkcionalnih modelov. Strukturalni modeli nam dalje pomagajo raziskovati, kako je prišlo do tega vedenja, kako so se spomini, izkušnje in strategije shranjevali v egostanje posameznika. Preko strukturalnih modelov dobimo vpogled v intrapsihični aspekt (Berne, 1961).

Slika 3.1: Organi strukture osebnosti in ego stanja

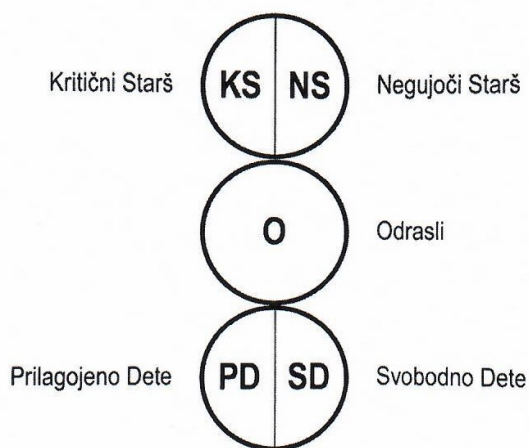

Vir: Berne (2011, str. 17)

3.2.2.2 Funkcionalni model

Funkcionalni model nam predstavi vedenjsko komponento posameznega egostanja – interpersonalni aspekt (Berne, 1975). Model nam omogoči vpogled, kako se posameznik vede do sebe in do drugih.

Slika 3.2: Funkcionalna analiza egostanj

Vir: Stewart in Joines (2015, str. 41).

Kot majhni otroci smo velik del življenja prilagajali zahtevam naših staršev, saj smo tako skozi življenje lažje shajali. Starši so od nas pričakovali točno določene odzive in takrat priučena vedenja preigravamo tudi kot odrasli – temu pravimo, da smo Prilagojeni Otrok. Tako se odrasli pogosto nahajamo v Prilagojenem Otroku, ki pa je lahko pozitiven ali negativen. Na tisoče pomembnih pravil upoštevamo in smo pozitivno Prilagojeni Otrok, ne da bi se zavedali. Prav tako pogosto preigravamo vzorce, ki nam ne služijo v naše dobro, takrat smo negativni Prilagojeni Otrok. Morda sem v rani mladosti pridobil pozornost svoje mame, če sem vztrajno bil užaljen in nejevoljen. Morda bolje, da sem bil užaljen in tiho, kot pa glasen in deroč. Takrat bi priletela še kakšna zaušnica. V tem vzorcu se pogosto najdem tudi kot odrasla oseba, saj na enak način skušam doseči to, kar želim. S takšnim vedenjem se odmikam od Odraslega egostanja, v katerem bi jasno izrazil svoj namen ali morebitno željo (Stewart in Joines, 2015).

Tudi Svobodni Otrok je dalje deljiv na pozitivnega in negativnega Svobodnega Otroka. Vedenje na otroško poznani način, brez omejitev in pravil je lahko igranje s psom. Negativno Svobodni Otrok lahko stopi na plano, ko na pomembni večerji glasno rignemo, saj smo prejeli impulz nenadzorovanega Otroka.

Prav tako starševsko egostanje delimo na Kritični Starš in Negujoči Starš. Kadar se vedemo ukazovalno, še bolj kaznovalno, preigravamo vlogo Kritičnega Starša. Ob neki drugi priložnosti so starši bili polni ljubezni, in sta kazala skrb zame, torej sta bila Negujoča Starša. Nadaljnja delitev Kritičnega Starše je pozitiven Kritični Starš, ki daje zaščitniška povelja in stroga navodila, morda skrb za udobje. Takšen primer bi lahko bil zdravnik, ki strogo ukaže pacientu: »Nehaj kaditi!«, pri tem bi te besede lahko bile ponovno preigravanje spominov iz ust njegovega besnega očeta pred mnogimi leti: »Izgini iz ceste!

Takoj na pločnik!«. Negativen Kritični Starš, katerega namen je drugo vključeno osebo razvrednotiti, ponižati (Berne, 1973), saj svoje sodelovanje ponuja iz vzvišane pozicije.

3.2.2.3 *Kako prepoznamo egostanja*

Ob vsem navedenem je pomembno, da znamo prepoznati, za katero egostanje gre (Berne, 1966). Stewart in Joines, (2015) navajata :

- vedenjska diagnoza – presojam o egostanju osebe tako, da opazujemo njeno vedenje, pozorni smo na besede, ton, kretnje, drže in izraze na obrazu. Sklepamo na podlagi generaliziranih pričakovanj, kako se na splošno vede oseba. Ob tem je pomembno, da terapevt ima znanje s področja razvoja otroka – kakšno vedenje je značilno za določeno razvojno stopnjo. Zelo pomembno je, da upoštevamo celotno klientovo vedenje.
- socialna diagnoza – pri socialni diagnostiki razmišljanje temelji na opazanju, da se drugi ljudje v odnosu do mene pogosto vedejo tako, da izhajajo iz egostanja, ki je komplementarno z egostanjem z egostanjem, ki ga uporabljam jaz. Torej uporabimo naš kontratransfer.
- zgodovinska diagnoza – o egostanju sklepamo na podlagi povpraševanja o tem, kako so se vedenje, čustvovanje in mišljenje razvijali pri klientu skozi zgodovino. Preko zgodovinske diagnostike spoznavamo strukturo egostanj.
- fenomenološka diagnoza- klient podoživlja dogodke iz svoje preteklosti tako intenzivno, kot da bi se zares odvijali v sedanjosti.

Za določitev egostanja moramo slediti vsaj dvema diagnostikama (Berne, 2016).

3.2.3 *Življenjski skript*

Teoretične osnove skripta je prvi razvil Erick Berne že v sredini šestdesetih let, dopolnjevali so ga mnogi drugi znanstveniki, zato zanj velja, da ni le pomemben člen transakcijske analize, ampak ga poznajo tudi drugi terapevtski pristopi (Berne, 2016).

»TA teorija o skriptu se loči po tem, da predvideva, da otrok izdelava specifični načrt za svoje življenje in ne samo splošen pogled na svet. Po tej teoriji je življenjski načrt pripravljen v obliki drame, z jasnim začetkom, osrednjim delom in zaključkom.« (Stewart in Joines, 2015, str. 126)

Skript v svoji zaključni fazi prinese skriptni izkupiček, ki se izrazi kot dosežen vrhunec v točno izbrani posameznikovi različici. Definicija skripta po Berne se glasi:

»Življenjski načrt, ki ga človek izdelava v otroštvu, okrepijo starši in upravičijo ga poznejši dogodki v življenju, nato doseže svoj višek v izbrani različici.« (Stewart in Joines, 2015, str. 126)

Z drugimi besedami povedano, je življenjski scenarij plan, oz. specifični načrt, ki ga otrok izdelava v svojem otroštvu. V glavnini naj bi življenjski načrt bil izdelan v obdobju do 7 leta otrokove starosti, toda tudi kasneje lahko pride do pomembnih odločitev ali dogodkov, ki vplivajo na sam scenarij (Erskine 2010).

Vendar skript ni vedno nekaj slabega, saj je do nas zaščitniški, je najboljši način zaščite, ki smo si ga kot otroci izdelali za preživetje in nas ščiti še danes, če ne druge, pomaga pri reševanju eksistencialnih vprašanj.

Življenjski scenarij je pojem, ki je tesno povezan s prekinitvijo kontakta. Kontakt se nanaša na polno zavedanje senzacij, čustev, misli, spominov in potreb, ki se dogajajo znotraj ali zunaj nas. Kontakt lahko prekinemo sami s seboj ali z drugimi, torej se umaknemo iz kontakta. Do prekinitve pride zaradi različnih motenj, ki jih doživljamo in to je osnova za scenarij – prekinjen stik s samim seboj. Na posledico pomanjkanja kontakta se otroci odzovejo (Žvelc, 2019):

- Fiziološko preživetvene reakcije – otroci v zgodnjem otroštvu imajo razvite različne načine navezanosti na starše. Če dojenček joka in ga nihče ne sliši, se le-ta brani s telesom. Da preživi, zategne mišice, morda se zaščiti s telesnim oklepom. Takšno izkušnjo zapiše v telesu kot implicitni telesni spomin. Implicitni spomin je spomin, ki je nastal pred 3 letom otrokove starosti in se kaže v obliki neprijetnih občutkov in telesnih senzacij.
- Zaključki – so rezultati kumulativne travme. Enkratni manjši, morda za marsikoga celo neopazni dogodek, ni težava, toda težava je ponavljajoča se serija enakih majhnih, skoraj neopaznih dogodkov. Če otrok ob prihodu iz šole od starša ni ustrezno opažen ni težava, toda če se dogodek serijsko ponavlja, se otrok počuti nevrednega pozornosti in sprejme svoje zaključke.
- Odločitve – Berne je prvotno definirala skript kot »življenjski načrt, izdelan v otroštvu«. V kratki definiciji jasno razloži, da otrok sam sprejme odločitve in zaključke, ki jih potem živi preko celega svojega življenja. Torej nanj ne vplivajo le zunanji dejavniki, kot so starši in okolica. Osnovni temelj je otrokova odločitev, ki se narejena skladno z njegovo razvojno stopnjo, tako kot si sam takrat razlaga svet okoli sebe. Berne navaja primer dveh bratov, katerima mama vztrajno govori: »Končal boš v norišnici!« Eden pristane v bolnišnici za

duševne bolezni kot pacient, drugi kot zdravnik. Na izbor odločitve ima vpliv otrokov temperament, značaj in kontakt z drugimi osebami.

- Introjekcije – v skriptu lahko prepoznamo zgodbe staršev, torej nastanejo preko introjekcije.

Že Berne govori o treh možnih načinih, kako se lahko živi skript. Zmagovalski skript opredeljuje nekoga, ki doseže svoj veliki cilj, ki si ga je jasno zastavil in se zanj sam odločil. Do cilja pride srečno, udobno in seveda gladko (Berne, 1975).

Znanstvenik Robert Goulding definiciji dodaja, da z dosegom cilja posledično izboljša svet. Tragični skript se navezuje na zgubo (lahko tudi zgubarski skript), torej na nekoga, ki ne doseže jasnega cilja. Lahko na način, da je zastavljen cilj bil visok, in ga ne dosežem, torej sem zguba, ali da je zastavljen cilj bil živeti v revščini, nad katero pa se vse skozi pritožujem in je ne sprejemem. Tragični skripti se lahko končajo z umorom, samomorom ali norostjo. Banalni skripti (nezmagovalski) so tisti skripti, v katerih posamezniki živijo vsakdanje življenje brez posebnosti, iz dneva v dan, brez izpostavljanja za velike dosežke in v stran od velike izgube (Berne, 1975). Pri tem ne gre generalizirati, nekdo je zmagovalec na enem področju, na drugem je manj uspešen.

3.2.4 Transakcije

Osnovne enote družbenega diskurza so transakcije – nekdo vam ponudi katerokoli vrsto komunikacije in vi na to odgovorite. Transakcija je potek komunikacije na eksplicitnih in psiholoških nivojih. Sestavljena je iz stimulusa (dražljaj) in odziva. Lahko jo doživljamo pozitivno ali negativno. Da bi samo transakcijo bolje razumeli oz. jo lažje analizirali, v teoriji TA uporabljamo ponazoritev z modelom egostanj. Poznamo tri vrste transakcij (Berne, 2016).

3.2.4.1 Komplementarne transakcije

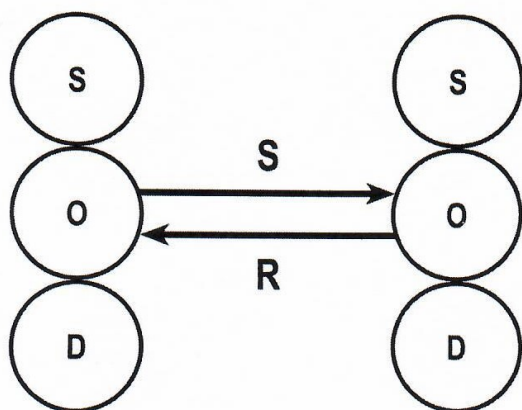
»Komplementarna transakcija je transakcija, v kateri sta vektorja vzporedna, nagovorjeno egostanje pa je tisto, ki se odziva.« (Stewart in Joines, 2015, str. 86)

Komplementarne transakcije – komunikacija teče dalje, v sebi izraža pričakovanje. Komunikacija teče verižno in nakazuje na predvidljive situacije (Berne, 1968).

Primer: Pogovor dveh oseb, v katerem prvi umirjeno vpraša sogovornika: »Koliko je ura?«. Ta odgovori: »Dve.« Pogovor je odrasel, kar dokazujeta oba vključena z mirnim

tonom glasu ter umirjenimi telesnimi gibi. Oba vključena sta delovala iz Odraslega egostanja. Vektor kaže smer komunikacije.

Slika 3.3: Komplementarna transakcija Odrasli–Odrasli

Vir: Stewart in Joines (2015, str. 86).

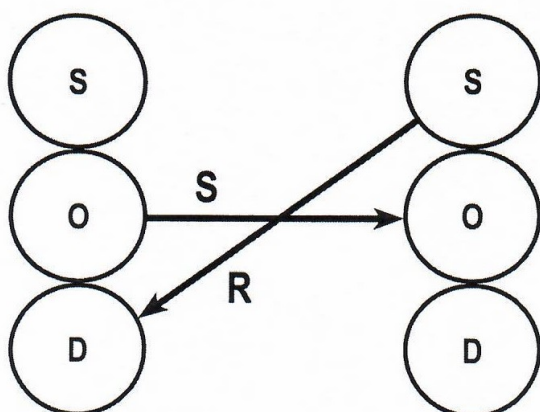
3.2.4.2 Križne transakcije

»Transakcija je križna tedaj, kadar transakcijska vektorja nista vzporedna, ali tedaj, ko nagovorjeno egostanje ni tisto, ki se odziva.« (Stewart in Joines, 2015, str. 89)

Z besedo križna se naslonimo tudi na občutek, ki ga posameznik doživlja, saj pride do zastoja v komunikaciji, zato eden ali oba posameznika morata zamenjati egostanje. Vektorja se križata in s tem kažeta, da je tok komunikacije presekan.

Primer: Prvi vpraša: »Koliko je ura?«. Drugi zardi, besen vstane in začne kriliti z rokami: »Pa kaj me sprašuješ! Ura! Ne norčuje se več iz mene, zopet si zamudil!« Na umirjeno vprašanje prvega, ki je v Odraslem egostanju, se druga oseba odzove iz jeznega Starša. S tem ko se jezi, krili z rokami in vpije, vabi tudi prvega sogovornika, naj menja svoje Odraslo egostanje. Vektorja nista vzporedna in odzove se drugo egostanje, kot je bilo nagovorjeno (Stewart in Joines, 2015).

Slika 3.4: Križna transakcija Odrasli–Odrasli, Starš–Otrok

Vir: Stewart in Joines (2015, str. 88).

3.2.4.3 Prekrite transakcije

Prikrite ali ulteriorne transakcije – vedenjski izkupiček ulteriorne transakcije je določen na psihološkem in ne na socialnem nivoju. Ulteriorne transakcije imenujemo tudi dvojne transakcije, saj v istem času posredujeta dve sporočili. Pri prikritih transakcijah je sporočilo na socialni ravni podano z besedami. Neverbalne značilnosti zaznamo na psihološki ravni tako, da opazujemo ton glasu, držo telesa, mimiko obraza, morebitno mišično napetost ali potenje. In ta psihološka raven zajema prikrita sporočila. Tovrstne komunikacije so kompleksne, saj vključujejo več egostanj in so izhodišče za psihološke igre (Berne, 1968).

Primer:

Žena vpraša moža: »Kam si dal moja sončna očala?«

Mož odgovori: »Pospravil sem jih v predal.«

Če preberemo, lahko ocenimo, da sta partnerja mirno izmenjala dva stavka, in vse kaže, da je transakcija komplementarna. Toda skušajmo si predstavljati, da je žena vprašanje povedala z grobim glasom, strogega pogleda, in da je mož podal svoj odgovor z rahlo tresočim glasom, ter plahim pogledom proti ženi. Psihološko raven bi tokrat lahko opisali takole:

Žena: »Povsod, kjer se vtikaš, je vse narobe!«

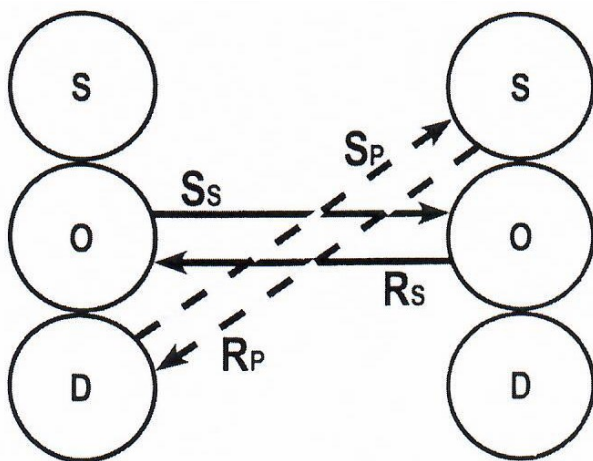
Mož: »Vedno me po krivem obsojaš!«

Vektorja, ki sta označena s polno črto, označujeta socialno raven, med tem ko vektorja, ki sta označena s prekinjeno črto, kažeta psihološko raven.

Slika 3.5: Dvojna prikrita transakcija

Socialna raven Odrasli-Odrasli, Odrasli-Odrasli

Psihološka raven Otrok-Starš, Starš-Otrok

Vir: Stewart in Joines (2015, str. 91).

3.2.5 Potrditve

Berne je uvedel pojem strouk ali potrditev, ki ga definira kot enoto potrjevanja (stroukanja). Pri tem za izhodišče vzame dojenčkovo potrebo po dotiku, katera se v nas ohrani tudi, ko odrastemo, ter se izraža oziroma jo čutimo kot določeno vrsto lakote. Skozi življenje se naučimo, kako potrebo po dotiku nadomestiti z drugimi potrditvami. Svoj obstoj nam drugi potrjujejo s prijaznim nasmehom, pohvalo, morda neprijaznim pogledom ali z žaljivko. Berne v svoji teoriji o lakotah loči (Berne, 2011):

- Besedni ali nebesedni strouki: lahko je samo beseda v pozdrav ali morda izčrpen pogovor, pogled z nasmehom ali čemerem grd pogled.
- Pozitivni ali negativni strouki: Pozitiven strouk dajemo, kadar želimo sogovorniku biti prijetni in negativen stroku, kadar je namen drugemu podati neprijeten občutek, bolečino. Ljudje skozi življenje vedno iščemo pozitivne strouke in skušamo obiti negativne, toda še pomembneje je strouke sploh dobiti, saj nas najbolj prizadene odsotnost strouka.
- Pogojni in brezpogojni strouki: »Pogojni strouk se nanaša na to, kar človek počne. Brezpogojni strouk se nanaša na to, kar človek je.« (Stewart in Joines, 2015, str. 99)

3.2.6 Pasivnost – prilagajanje sveta svojemu skriptu

V življenju nam vsakodnevno nasproti prihajajo problemi, ki izzovejo naš odziv. Pri reševanju lahko uporabimo moč Odraslega in razumno in umirjeno delujemo. Lahko se prepustimo skriptu, in svet se obrne natančno tako, da se ujema z odločitvami, ki smo jih sprejeli tam daleč nazaj v otroštvu. Ob tem spregledamo in dobimo uvid v dejansko situacijo, in namesto soočenja s problemom pričakujemo čarobno rešitev. V stanju Otroka posameznik pričakuje, da se bo svet zavrtel samo zanj in prinesel ustrezno rešitev. Če pričnemo delovati, pristopimo aktivno in če se umaknemo, postanemo pasivni oz. nedejavni, kar je velik nasprotnik reševanja problemov (Stewart in Joines, 2015).

»To področje teorije v TA poznamo kot teorijo katekse (cathexis) ali schiffovsko teorijo, po avtorjih iz »družine Schiff«. (Stewart in Joines, 2015, str. 217)

Aaron in Jacqui Schiff skozi svojo raziskavo pasivnost definirata kot način vedenje z ne reševanjem problemov. Torej se posameznik vede tako, da stvari ne stori ali pa jo stori tako, da ni učinkovita (Stewart in Joines, 2015).

Diskontiranje je ignoriranje, potrebno za rešitev problema, na nezavedni ravni. Recimo, da sem v restavraciji in bi želel led, saj je pijača segreta. Natakarku namigujem z kretnjo dvignjene roke, toda nikakor me ne zazna. Ponovno neuspešno poskusim in nato padem v skript. V trenutku pridem do preigravanja tistih dogodkov iz zgodnjega otroštva, ko sem vztrajno klical mater, ki pa se ni odzvala. Kot majhen morda teh možnosti res nisem imel, toda danes, v vlogi odrasle osebe, imam možnost ali nekaj njih, da pristopim oz. reagiram drugače.

»Vsako odpisovanje spremlja izkrivljenost (distorzija).« (Stewart in Joines, 2015, str. 218). Na realnost gledamo iz perspektive pretiravanja, ki je lahko minimiziranje ali nasprotno, maksimiziranje. Odpisovanje se dogaja na nezavedni ravni, medtem, ko izkrivljenost nastaja v zavednem mišljenju, tako oseba zavestno upravičuje, kaj počne oziroma ne počne. Odpisovanje je navzven težko opaziti. Pasivno vedenje delimo na (Stewart in Joines, 2015):

- Ne početi nič: v zameno, da bi energijo uporabi za korak, s katerim bi rešil nalogo ali problem, vso moč, voljo in energijo vloga v postopek preprečitve dejanja. Posameznik, ki uporablja to strategijo, se vede pasivno in v sebi čuti nelagodje. Doživlja občutek, da ne misli.
- Pretirana prilagojenost: pasivnost zaradi pretirane prilagoditve ima nekdo, ki znotraj Otroškega egostanja čuti, da mora delovati, kot od njega pričakujejo drugi, pri tem se ne vpraša, kaj si drugi ali on v resnici želijo. Pretirano prilagojena oseba razmišlja kontaminirano. Svojo sposobnost za lastno izbiro preprosto ne vidi in jo v celoti odpiše.
- Nemir: govorimo o vedenjskem nemiru, ki nastopi pri posamezniku, ki odpisuje svojo zmožnost aktivnega reševanja problema. Ob težavi se počuti nelagodno, zato nastopi brezciljno ponavljajoče se obnašanje (tresenje noge, kodranje las, kajenje, grizenje nohtov ...), s pomočjo katerega želi nelagodje zmanjšati. Namesto v rešitev težave, posameznik vso voljo in moč usmeri v nemir. Sam se ne doživlja kot osebo, ki razmišlja.
- Onemogočanje ali nasilje: s tem, ko oseba deluje pasivno in svoje sposobnosti ne usmeri k dejanju, katera bi pripeljala k rešitvi, ampak se onemogoči, pri tem pa upa,

da bodo težavo rešili drugi. Onemogočenje lahko nastopi preko psihosomatskih težav ali kot zloraba alkohola, drog ... Tudi nasilno vedenje je oblika pasivnega vedenja. Posameznik v celoti odpiše svojo sposobnost reševanja težave in jo skuša rešiti z nasiljem. Prav tako takšna oseba pričakuje, da se bo težave lotila druga oseba.

3.2.7 Reketi

Reketna čustva so neavtentična čustva, naučena in spodbujena, doživeta v številnih stresnih situacijah v otroštvu, ter delujejo v smislu zamenjave za avtentična čustva, ki so bila v okviru družine prepovedana ali nezaželena (English, 1976). Posameznik nezavedajoče z manipulacijo vzpostavi *reket*, ki je sklop skriptnih vedenj. To mu omogoči, da začuti reketno čustvo. Posameznik sogovornika povabi v takšno transakcijo, v kateri dobi potrditev na reketna čustva (English, 1976).

Znotraj TA pristopa se je oblikoval poseben diagram, tako imenovani skriptni sistem, ki zelo nazorno pojasni, kako skozi življenje vedno znova doživljamo reketna čustva na podlagi reketnih vedenj, prepričanj o sebi, drugih in svetu ter na podlagi nezadovoljenih potreb, ki se še dodatno utrjujejo preko fantazij, ter se odražajo na fizičnem nivoju.

Erskine in Zalcmanova (1979) sta zapisala: »Katerikoli terapevtski poseg, ki prekine potek reketnega sistema, je učinkovit korak, da človek spremeni svoj reketni sistem in torej tudi svoj skript.« (Stewart in Joines, 2015, str. 273)

3.2.8 Psihološke igre

George Herbert Mead je s svojimi tezami o vlogah v socialnem življenju bil izhodišče, iz katerega je Eric Berne črpal, in kot prvi opozoril na psihološke igre ter na njihovo predvidljivo strukturo. Tudi v športnih igrah igramo po naprej določenih pravilih, in že kot otroci, smo si z igro znali pridobiti to, kar smo v danih situacijah želeli, torej lahko govorimo o preživetih strategijah (Berne, 2011).

Eric Berne je igre opredelil kot »niz komplementarnih dvojnih transakcij, usmerjenih k dobro definiranimu predvidljivemu koncu« oz. »ponavljajoči se niz transakcij, ki so na prvi pogled sprejemljive in imajo prikrito motivacijo«. (Berne, 1968, str. 53)

Definicijo bi lahko razložili kot ponavljajoči niz transakcij, ki potekajo med dvema ali več udeleženci, ki so videti sprejemljive, a v sebi nosilo prikrito sporočilo. Delijo se po številu udeležencev, glede na stopnjo, fleksibilnost in intenzivnost. Igra prinese vsakemu

igralcu nek izkupiček, ki je lahko kot zadovoljstvo, privoščljivost ali pa katero drugo čustvo, toda končni izid je vedno negativen in je povezano z našim življenjskim scenarijem (Berne, 1968).

Psihološke igre imajo svoje tipične značilnosti (Stewart in Joines, 2015, str. 278):

- igre se ponavljajo,
- igre ljudje igrajo brez Odraslega zavedanja,
- igre se vedno končajo tako, da igralci doživljajo reketna čustva,
- igre vsebujejo prikrite transakcije med igralci,
- na psihološki ravni drug drugemu pošiljata skrivna sporočila,
- v igrah je vedno prisoten trenutek presenečenja ali zmede.

Med prvimi, ki so bile razbrane iz socialnega konteksta, je igra »Zakaj ti ne – da, ampak«, ki je ena zelo pogosto odigranih različic. Primer (povzeto po Stewart in Joines, 2015)

Mami Micko obišče sin Darko, ki je študent. Ko začenja pogovor, je videti čisto na tleh:

Darko: »Groza, groza! Vrgli so me iz študentske sobe. Sedaj sem na cesti in nima kam! Sploh ne vem, kaj in kako zdaj.«

Mama Micka: »Jooj, sliši se grozljivo«, reče zaskrbljena mama Micka. »Ali ti lahko kako pomagam?« Vsa v skrbih obstoji sredi sobe.

Darko: »Ne vem,« odvrne z zaskrbljenim in žalostnim glasom.

Mama Micka: »Veš kaj, poglej oglase, ki so na internetu. Lahko poiščeš kakšno zasebno sobo.«

Darko: »Ja, ampak v tem je težava,« odvrne sin, ki je videti še bolj zaskrbljen. »Zasebne sobe si finančno ne zmorem privoščiti.«

Mama Micka: »Darko, pa saj vendar veš, da ti bova z očetom priskočila na pomoč.«

Darko: »Hvala, mama, ampak potem bom ves čas ujet v občutek, da živim vselej od vajine miloščine.« Darko zaskrbljeno zre predse in je videti zelo žalosten.

Mama Micka: »No, Darko, tudi prav. Z veseljem ti ležišče pripravim doma!«

Darko: »Hvala, ampak si življenja z družino sedaj, ko sem tako na tleh, ne predstavljam.«

Sledi tišina.

Mami Micka razmišlja, kaj bi lahko še predlagala. Darko glasno izdihne in gre proti izhodu: »Vseeno hvala, saj si želela pomagati.« Mama Micka je rahlo zmedena in vpraša

sama sebe: »Kaj za vraga se je zgodilo?« Počuti se nemočno in nesposobno, saj ocenjuje, da je v vlogi mame popolno nič vredna. Darko odhajajoč po cesti in jezen na mamo Micko prigovarja: »Kako sem sploh lahko pomislil, da mi bo pomagala. Saj sem vedel, da mi ne bo! In res mi ni!«

Opisna igra je pogosto ponavljajoči se prizor med mamo in sinom iz predstavljenega dialoga. Mama Micka rada ponuja rešitve in nasvete, nato se počuti zelo slabo, če tega sogovornik ne sprejme. Prav tako je Darko pogosto v vlogi, ko znova in znova zavrača pomoč v smislu »ampak«. Pri tem se jezi na ljudi, saj je vedno znova razočaran (Stewart in Joines, 2015).

Pogosto se lahko zavrti deset in več ponujenih rešitev, preden nastopi turobna tišina, ki je znak zmage in istočasno osnova za naslednjo igro. Ker so vse mamine rešitve bile v trenutku zavrnjene, je razvidno, da je sama igra imela prikrite motive. Darko ni iskal rešitve za svoj problem, ampak je preko igre želel pomiriti svoje Otroško egostanje. V igro vstopa kot nemočni otrok in ne kot Odrasli, ki išče rešitev za nastalo težavo (Berne, 1968).

3.2.8.1 *Formula I*

Berne je psihološke igre ponazoril v *Formuli G* (v slovenščini Formula I) preko šestih korakov (Berne, 1975):

- Vaba (con) – poziv v igro, ki je najpogosteje neverbalen.
- Šibkost (gimmick) – šibkost druge osebe, ki odreagira na vabo prve.
- Odziv (response) – odziv, ki na socialnem nivoju da občutek, da so se stvari obrnile.
- Obrat (switch) – obrat, pri katerem se obrnejo prvotne vloge, tako igralci dobilo izkupiček, zaradi katerega so se vključili v igro.
- Zmedenost (crossup) – zmedenost, ki jo opazimo tik pred izkupičkom, ko vidimo, da se je nasprotni udeleženec spremenil.
- Izkupiček (payoff) – izkupiček, reket.

Vaba je vnaprej pripravljena na posameznikovi nezavedni ravni in je namenjena točno določenim ljudem, ki vstopajo v naše odnose. Oba vključenima sta ob koncu igre nezadovoljna, saj nastopi reket.

Primer mama Micka in Darko:

Vaba - Darko pove, da je brez stanovanja.

Šibka točka – mama Micka privoli v pogoje igre (če je nekdo v težavah, mu moram pomagati).

Odziv – je zaporedje transakcij. Mama Micka ponuja nasvete, na katere Darko odgovarja z »ampak«.

Preklop – Mami Micki zmanjka primernih predlogov. Darko se zahvali in poslovi.

Zmeda – Mama Micka doživi presenečenje, prav tako Darko.

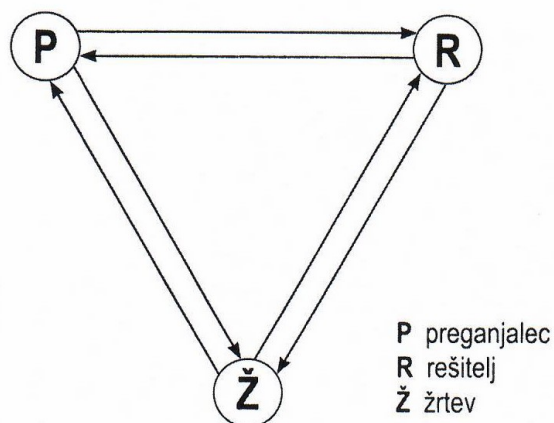
Izkupiček – oba igralca padeta v svoja reketna čustva. Mama Micka čuti svojo materinsko nesposobnost, sin Darko pa je ponovno popolnoma ogorčen.

3.2.8.2 Dramski trikotnik

Psihološke igre se lahko učinkovito prikažejo v diagramu, ki ga je ustanovitelj teorije, Stephen Karpman (1968), poimenoval dramski trikotnik. Avtor v teoriji navaja, da se posameznik, ki vstopa v igro nahaja v kateri od naslednjih skriptnih vlog:

- Preganjalec – je oseba, ki na vse gleda zaničujoče, vsi so maj vredni in niso v redu. Druge ljudi odpisuje in jih uvršča najmanj stopnjo nižje.
- Reševalec – sicer nudi svojo pomoč, toda iz nadrejenega, višjega položaja. Tudi v njegovih očeh je žrtev manj sposobna.
- Žrtev – je vedno v spodnji, nižji poziciji. Pogosto od Preganjalca dobi ponižanje ter preganjanje. Istočasno pričakuje pomoč Reševalca, in s tem pritrditev k njenemu žrtvenem prepričanju »sama nisem sposobna reševati zadev« (Stewart in Joines, 2015).

Slika 3.6: Dramski trikotnik

Vir: Stewart in Joines (2015, str. 282).

Vse tri vloge vključenih v dramski trikotnik v sebi nosijo odpisovanje. Preganjalec venomer odpisuje dostojanstvo drugih, Rešitelj je prepričan, da žrtev ni sposobna misliti in

delovati iz sebe. Žrtev v celoti odpiše možnost, da bi on sam lahko imel vpliv. Vsi trije opisani igralci so neavtentični, saj se odzivajo iz preteklosti, pri tem uporabljajo stara skriptna prepričanja.

Iz navedenega lahko razberemo, da igre niso prav nič zabavna reč, toda zakaj vstopamo vanje? Različnim odgovorom je skupno slednje: »ko igramo igre, sledimo preživetvenim strategijam« (Stewart in Joines, 2015, str. 289). Kot majhni otroci smo uporabljali igre, da smo dobili želeno. Tudi kasneje s pomočjo iger zadovoljimo temeljno psihološko lakoto.

»Dajejo nam močne potrditve (strouke), na dramatičen in vznemirljiv način strukturirajo čas in potrjujejo naš temeljni eksistenčni življenjski položaj. Edina težava pa je, da pripeljejo do negativnih izidov«. (Stewart in Joines, 2015, str. 289)

3.3 Transakcijska analiza in psihoterapija

Teorija TA je skozi čas razvila teorijo psihopatologije, zato danes pokriva praktično uporabo »pri zdravljenju vseh vrst psiholoških motenj, od vsakdanjih življenjskih težav, do hudih psihoz«. (Stewart in Joines, 2015, str. 21)

Na vprašanje, kaj je psihoterapija, je možno poiskati večje število odgovorov oz. definicij. Ena večkrat omenjenih, ki zajema vse elemente, ki so pomembni za pojem psihoterapija je naslednja: »Psihoterapija je namerna uporaba kliničnih metod in medosebnih značilnosti, ki temeljijo na uveljavljenih psiholoških principih z namenom spremeniti klientovo vedenje, mišljenje, čustva in/ali druge osebne značilnosti v smeri, ki jih klient želi.« (Prochaska in Norcross, 2003 v Psihoterapija, Žvelc, 2011, str. 1)

Danes poznamo veliko različnih psihoterapevtskih pristopov in vsak od njih temelji na določenih teoretičnih osnovah, ki so podlage za nadaljnje metode dela. Skozi čas so se pristopi razvijali in širili, tako smo danes priča več kot 400 različicam. Vsaka psihoterapija je povezana z zastavljenim ciljem, ki je povezan z izbrano obliko oz. pristopom. Delitev glede na paradigmo, na kateri psihoterapevtski pristop temelji (Žvelc, 2011):

- psihoanaliza, psihoanalitične in psihodinamske psihoterapije,
- vedenjske in kognitivne terapije,
- eksistencialne in humanistične psihoterapije,
- sistemske psihoterapije,
- integrativne psihoterapije.

Skozi čas so zagovorniki posameznih pristopov želeli dokazati svojo učinkovitost nad učinkovitostjo drugih, toda raziskave vselej na novo pokažejo, da med učinki različnih pristopov ni večjih razlik. Lambert v obsežni raziskavi govori o *skupnih dejavnikih*, ki so po njegovem pomembnejši za uspešen terapevtski izid, kot sam izbor vrste pristopa, pri tem navaja:

- klientovo življenje – zunajterapevtski dejavniki – 40 % (pozitivni, naključni dogodki v klientovem življenju, klientovi viri itn.);
- skupni dejavniki – 35 % (dejavniki, ki so jih odkrili v večini psihoterapevtskih pristopov);
- terapevtovi dejavniki – 20 % (terapevtova empatija, toplina, sprejemanje klienta, terapevtova kongruentnost oz. skladnost itn.);
- psihoterapevtske tehnike – 5 % (dejavniki, značilni za posamezni psihoterapevtski pristop).

V svojih začetkih, ki segajo več kot 100 let v preteklost, je psihoterapija bila namenjena odraslim osebam, pri katerih so zaznali nevrotične motnje. Danes je uporaba zelo razširjena, saj lahko poteka individualno, partnersko, družinsko ali skupinsko. Lahko je dolgotrajna ali kratkotrajna terapija in globinska ali samo podporna, suportivna psihoterapija. Psihoterapevt lahko pomoč nudi osebam v vseh starostnih obdobjih: otrokom, mladostnikom, odraslim in tudi starostnikom (Žvelc, 2011).

3.3.1 TA v praksi – dogovor o sodelovanju

V praksi je značilna uporaba pogodbe, ki je obojestranska zaveza. Klient pove, kakšne spremembe od terapije pričakuje in seveda kaj je sam v ta namen pripravljen storiti. Terapevt s pogodbo privoli v delo in navede, kaj bo njegov prispevek v tem sodelovanju.

Cilj spreminjanja v TA je osvoboditev od življenjskega skripta oz. avtonomija. Zanj je predlagana naslednja definicija: »vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja (Stewart in Joines, 2015, str. 315)«. Oseba, ki je avtonomna, aktivno sodeluje v reševanju problemov.

Temelj prakse je koherentni teoretski okvir. Glavno orodje TA sta model egostanja in koncept življenjskega skripta, zato se klient z vstopom v TA-terapijo odloči vpeljati tukaj izhajajoče spremembe. Klient in terapevt se zavežeta sklenjeni pogodbi, ki bo prinesla avtonomijo. Oba govorita enak jezik, terapevt spodbuja klienta k razumevanju teorije TA. Zraven uvida, je za klienta pomembna sprememba.

3.3.2 Razvoj TA in TA v Sloveniji

Mednarodno združenje za TA (ITAA) je Berne skupaj s svojimi somišljeniki ustanovil leta 1964. Že predstavljenim strokovnim člankom so sledile knjižne uspešnice Igre, ki jih igrajo ljudje, Transakcijska analiza v psihoterapiji, Struktura in dinamika organizacij in skupin, začel je izhajati redni bilten, samo na temo TA, katerega urednik je bil sam ustanovitelj in takrat že zelo priznan Eric Berne. Članstvo v ITAA je leta 1968 narastlo na nekaj več kot 500 strokovnjakov. Berne je vztrajno razvijal svoje delo, pisal knjige, toda leta 1970 umrl za posledicami srčnega infarkta (Stewart in Joines 2015).

V sedemdesetih letih je prišlo do množične popularnosti, tako se je članstvo v amerškem združenju leta 1976 povzpelo na 11000 strokovnjakov, katerega so tvorili tudi somišljeniki iz mnogih drugih držav. V Evropi so bili temelji zastavljeni leta 1974 – Evropsko združenje za TA (EATA). Na razvoj TA so nadalje vplivali razni strokovnjaki, še posebej gre omeniti Richarda Erskina, ki je eden od utemeljiteljev moderne TA.

Začetki TA v slovenskem okolju so bili v zgodnjih 80. letih, ko sta Brane Martinovič in Leon Lojk s predstavitvenimi seminarji približala TA teorijo predvsem stroki socialnega varstva. V sled velike odzivnosti, je takrat novi znanstven pristop bil pridružen akademskemu okolju s pomočjo Bernarda Stritiha.

Danes v Sloveniji deluje:

- Društvo za transakcijsko analizo SLOVENTA, ki je članica v naslednja profesionalna združenja:
 - Slovensko krovno zvezo za psihoterapijo SKZP,
 - Evropsko združenje za psihoterapijo EAP (European association for Psychotherapy) in
 - Evropsko združenje za transakcijsko analizo EATA (European Association for Transactional analysis), preko katere je povezana s svetovno organizacijo za TA IITA.
- Društvo Sinta, ki pristope v mednarodne povezave še ureja.

4 SOCIALNO DELO

Da bom lažje iskala prisotnost elementov transakcijsko analitične teorije v sodobnem socialnem delu, bom teoretična izhodišča socialnega dela predstavila skozi prizme različnih avtorjev. Predstavila bom koncepte in metode socialnega dela, ki so stebri stroke, s poudarkom na tistih, za katere predvidevam, da jih bom lahko umestila v skupno področje obeh pristopov. Pred tem bom skušala narediti oris socialnega dela skozi zgodovino in predstavila nekatere od osnovnih in drugače izstopajočih definicij – kontekstov socialnega dela.

4.1 Zgodovina socialnega dela

Zagotovo vemo, da so prav vse človeške skupnosti, v različnih obdobjih stisk, katastrof, osebnih ali družbenih težav, vzpostavile ali razvile samopomoč. Aktivnosti so bile usmerjene v pomoč ali varstvo posameznika, skupnosti ali večji skupnosti. Stritih (1998) predvideva, da so začetki socialnega dela povezani s samim nastankom človeške družbe. Kot izumitelji se sicer sprva omenjajo strokovnjaki moškega spola, čeprav zgodovinski pregled jasno nakazuje, da so bile zasluge žensk temelj za nastale družbene reforme, ki so bile v pomoč najbolj ogroženim skupinam na eni strani in dvig blaginje za celotno prebivalstvo na drugi strani.

Za pionirko socialnega dela velja Mary Richmond, katere glavni poudarki so bili: generično socialno delo; obravnavanje posameznika v njegovem socialnem kontekstu; ustrezno usklajevanje potreb posameznika in splošnih potreb prek tesnega medsebojnega sodelovanja v skupnostnih akcijah in gibanjih. Richmond je napisala več knjig, v katerih je zagovarjala nujnost, da na posameznika vedno gledamo kot na svojsko osebo, ki je skladna le s svojimi zahtevami in omejitvami. Pomemben prispevek k začetku socialnega dela sta dodala Američana Jane Addams, poznana kot »mati« socialnega dela in Edward Devine.

Začetki socialnega dela v Sloveniji segajo tja daleč nazaj, v čas po drugi svetovni vojni, ko je Jugoslovanska politika uveljavljala svoje socialnopolitične ukrepe, ki so narekovali zagotovitev preživetja državljanov in reševanje aktualnih socialnih problemov. Makroekonomski projekti in naložbe v obrambo so imeli prednost pred socialo, a navkljub temu, so se v okviru upravnih služb in prostovoljstva začele ustanavljati raznolike socialne dejavnosti: šolska prehrana, letovanje otrok, denarna pomoč starejšim in drugim socialno ogroženim. Leta 1946 sledi velik napredek z vzpostavitvijo socialnega zavarovanja, le ta

pa se kasneje nadgradi z otroškim dodatkom in državljani so bili deležni dokaj visoke ravni socialne varnosti za tisti čas (Postrak, 2018a).

Izbrani Jugoslovanski strokovnjaki so ob podpori politikov izrazili oziroma uvideli potrebo po organiziranem usposabljanju za že zaposlene. Sistematično izobraževanje se v Sloveniji začne leta 1960, ko višja šola za socialno delo dobi formalen status (Repoša Tajnšek, 2005).

4.2 Kontekst socialnega dela

Ena od splošnih in enostavnih opredelitev socialnega dela je: »socialna delavka ali delavec skupaj, družno z uporabnikom soustvarja nove možnosti, nove okoliščine za bolj kvalitetno življenje« (Milošević Arnold in Postrak, 2003, str. 9).

Blaž Mesec socialno delo opredeljuje kot: »Socialno delo je stroka, katere naloga je pomoč konkretnim osebam, posameznikom, skupinam in skupnostim pri reševanju socialnih problemskih situacij in družbenem vključevanju, da bi lahko zadovoljevali osebne potrebe primerno kulturi, v kateri živijo, in primerno običajni kakovosti življenja. Pri opravljanju te naloge stroka spoštuje avtonomijo uporabnikov, opira se na njihove vire samopomoči in solidarnosti ter usklajuje potrebe njih in njihovega družbenega okolja. Socialno delo je hkrati veda o tej strokovni dejavnosti ter tudi o neformalni pomoči in solidarnosti ter o okoliščinah, v katerih se odvijajo. Socialno delo kot stroko in kot vedo usmerjajo vrednote svetovnega etosa.« (Mesec, 2006, str. 245)

Pri tem, ko socialni delavci skupaj z udeleženiimi skušamo rešiti nastale probleme, vplivamo na doživljanje in ravnanje vseh vključenih, kar posredno vpliva tudi na njihove odnose z okolje, in tako nastale in vpeljane spremembe so pogosto lahko pomembne za daljše časovno obdobje (Mesec, 2006).

Škerjanc opozarja (2006), kako vsak posamezni uporabnik socialnovarstvenih storitev v skupno sodelovanje prinaša »tiha znanja«, pri katerih gre za izvedenstva uporabnikov, do katerih prihaja preko prejemanja storitev. Pri tem poudarja njihovo pomembnost pri načrtovanju in samem izvajanju programov za uporabnike, kakor tudi priprave študijskih programov za področje socialnega dela.

Še vedno se vse prevečkrat postavlja temeljno vprašanje, kaj je socialno delo (Lavalette, 2013), čeprav gre za uveljavljene zakonsko določene vloge, funkcije in obveznosti uveljavljenih strokovnjakov. Omenja konkurenčne filozofske prakse, ki imajo raznolike odnose do samega družbenega sistema. Poklic socialnega dela deli na tiste, ki že

vnapij patologizirajo vedenje uporabnikov in na tiste, ki se poglobijo in uporabnikov problem skušajo razumeti. Modele dela znotraj socialnega dela deli na dvojce: prvi, ki imajo vpliv na spremembo vedenja in drugi, katerih naloga je izpolnjevanje posameznikovih potreb.

Nadalje bi želela izpostaviti definicije, ki se nanašajo na socialno delo kot znanost in umetnost: »uporabna znanost za pomoč ljudem, da bi dosegli zadovoljivo raven psihosocialnega funkcioniranja. Profesionalna dejavnost za pomoč posameznikom, skupinam ali skupnostim, da dosežejo ali ohranijo sposobnosti socialnega funkcioniranja, in ustvarjanja družbenih razmer, ki to omogočajo.« (Milošević Arnold in Postrak, 2003: 16)

»Socialno delo sodi v skupino znanosti, ki potrebujejo teorijo ravnanja, je dejavna znanost, ki poleg pomembnih odgovorov na vprašanja, kaj moramo vedeti za učinkovito podporo in spreminjanje pri reševanju kompleksnih problemov ljudi na vseh ravneh, potrebuje tudi enakovredne odgovore na vprašanja, kako ravnati.« (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 20)

Avtorici poudarjata, da je ključna naloga za razvoj socialnega dela iz vidika znanosti in stroke, raziskovanje prakse. Le preko poglobljenega raziskovanja prakse bomo prišli do novih uvidov v razumevanju procesa in razvoja socialnega dela.

Tudi Šugman Bohinc predstavlja socialno delo kot znanost: »da se lahko socialno delo, če zavzame opisno držo, ki utemeljuje nujnost spremembe epistemološkega okvira znanstvenega opazovanja, uspešno postavi po robu dosedanjim kriterijem znanstvenostim in opredeli ter izvaja svoj način opisovanja ter obravnavanja psihosocialnih interakcij kot novoznanstvenega, z vso potrebno rigoroznostjo, natančnostjo in veljavnostjo svojih opazanj, opisov in ravnanj« (Šugman Bohinc 1996, str. 405).

Poseben pogled se razvije, ko socialno delo gledamo skozi prizmo umetnosti. Šugman Bohinc (2007 v Videmšek (2007:123)) navaja, da »je socialno delo umetnost predvsem zato, ker se nenehno podajamo v neznane odnose z neznanimi izidi. Naloga socialne delavke in delavca je, da sta fleksibilna odzivna in pripravljena na soustvarjanje želenih izidov. In takšen izziv s številnimi neznankami nam ponuja tudi uporabniško raziskovanje.«

Skupščina IFSW in generalna skupščina IASSW je nosilka naslednje definicije iz leta 2014: »Socialno delo je poklic, ki temelji na praksi, in akademska disciplina, ki spodbuja socialne spremembe in razvoj, socialno kohezijo ter krepitev in osvobajanje ljudi. Načela socialne pravičnosti, človekovih pravic, kolektivne odgovornosti in spoštovanja različnosti

so osrednjega pomena za socialno delo. Podprte s teorijami socialnega dela, družboslovja, humanistike in domačega znanja, socialnega dela vključujejo ljudi in strukture za reševanje življenjskih izzivov in izboljšanje dobrega počutja. Zgornja opredelitev se lahko razširi na nacionalni in/ali regionalni ravni.« (Mednarodna zveza socialnih delavcev, 2014)

Nabor definicije socialnega dela je tako pisano barvit, da ja kompleksno narediti odstopajoči izbor. Vsi opisi so točni in hkrati odprti za dopolnitev in nadgradnjo.

4.3 Koncepti in metode socialnega dela

Da bi socialna delavka lahko z uporabnikom vzpostavila pogovor, ki je osnova za nadaljnje raziskovanje in sooblikovanje rešitev, mora najprej z njim vzpostaviti delovni odnos, ki govori o opisu odnosa pomoči. Delovni odnos v prvi vrsti omogoča in nadalje tudi olajša proces pomoči, saj je osnova za raziskovanje in nadaljnje soustvarjanje v socialnovarstvenem področju.

Elementi delovnega odnosa (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005, str. 9)

- dogovor o sodelovanju,
- instrumentalna definicija problema (Lüssi) in soustvarjanje rešitev,
- osebno vodenje (Bouwkamp, Vries).

Da se tako opredeljen delovni odnos v socialnem delu zmoremo vzdrževati in ohranjati, se opremo na naslednje štiri sodobne koncepte:

- perspektiva moči (Saleebey),
- etika udeležnosti (Hoffman),
- znanje za ravnanje (Rosenfeld),
- ravnanje s sedanjostjo ali koncept so-navzočnosti (Andersen).

4.3.1 Dogovor o sodelovanju

Pomemben element in ob enem uvodni ritual, v katerem je jasno izrečen dogovor o sodelovanju, vsebuje pristanek na samo sodelovanje tukaj in zdaj, pri tem pozornost namenimo tudi času, ki ga imamo na voljo, ter samemu opisu, kako bomo delali. Naloga socialne delavke je, da jasno pove in opiše vloge vseh, ki bodo sodelovali v procesu reševanja problema. Vzpostavitev prostora, ki je za uporabnike varen, in kjer prav vsak vključen pride do svoje besede, je velikega, če ne ključnega pomena (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.2 Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitve

Lüssi pravi, da sta oba temeljna delovna odnosa, kjer je naloga socialnega delavca vzpostavitev procesa pomoči, kjer vsi vključeni prispevajo svoj delež v postopku raziskovanja in iskanja rešitve. S pomočjo dialoga in sodelovanja dobi posameznik prostor za svojo udeležnost in lahko opiše svoje videnje na izpostavljen problem (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.3 Osebno vodenje

Naslednji koncept delovnega odnosa je po Vriesu, kjer socialni delavec skupaj z uporabnikom raziskuje njihove izpostavljene življenjske zgodbe tako, da sam pogovor vodi v smeri postopnega oblikovanja morebitnega končnega izida.

Osebno vodenje govori tudi o osebnem odzivu socialne delavke, ki z svojimi izkušnjami ali drugimi zgodbami pripomore, da uporabnik dobi drugačen pogled na težavo. Vries pripoveduje o zavzeti komunikaciji, ki prinaša novo izkušnjo (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.4 Perspektiva moči

Perspektiva moči je paradigatski premik, ki nas usmeri v iskanje moči in notranjih virov uporabnika. Koncept Dennisa Sealebeya (1997, str. 3) pravi: »Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoj cilj, uresniči svoje sanje in razbije okove ovir in nesreče.«

Gre za osebno odločitev strokovnega delavca, ki skuša izvedeti, kakšni so zaželeni izidi, kakšne so sanje in želje uporabnika. Pri tem sproti odkriva njegove notranje vire, išče morebitne primere dobre prakse, skozi pogovor potipa področje opore v skupnosti (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.5 Etika udeležnosti

Skozi prizmo etike udeležnosti delujemo, ko raziskujemo obstoječo zgodbo svojega uporabnika, ter istočasno ustvarjamo prostor za novo. Vse poteka v pogovoru, kjer delimo svoja opažanja in razmišljanja, ki jih sproti preverjamo, ali smo jih pravilno razumeli. Pri tem se kot strokovnjaki moramo odpovedati svoji moči in omogočiti, da nihče nima končne besede (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.6 Znanje za ravnanje

Gre za posebno znanje, ki ga zapeljemo v akcijo. Socialna delavka je oseba s posebnimi znanji in spretnostmi: pozorna, iznajdljiva, spretna, empatična, veščica, samozavestna, opremljena s strokovnim znanjem in z vsem naštetim skuša soustvariti željen izid, zato je pomembno, da vse svoje znanje suvereno deli z uporabnikom. Uporabnik postopoma pridobiva nova znanja in uvid v svoje težave ter začne se soustvarjati nova zgodba (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005).

4.3.7 Ravnanje s sedanjostjo

Delovni odnos z uporabnikom poteka vedno v sedanjem času in je za najbolj dragocen čas. Sedanjost, čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabniki, čas, ki ga in ko ga uporabljamo za sodelovanje, je najbolj dragocen delovni čas v projektih pomoči (Čačinovič Vogrinčič in ostali, 2005, str. 42).

Skozi uporabnikovo preteklost skušamo razumeti nastale težave, toda pomembno je, da delo teče v sedanjosti in ob tem vidimo dalje v prihodnost. Pogovor naj bo pripeljan v tukaj in zdaj, vedno pa ostane odprt v smeri možnosti za nadaljevanje.

4.4 Jezik socialnega dela

Pri vsem povedanem je pomembno, da ne pozabimo na ustrezno uporabo jezika socialnega dela v znanosti, kakor v stroki, na katerega se lahko opremo, kot na znanje za ravnanje, ki govori o:

- odnose med socialno delavko in uporabnikom definira kot soodkrivanje in soustvarjanje dobrih izidov;
- edinstveni delovni projekt pomoči ali načrt skrbi, ki temelji na raziskanih alternativah in dogovorjenih korakih;
- omogoči soustvarjanje interdisciplinarnosti, ki jo potrebujemo. (Čačinovič Vogrinčič, 2003, str. 202)

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019) govorita o jeziku socialnega dela, kot o novi avtonomiji v okviru znanosti, kakor tudi same stroke, ki jo pokriva socialno delo. »To je nov jezik, jezik sprememb v pojmovanju procesa socialnega dela, jezik nove paradigme soustvarjanja pomoči in soustvarjanja raziskovanja prakse, saj ubesedi kulturo soustvarjanja novega. Je jezik, ki zmore na socialnodeloven način raziskovati in opisati procese pomoči za znanost socialnega dela.« (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 26)

5 PROBLEM

5.1 Opredelitev problema

Skozi raziskavo želim podrobneje pogledati oziroma prispevati k prepoznavnosti teorije transakcijske analize znotraj sodobnega socialnega dela. Zanima me, ali je TAP kot podrobno izdelan teoretični koncept uporaben na področju socialnega svetovanja. Točneje, ali je katere od epistemoloških pogledov TAP moč zaznati znotraj SSD, so opažene sorodne podobnosti, morda identične, ali jih sploh ni. Od epistemoloških predpostavk me še posebej zanima pogled na odnos med pomagajočim in uporabnikom/klientom, ki ga ima TAP in ali je primerljive elemente odnosa moč zaznati v SSD.

Nadalje želim raziskati konceptualne in metodološke poglede TAP, ki so primerljivi s koncepti in metodami SSD. Poiskala bom morebitna stičišča, podobnosti, morda sorodnosti ali celo identičnosti TAP znotraj SSD, ter nadalje raziskala področja, ki niso skupna. Zanimalo me je, kako je s prisotnostjo teorije osebnosti, ki je ena ključnih konceptov TAP, znotraj SSD.

Upoštevajoč, da sta oba pristopa orodje za pomoč posameznika, bom skušala v raziskavi poiskati vsebine in uporabna znanja transakcijsko analitične teorije, ki so uporabna v sodobnem socialnem delu in katere vsebine sodobnega socialnega dela v transakcijsko- analitični psihoterapiji. Ocenjujem, da je dosti znanja in spretnosti moč uporabiti v obeh pristopih, oziroma katera so tista znanja TAP, ki so že zaznana znotraj SSD.

Poleg tega želim podrobneje preveriti za reševanje katerih problemov je primernejša transakcijska analiza in katere probleme sodobno socialno delo. Torej raziskati področje svetovanja SSD in znotraj delovanja preveriti prepoznavnost elementov transakcijske analize. V tem kontekstu bom skušala poiskati tudi elemente TAP, ki jih nikakor ne bi mogli uporabiti znotraj SSD.

Zanima me tudi področje zastavitve in doseganja ciljev z vidika iskanje morebitnih enakih pogledov, kot jih ima TAP, na postavljanje ciljev v SSD. So morda kateri pogledi sorodni ali primerljivi, kako jih vidi izvajalec SSD in kako TAP.

5.2 Raziskovalna vprašanja

1. Kakšne so epistemološke podobnosti in razlike med teorijo transakcijske analize in med sodobnim socialnim delom?

2. Kateri so morebitni koncepti in metode transakcijske analize, ki so podobni konceptom in metodam sodobnega socialnega dela?
3. Katere vsebine transakcijsko analitične teorije so uporabne v sodobnem socialnem delu in katere vsebine sodobnega socialnega dela v transakcijsko-analitični psihoterapiji?
4. Za reševanje katerih problemov je primernejša transakcijska analiza in za katere probleme sodobno socialno delo?
5. Kako si zastavi cilje uporabnik, ki mu pomoč nudi socialni delavec, in kako uporabnik, ki je v postopku transakcijsko analitične psihoterapije?

6 METODOLOGIJA

6.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna. Osnovno gradivo sestavljajo besedni opisi, ki se v celoti nanašajo na raziskovani pojav, in bodo v nalogi ustrezno obdelani in analizirani na besedni način, torej brez uporabe merskih postopkov (Mesec, 2009).

Raziskava je dalje empirična, saj sem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo in ustvarjala teorijo s pomočjo spraševanja v obliki intervjuja, ter s tem preverila teze, ki sem jih prvotno zapisala (Mesec, 2009).

Raziskava je tudi študija primera, saj bom analizirala en primer pojava in preko tega skušala spoznati njegove osnovne značilnosti (Mesec, 2009).

Skozi raziskavo bom s pomočjo dveh intervjujev iskala prisotnost teoretičnih elementov TAP skozi podobnosti in razlike znotraj SSD.

6.2 Teze

Upoštevajoč namen in cilj raziskave, sem postavila naslednje teze:

T1. Sodobno socialno delo in teorija transakcijske analize imata določene skupne epistemološke podobnosti.

T2. Znotraj sodobnega socialnega dela najdemo elemente konceptov transakcijsko analitične teorije.

T3. V obeh pristopih je poudarek na vzpostavitvi dobrega delovnega odnosa med pomagajočim in uporabnikom.

T4. Socialni delavci, ki pri svojem delu uporabljajo metode in koncepte sodobnega socialnega dela, rešuje drugačne probleme kot terapevti, ki uporabljajo transakcijsko analitični pristop.

T5. Zastavljeni cilji uporabnika, ki je v postopku pri socialnem delavcu, so drugačni od zastavljenih ciljev uporabnika, s katerim dela transakcijsko analitični terapevt.

6.3 Merski instrumenti

Merski instrument, s pomočjo katerega sem merila določene in izbrane značilnosti, je raziskovalni intervju, ki sem ga sestavila sama. S pomočjo raziskovalnega intervjuja zbiramo besedne izjave respondentov z namenom, da bi rešili zadan raziskovalni problem.

Vsaka besedna izjava je podatek, ki je relevanten za rešitev raziskovalnega problema (Mesec, 2009: 208).

Raziskovalni intervju vsebuje dvajset odprtih vprašanj. Potrebne podatke sem dobila s spraševanjem, zato sem v ta namen izvedla dva intervjuja, ki sta bila delno standardizirana, saj so bila vprašanja postavljena vnaprej. Moja želja je bila, da se znotraj postavljenega vprašanja obe intervjuvani osebi razgovorita, zato so vsa vprašanja odprta.

V raziskavo sem vključila dve socialni delavki, ki imata dodatno izobrazbo iz transakcijsko- analitične psihoterapije, pri tem ena deluje v okviru socialnega dela, druga pa kot transakcijsko analitična psihoterapevtka.

Intervjuja sta bila tudi neposredna oz. direktna, saj je izvedba spraševanja potekala v živo. Oba pogovora sem posnela z mobilnim telefonom ter ju kasneje pretipkala v svoj prenosni računalnik. Za snemanje pogovora sem predhodno pridobila ustno privolitev obeh vključenih. Obljubila sem tudi, da po opravljenem pretipkanem zapisu intervju izbrišem, kar je pripomoglo k večji osredotočenosti k vsebini pogovora. Navedeno je bila olajševalna okoliščina zame kot izvajalko raziskovalnega intervjuja in prav tako za intervjuvano osebo.

6.4 Zbiranje podatkov

V fazi zbiranja podatkov, sem imela kar nekaj sprva nepredvidenih zapletov, saj čas, v katerem se trenutno nahajamo, prinaša veliko neznanko v povezavi z virusom covid-19. Raziskavo sem začela snovati v drugi polovici meseca avgusta 2020, ko je zdravstvena stroka že začela vpeljevati postopno omejitve gibanja, zato sem vedela, da je ključnega pomena čimprejšnja izvedba obeh intervjujev.

Druga težava je izhajala iz zelo malega števila oseb, ki izpolnjujejo pogoje za sodelovanje v raziskovalnem intervjuju, saj gre za specifično kombinacijo izobrazbe. Sprva sem se soočila z zelo zaposleno osebo, ki bi me v svoj urnik lahko umestila čez pribl. 3 mesece, kar zame nikakor ni bilo sprejemljivo. Pri vzpostavitvi naslednjega kontakta je bilo vse popolnoma drugače. Sogovornica Barbara Korošec je z veseljem sprejela povabilo k sodelovanju ter mi na e-naslov poslala tri časovne predloge za srečanje. Poskrbela sem, da sem v telefonskem pogovoru omenila predvideni časovni okvir dveh ur, s katerim se je intervjuvanka strinjala. Za prostor izvedbe sva izbrali njeno delovno okolje, to je Psihoterapevtska ambulanta Pamina iz Maribora. Srečali sva se v mirnem in odmaknjenem prostoru, popolnoma primernem za izpeljavo potrebnega pogovora.

Druga oseba, vključena v intervju, je moja znanka iz različnih izobraževanj, torej iz stroke. Z njo sem že večkrat ob različnih srečanjih načela temo sodelovanja pri raziskovalni nalogi, in vedno je njen odziv bil pozitiven, zato sem se dela z njo iz tokrat drugačne perspektive zelo veselila. Prostor izvedbe intervjuja tam, kjer sicer sogovornica opravlja svoje delo, ni primeren, zato sva se dogovorili, da se oglasim na njen dom, v sklopu katerega ima urejen ustrezen prostor, ki omogoča potrebno zasebnost. Tudi tukaj sem v predhodnem pogovoru napovedala predvideni potrebi čas 2 ur.

Prvi intervju sem opravila v petek, 4. 9. 2020, drugega pa v ponedeljek, 14. 9. 2020, po vnaprej pripravljenem vprašalniku, da slučajno ne izpustim katere od pomembnih tem. Znotraj posameznega vprašanja je vedno bila možnost, da se intervjuvana oseba razgovori.

6.5 Obdelava in analiza gradiva

Raziskava je kvalitativna, zato sem pridobljeno empirično gradivo obdelala s pomočjo kvalitativne analize. Oba posneta intervjuja sem natančno pretipkava v osebi računalnik in ju parafrazirala. Odstranila sem vsa mašila, kot so: no, pa, aha, em ... Tudi vmesne pripombe, ki niso bile direktno povezane s temo intervjuja. Besedilo sem uredila tudi tako, da sem morebitne narečne besede, ki niso bile ustrezne, zamenjala s slovnično ustreznim besediščem.

Nadalje sem določila enoto kodiranja tako, da sem poiskala pomembne izjave, ki so povezane z mojimi raziskovalnimi vprašanji in tezami. Nato sem besedilo razčlenila z vstavljanjem navpičnih črt (|).

Primer določitve enote kodiranja (v celoti je v prilogi)

1. Kakšen je vaš pogled na morebitne podobnosti sodobnega socialnega dela in teorijo transakcijske analize?

Prva podobnost med obema pristopoma je zagotovo, da spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti takega, kot je. | V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje. | Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben. |

V obeh pristopih je uporabnik/klient soustvarjalec v procesu reševanja problema. | Skozi proces dela je pomembno njegovo aktivno sodelovanje. | Uporabnik sam je ekspert za svoje težave. Tako postavljamo v obeh pristopih uporabnika/klienta v pozicijo strokovnjaka. |

Oba pristopa dajeta poudarek na odnosu, ki se gradi skozi delo med pomagajočim in uporabnikom/klientom. | TAP je eden tistih pristopov, ki zagovarja, da je vzpostavitev dobrega delovnega odnosa eden ključnih elementov za uspešno terapijo. |

Nadaljevala sem z odprtim kodiranjem. Naredila sem tabelo, kjer sem sprva oštevilčila vse izjave, kar je vsebina prvega stolpca tabele. Izjave sem številčila tako, da je črka A oznaka za prvi intervju, ki sem ji dodala zaporedno številko izjave (1. izjava: A1, 2. izjava: A2 ...) Črka B je oznaka za drugi intervju, tudi njej so sledila zaporedna števila izjav (1. izjava: B1, 2. izjava: B2 ...). Izjave so enote kodiranja in so vsebina drugega stolpca tabele. Nadalje sem vsaki zapisani in oštevilčeni izjavi v tretjem stolpiču določila pojem in kategorijo, ki je vsebina četrtega stolpiče. Med izdelavo analize sem dodajala tudi nove kategorije, ki so se mi dozdevale smiselne.

Tabela 6.1: Primer odprtega kodiranja (v celoti je v prilogi – poglavje 11.3)

Zap. št.	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Kategorija
A1	Prva podobnost med obema pristopoma je zagotovo, da spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti takega, kot je.	Oba pristopa spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A2	V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje.	Oba pristopa dovoljujeta uporabnikovo lastno doživljanje.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A3	Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben.	Oba pristopa sprejemata uporabnikov pogled na življenje.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A4	V obeh pristopih je uporabnik/klient soustvarjalec v procesu reševanja problema.	Oba pristopa imata uporabnika/klienta kot soustvarjalca.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A5	Skozi proces dela je pomembno njegovo aktivno sodelovanje.	Oba pristopa aktivno vključujeta sodelovanje	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.

		uporabnika/klienta.	
A6	Uporabnik sam je ekspert za svoje težave. Tako postavljamo v obeh pristopih uporabnika/klienta v pozicijo strokovnjaka.	Oba pristopa postavljata uporabnika/klienta kot eksperta za svoje težave.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A7	Oba pristopa dajeta poudarek na odnosu, ki se gradi skozi delo med pomagajočim in uporabnikom/klientom.	Oba pristopa poudarjata pomen odnosa.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.

Sledilo je poglavje razprava, v katerem sem združila rezultate in dodala razpravo. Z debelim tiskom sem označila rezultate, ki so povezani s 3. stolpom odprtega kodiranja, torej s pojmom: »**Nadalje pristopa dovoljujeta uporabnikovo lastno doživljanje, ... saj sprejemata uporabnikov pogled na življenje, ... in pri tem izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo.** Poševno označeni zapisi so teksti intervjuvanih oseb: *V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje. Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben.* Na ta način sem obdelala celotno odprto kodiranje ter dodajala svoja sprotna razmišljanja.

Rezultati in razprava so razvrščeni v pet tem:

- epistemološke predpostavke,
- koncepti in metode,
- področje delovanja posameznega pristopa,
- uporabna znanja,
- definicija ciljev in učinkovitost pristopa.

Dodatno sem odprla temo:

- predlogi sogovornic in
- kritična refleksija.

7 REZULTATI IN RAZPRAVA

7.1 Epistemološke predpostavke

7.1.1 Podobnosti v epistemoloških predpostavkah

Obe sogovornici sta našli veliko podobnosti v epistemoloških predpostavkah SSD in TAP. Navedli sta, da oba pristopa spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti. Prva podobnost med obema pristopoma je zagotovo, da spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti takega, kot je. | A1 | Zato je skupna točna tudi spoštovanje vsakega posameznika in s tem izhod iz pozicije: Jaz sem ok, ti si ok. Pristopa spoštujeta uporabnikovo/klientovo doživljanje. | A24 | Vsekakor bi na tem mestu poudarila kod osnovno paradigmo obeh pristopov spoštovanje uporabnika/klienta, takšnega, kot je. Kar ne pomeni jaz se s tabo strinjam, toda tukaj, na tem mestu razumem tvoje razmišljanje, te spoštujem takšnega, kot si, tukaj pred menoj. | B10 | **Nadalje pristopa dovoljujeta uporabnikovo lastno doživljanje,** | V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje. | A2 | **saj sprejemata uporabnikov pogled na življenje,** | Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben. | A3 | Pogosto uporabniku/klientu že sam občutek sprejetosti in dovoljenje, da so takšni, kot so, popolnoma v redu, daje velik učinek na poti k zelenemu cilju. | B25 | **saj izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo.** | Pomembno je, da spoštljivo uporabniku damo vedeti, da je on v redu, toda da njegovo trenutno vedenje morda ni v redu, da morda potrebuje abstinenco (v primeru odvisnosti), da lahko delam s teboj. | B11 | Oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo, ki jo sprejemamo takšno, kot je. | A23 | **Oba pristopa imata uporabnika/klienta kot soustvarjalca,** V obeh pristopih je uporabnik/klient soustvarjalec v procesu reševanja problema. | A4 | **saj aktivno vključujeta sodelovanje uporabnika/klienta,** | Skozi proces dela je pomembno njegovo aktivno sodelovanje. | A5 | V obeh pristopih gre za aktivno vključevanje sogovornikov v smislu soustvarjanja. | A38 | **in poudarjata pomen soustvarjanja pri reševanju problemov.** Nadalje vidim veliko povezavo v soustvarjanju reševanja problemov. | A36 | **V nobenem od predstavljenih pristopov strokovnjak sam ne more priti do rešitve problema.** | Ne terapevt v TA in ne socialni delavec nima orodja, s katerim bi rešil izpostavljen problem namesto uporabnika/klienta. | A37 | **Uporabnika/klienta kot eksperta za svoje težave,** | Uporabnik sam je ekspert za svoje težave. Tako postavljamo v obeh pristopih uporabnika/klienta v pozicijo strokovnjaka. | A6

| Oba pristopa prav tako izhajata iz pozicije, da je uporabnik ekspert za svoj problem. Skupno terapevt in uporabnik/klient iščeta in odkrivata nove poglede, nove možnosti za želene spremembe. | B18 | **saj moč rešitve pripisujeta posamezniku.** Oba vidita moč rešitev problema v posamezniku, ki je ekspert za svoj problem. | A26 | **Pomagajoči in uporabnik sta v obeh pristopih enakovredna partnerja.** | Prav tako v obeh pristopih vidim strokovnjaka, ki je enakovreden uporabniku/klientu. Torej ni nekdo, ki bi bil nad njim. | A25 | Pogosto se zgodi, da klient čez čas pride na uro in s seboj prinese to isto risbo z namenom, da bi preveril spremembe, ki so nastale v procesu terapije in jih lahko opazi znotraj njegovih novih ali spremenjenih starih socialnih kontaktov. | B57 | **Oba pristopa sta usmerjena v normaliziranje uporabnikovih/klientovih težav,** | Nadalje bi kot skupen epistemološki pogled za transakcijsko analizo in sodobno socialno delo rekla, da sta oba pristopa usmerjena v normaliziranje uporabnikovih težav. | B17 | **in poudarjata pomen uspešne delovne alianse.** | Če kar naštejem, je tukaj, kot sem že omenila, spoštljiv odnos do uporabnika/klienta. Podobnost je v pomembnosti vzpostavitve uspešne delovne alianse. | B20 | Menim, da je kar nekaj izpostavljenih epistemoloških predpostavkah, ki jih ima TAP in jih lahko poiščemo znotraj SSD. Morda lahko sklepam, da so povezave v temeljnih predpostavkah tolikšne, da sta si pristopa v epistemološkem izhodišču podobna.

7.1.2 Razlike v epistemoloških predpostavkah

Ena od intervjuvanih oseb je kot razliko navedla, da **SSD poteka na konstruktivističnem pristopu.** | Kot eno večjih epistemoloških razlik vidim konstruktivistični pristop v SSD. | A20 | **SSD se pri svojem delu naslanja na različne teorije.** | Socialno delo se na področju svojega delovanja naslanja na določene teoretične koncepte. | A21 | **TAP pri svojem delu uporablja točno določene teoretične koncepte TA.** | V nasprotju ima TA teorija enega svojih glavnih stebrov prav v teoriji osebnosti. | A22 | Tukaj izpostavljam, da je samo ena sogovornica omenila razlike v epistemoloških predpostavkah. Ocenjujem, da je njeno videnje pravšnje in da je želela poudariti, da se TAP naslanja na točno določene teorije.

7.1.3 Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom

Rezultati so nazorno pokazali, da oba pristopa poudarjata pomen odnosa | Oba pristopa dajeta poudarek na odnosu, ki se gradi skozi delo med pomagajočim in uporabnikom/klientom. | A7 | Jaz mislim, da sta si pristopa kar podobna, že v sami fazi

vzpostavljanja odnosa. V psihoterapiji in v socialnem delu poudarjamo pomembnost odnosa. | B1 | Odnos med pomagajočim in uporabnikom je v obeh pristopih zelo pomemben. | B87 | Vzpostavitev uspešnega delovnega odnosa oziroma delovne alianse je ključnega pomena za dober rezultat dela. | B92 | **in ga pojmujeta kot temelj nadaljnjega dela.** | Oba pristopa postavlja vzpostavitev delovnega odnosa na zelo pomembno mesto. Je začetek postopka, ki je istočasno temelj nadaljnjega dela. | A107 | Teorija je pomembna, prav tako znanje, toda odnos je tisti temelj, s pomočjo katerega se dela z osebo, ki sedi nasproti tebe. | B2 | **Odnos mora biti sočuten, topel in negujoč,** | Kot sem rekla, je odnos temelj, na katerega se naslanja nadaljnje soustvarjanje v procesu svetovanja in psihoterapije zato mora biti sočuten, topel, negujoč. | A109 | **saj se klient uči preko izkušnje novega odnosa** | Tudi v TA odnos zavzema zelo pomembno mesto v terapevtskem procesu. Odnos je prostor, ki daje klientu možnost, da doživi novo izkušnjo. Klient se uči in preko izkušnje novega odnosa, napreduje, dobiva dragocene izkušnje. | A112 | **SSD in TAP imata partnersko držo do pomagajočega/klienta,** | Na tem mestu si upam reči, da imata oba pomagajoča partnersko držo. | A34 | **zato sta pomagajoči in uporabnik enakovredna.** | V odnosu dam klientu/uporabniku jasno vedeti, da sem tudi jaz samo človek. Da imam lahko tudi jaz večji ali manjši problem. To spoznanje pri klientu pogosto naleti na pozitiven odziv, ki prispeva h kvalitetnemu odnosu. | B95 | **Oba pristopa odnos med pomagajočim in uporabnikom/ klientom pojmujeta kot krožni,** | Oba pristopa menim, da se zavedata krožnega vpliva, v socialnem kontekstu govorimo o kibernetiki. | A35 | **ki se soustvarja** | Teorija je pomembna, prav tako znanje, toda odnos je tisti temelj, s pomočjo katerega se dela z osebo, ki sedi nasproti tebe. | B2 | **in skozi delo spreminja.** | Odnos se ves čas spreminja skozi soustvarjanje ki poteka. Če je dober odnos, se nadgrajuje, je vedno bolj odprt, uspešen ... | A111 | **Oba pristopa poudarjata, da mora pomagajoči čutiti poslanstvo za poklic.** | Zelo pomembno je, da je socialni delavec oz. terapevt oseba, ki v sebi čuti poslanstvo za to delo, le takšen ima spretnosti, ki jih potrebuje za uspešno osebno vodenje in s tem vzpostavitev potrebnega odnosa. Le preko dobrega odnosa lahko pridemo do soustvarjanja in zelenih rezultatov. | B89 | V popolnosti se strinjam, da je odnos med pomagajočim in uporabnikom/klientom ključnega pomena za uspešno delo. Toda kako lahko gradimo uspešen in negujoč odnos, če smo pri delu v časovni stiski. Vse več posameznikov potrebuje pomoč socialne službe in splošno znano je, da so zaposleni na centrih preobremenjeni. Torej se mi postavi vprašanje, ali se v današnjem času velike preobremenjenosti zares zaposleni v socialni uspejo osredotočiti na odnos? Bojim se, da pogosto ne, da je v prvi vrsti zadostitev zakonodaje. Sicer imam dobro

izkušnjo, ki sem jo pridobila med opravljanjem študijske prakse, na enem od združenj za kakovost življenja oseb s težavami v duševnem zdravju. Zaposleni zares soustvarjajo z uporabniki, jim dajo svoj prostor in čas, toda na centrih ocenjujem, da je to neprimerljivo težje.

7.1.4 Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom

TAP poudarja odnos kot ključni element za uspešno delo, | *TAP je eden tistih pristopov, ki zagovarja, da je vzpostavitev dobrega delovnega odnosa eden ključnih elementov za uspešno terapijo.* | A8 | *Težava, do katere lahko pride v odnosu med pomagajočim socialnim delavcem in uporabnikom, je ta, da ni dovolj časa, oz. čas socialnega delavca je zelo strukturiran.* | B90 | **vendar vzpostavitev uspešne delovne alianse v TAP je delo na dolgi rok,** | *Prav tako TAP poudarja pomembnost odnosa med vključenima, ki jo v psihoterapiji poimenujemo delovna aliansa. Gre za vzajemno gradnjo odnosa na dolgi rok.* | A33 | **pri tem naj povem, da v TAP lahko kateri od obeh vključenih vedno prostovoljno prekine sodelovanje.** | *Naj poudarim še enkrat, da je TA ena tistih terapevtskih smeri, ki poudarja pomembnost odnosa in ga dalje pogojuje z uspešnostjo končnega izida terapije. Če odnos ni kvaliteten in obenem pričakovan, lahko kateri od vključenih proces dela prekine.* | A113 | **V TAP pomagajoči skozi odnos pridobiva različna znanja.** | *V terapijo prihajajo ljudje iz različnih strokovnih področij, ki me s svojimi zgodbami iz delovnega okolja pogosto seznanijo s povsem novimi znanji. Tako tudi jaz vedno pridobivam skozi odnos.* | B94 |

SSD ustvarja delovni odnos preko dogovora o sodelovanju, ob uporabi instrumentalne definicije problema in z osebnim vodenjem procesa pomoči. | *V SSD veliko pozornost namenjamo vzpostavitvi delovnega odnosa, ki ga soustvarjajo trije elementi: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje.* | A32 | **Pomagajoči v SSD vzpostavi bolj odprti odnos,** | *V socialnem svetovanju se vzpostavi z dogovorom o sodelovanju, ki se nadalje gradi sistemsko in odprto, ter vabi vse k iskanju rešitve.* | B88 | *kjer je delo lahko bolj sproščeno,* | *Socialna delavka nudi svojo pomoč preko dokaj odprtega odnosa. Delo je lahko bolj sproščeno, saj ne seže v globine, na področja intrapsihičnega polja.* | A110 | **toda, kadar v SSD ni dober odnos, so rezultati občutno slabši.** | *Če pomagajoči in uporabnik ne uspeta v vzpostavitvi odnosa, je delo oteženo, zagotovo uspeh ni primerljiv z uspehom, do katerega pridemo preko dobrega odnosa.* | A108 | **Na kvaliteto odnosa, za razliko od TAP, v SSD lahko vpliva časovna**

omejitev. | *Težava, do katere lahko pride v odnosu med pomagajočim socialnim delavcem in uporabnikom, je ta, da ni dovolj časa, oz. čas socialnega delavca je zelo strukturiran.* | B90 | **V TAP mora odnos biti topel, čuten, negujoč ..., kar v SSD vedno ne gre.** | *Podporo klientu pokažem tudi tako, da ga pokrijem z deko, če je to potrebno, mu ponudim čaj, zopet naslednjič prisluhnem njegovi življenjski situaciji iz čisto popolnoma drugega področja.* | B93 | Razlike glede vloge odnosa, ki se gradi med pomagajočim in klientom/uporabnikom mi nakazuje, da klient, ki se odloči za TAP, sam zbira sogovornika po svoji volji, enako sam po želji prekine proces sodelovanja, toda s tem se izkaže, da lahko sam izbere osebo, s katero kompatibilno vstopa v terapevtski odnos. Nasprotje vidim v SSD, kjer je vse naključno. Uporabnik nima izbire.

7.1.5 Podobnosti pri postavljanju mej

Oba pristopa poudarjata pomen postavljanja mej. | *V obeh pristopih že pogosto pomagamo uporabnikom/klientom z vzpostavitvijo dobrega odnosa, vendar ne smemo pozabiti na meje. So primeri, ko ima postavljanje mej terapevtski učinek in lahko vplivamo na postopno vpeljevanje reda v njegovo življenje.* | B96 |

7.1.6 Razlike pri postavljanju mej

TAP postavi jasne meje, | *Kot razliko bi morda omenila, da v terapiji transakcijske analize moramo postaviti jasne meje, kdaj s klientom lahko delamo in kdaj ne.* | B12 | **kar je za delo v psihoterapiji pomembno, saj delujemo globinsko.** | *Postavljanje mej vidim v TAP kot zelo pomemben, saj se spuščamo na področje nezavednega.* | B97 | **TAP prekine delo s klientom, ki ne upošteva postavljenih pravil,** | *Klientu jasno povem, kakšna so pravila.* | B14 | **klienta sicer spodbuja k abstinenci, toda v nasprotnem primeru z njim prekine postopek pomoči.** *Že prej sem omenila delo z odvisniki, ki je neizvedljivo, če klient ne abstiniira.* | B13 |

SSD v nasprotju s TAP nadaljuje postopek pomoči, | *V nasprotju ima sodobno socialno delo drugačen pristop pri delu z odvisniki, saj jim vedno nudi svetovanje in/ali suportivno podporo.* | B15 | **in vztraja pri delu z uporabniki.** | *Socialni delavec se trudi odzvati tudi v primerih, ko se uporabnik ne drži dogovora.* | B16 | **Postavljanje mej v SSD ni tako nujno, je pa pomembno.** | *V SSD je pomembno, da se uporabnik v procesu svetovanja nauči kontinuiranega prihajanja na srečanja, pravočasne odjave, držanja dogovorov, ki sva jih skupaj sprejela. Vse naštetu je lahko že dobra osnova za vzpostavitev*

reda v domačem okolju, ki ga morda potrebuje, ni pa nujna, saj ne delamo v uporabnikovih globinah. | B98 | Menim, da je postavljanje mej v obeh pristopih zelo pomembno. V socialnem delu pogosto svetujemo uporabnikom, ki so uporniki, imajo spretnosti za manipulacijo, morda celo izsiljujejo, takrat pomagajoči nujno postavljajo meje. Ocenjujem, da je postavljanje mej v socialno svetovalnih službah zelo pomembno in je ena od osnov, da pomagajoči ne izgorijo, da se uspejo osebno in čustveno postaviti na primerno razdaljo. Seveda psihoterapije zaradi zahtevnosti procesa gradi jasne, dosledne meje. Izvajalcu TAP je v veliko pomoč osebna izkušnja, ki jo pridobi v procesu svoje osebne terapije.

7.1.7 Ključno stičišče obeh pristopov

Zdi se, da je ključno stičišče obeh pristopov v dobrem delovnem odnosu, ki je nujna za uspeh pri delu, | *Uspešen delovni odnos, ali delovna aliansa, kot jo radi poimenujemo v psihoterapiji. Dober delovni odnos je izhodišče do želenega rezultata v obeh pristopih.* | A50 | **in v soustvarjanju, ki je prav tako skupno izhodišče SSD in TAP.** | *Seveda bi ponovno omenila soustvarjanje, menim, da je tudi soustvarjanje močna stičišča točka obeh pristopov.* | A51 | **Stičišče obeh pristopov vidim v soustvarjanju.** *Toda v nobenem primeru strokovni delavec ne more brez sodelovanja uporabnika/klienta narediti nič, saj za rešitev nima čarobne palice. Vse je rezultat skupnega odkrivanja, torej soustvarjanja.* | B37 | **V obeh pristopih se dober delovni odnos vzajemno ustvarja skozi soustvarjanje.** | *Morda lahko govorimo o vzajemnosti. Vzpostavljen dober delovni odnos je izhodišče za nadaljnje soustvarjanje.* | A52 | Osebno bi na besedo soustvarjanje navezala ne le kot na ključno stičišče SSD in TAP, ampak mnogo širše. Skozi soustvarjanje lahko pridemo do uspeha, saj je rezultat vzajemnega dela vključenih na slehernem področju, kjer se ustvarja preko odnosa.

7.1.8 Ključne razlike obeh pristopov

Ključna razlika med SSD in TAP je v globini procesa. | *Globina procesa je, menim, ključna razlika.* | A53 | **TAP s svojim delom poseže na intrapsihično področje, pri tem raziskuje genezo.** | *V procesu terapije je nujna se spustiti in raziskati nastanek problema. Rešujemo konkretno intrapsihično klientovo vprašanje. Zakaj razmišlja, kot razmišlja, zakaj čuti tako, kot čuti ...* | A54 | **SSD rešuje površinske probleme, to so v glavnini socialni problemi posameznikov.** | *V socialnem svetovanju v glavnini rešujemo funkcionalne težave, in za te porabimo manj časa.* | A55 | **TAP nudi popolnoma osebno**

pristop, | *Torej gre za popolnoma osebni pristop do klienta.* | B39 | **saj je terapevt klientom na voljo tudi izven časa skupnih srečanj.** | *Ključna razlika je tudi, da v transakcijsko analitični psihoterapiji klient ve, da sem vedno tam, dosegljiva tudi izven časa terapij. Klient me lahko telefonsko kontaktira, če je to zares potrebno in seveda zna oceniti, kdaj bo zmogel sam.* | B38 | Ko izpostavim zaznane ključne razlike vidim, da je kar nekaj epistemoloških teoretičnih okvirjev ki niso uporabni znotraj SSD.

7.2 Koncepti in metode

7.2.1 Podobnosti v konceptih in metodah pristopov

Oba pristopa delujeta na osnovi jasnih pravil o sodelovanju, | *Postavijo se jasna pravila za obe strani, za terapevta/svetovalca in za uporabnika/klienta.* | A30 | **in imata primerljivi način vzpostavitve stika z uporabnikom/klientom.** | *Nadalje proces, kako vzpostavi stik s klientom v terapiji, je primerljiv z vzpostavitvijo stika v SSD.* | A31 | **V obeh pristopih strokovnjak odstopi od svoje moči in nihče nima zadnje besede.** | *Ne smemo pozabiti na etiko udeležnosti, ki nas v obeh pristopih opozarja, da kot strokovnjak odstopimo od svoje moči. Nikoli uporabniku/klientu ne narekujemo »tako naredi, to je v redu«. Naša naloga je, da ga na potrebnem področju začnemo ozaveščati in s tem stopimo na pot soustvarjanja.* | B21 | **TAP in SSD poudarjata pomembnost prisotnosti tukaj in zdaj.** | *Morda omenim tudi čuječnost, ki je pomemben del TA psihoterapije, lahko jo primerjam s tukaj in zdaj, kot jo poimenujemo v SSD.* | A43 | *Prav tako koncept ravnanja s sedanjostjo oziroma tukaj in zdaj je zelo primerljiv z vzpostavitvijo čuječega klientovega doživljanja v psihoterapiji. Potem je tukaj še dogovor o sodelovanju, ki je v obeh pristopih zelo pomemben.* | B22 | **Nadalje v obeh pristopih poudarjamo pozitiven pristop,** | *V obeh pristopih jih bodrimo preko pohval, jih spodbujamo, da se krepijo v smeri cilja in novo zastavljene osebne vizije.* | B23 | **TAP pri svojem delu pogosto pohvali iz Negujočega Starša,** | *V transakcijski analizi to počenemo preko Negujočega Starša, ko kot terapevt dobim vlogo tistega, ki ga sogovornik potrebuje.* | B24 | **medtem ko socialni delavec pri svojem delu deluje kot spoštljivi zagovornik.** | *Podobno v socialnem svetovanju temu rečemo, da smo uporabnikov spoštljivi zagovornik.* | B26 | **Skupna stična točka SSD in TAP je tudi uporaba preprostega jezika.** | *V obeh pristopih je pomembna uporaba preprostega, uporabniku razumljivega jezika.* | B52 | **Vsled navedenih konceptualnih in metodičnih podobnosti se lahko pristopa v določenih stičiščih dopolnjujeta.** | *Mislim, da je kar veliko podobnosti v konceptih in metodah obeh pristopov.*

Morda celo lahko rečem, da se pristopa zelo dobro dopolnjujeta, oziroma sta primerna, da se v določeni situaciji nadgrajujeta. | B19 | Na tem mestu želim izpostaviti prisotnost tukaj in zdaj, katero opazimo v obeh pristopih. V vse predivjem tempu življenja, je menim, da pomembno se ustaviti in začititi sebe, dogajanje znotraj sebe, morda zaznati dih in skušati sprejeti svoje misli, ki so z nami. Sem mnenja, da je lahko rešitev veliko bližje, če vzpostavimo ljubeč in prijazen odnos do sebe, ki je tukaj in zdaj. Tudi uporabnika/klienta je potrebno pripeljati v ta trenutek.

7.2.2 Razlike v konceptih in metodah pristopov

Vključeni sta našteali naslednje razlike: TAP se pri delu naslanja na točno določene teoretične koncepte, kar v SSD ni priporočljivo, | V področju socialnega dela strokovnjaki ne uporabljajo teorije egostanj in življenjskega skripta, saj je ne poznajo. Iz tega sledi, da je razlika v teoretičnem ozadju. | B5 | Razlike med obema pristopoma so po vsej verjetnosti bolj razvidne v sami teoriji, ki je v ozadju. | B27 | TA-teorija vsebuje teorijo osebnosti in z njo model egostanj, dalje teorijo komunikacije, teorijo otrokovega razvoja, ki se navezuje na življenjski skript in tudi teorijo psihopatologije. | B28 | in svoje kliente celo pouči o teoriji transakcijske analize. | V področju izvajanja TA psihoterapije pa se pogosto dela s klienti tako, da jih izobrazimo v svojem jeziku, torej jih poučimo o teoriji transakcijske analize, da bi lažje razumeli sebe. | B6 | Pogosto že ta edukacijski del pomaga pri pogledu na sam problem. Verjamem, da je to ena večjih razlik, saj v socialnem delu tega ni. | B7 | TAP je običajno časovno zajeta za daljše obdobje, | Kratko časovno strukturiranje terapij ni praksa v TAP. | A48 | in proces terapije je vedno anonimen proces. | A13 | V postopku TA terapije klientu zagotovimo popolno varnost v smislu, da bo vse povedano ostalo tukaj, razen če boste nevarni sebi ali drugim. |B34 |

Nasprotno je v SSD sicer zagotovljena diskretnost, toda uporabnika odprto spodbuja v nove akcije | V socialnem svetovanju prav tako vzpostavimo varen prostor in zagotovimo diskretnost, toda je pogosto v nadaljevanju potrebna akcija, za katero ni veliko časa, ki posledično pripelje do tega, da je kakšen del uporabnikovega razmišljanja ali doživljanja potrebno uporabiti za pot k rešitvi problema. | B35 |, vendar se akcijsko delovanje v SSD odvija na drugem nivoju kot akcijsko delovanje v TAP. | Sicer TAP poudarja, da ni pomemben le uvid v problem, ampak da je pomembna sprememba v obnašanju, razmišljanju, čustvovanju. Lahko bi rekla, da v psihoterapiji govorimo o drugačni akciji. | A59 | Socialni delavec je dolžan voditi registre uporabnikov in

evidence svetovanj | Svetovanje v SD od nas zahteva evidence v smislu kartotek in registrov. | A14 |, **saj so administrativna dela v SSD nujna za zadostitev zakonodaje.** | Torej bi lahko rekla, da je tudi birokracija ena od razlik med obema pristopoma. | A15 | Razliko vidim tudi v birokratiziranem pristopu sodobnega socialnega dela. Zakon o psihoterapiji še vedno ni sprejet, toda bo zagotovo prinesel negativne spremembe za terapevte v smislu vodenja evidenc. | B42 | **Socialni delavec v SSD sprva vedno na kratko obnovi dogovor o sodelovanju** | Če bolje razmislim, bi tukaj morda dodala manjšo razliko v smislu vzpostavitve varnega prostora, ki je pomemben v obeh pristopih. V SSD vedno začnemo s kratkim povzetkom dogovora, kako bomo sodelovali, torej kako bomo vzpostavili varno okolje v odprtem prostoru. | B33 | **in skuša čim prej poiskati uporabnikove vire za rešitev stiske.** | Pri tem se v socialnem delu naslonimo na takoj zaznane uporabnikove vire. | A27 | **Teoretični koncept modela egostanj se v SSD ne uporablja** | Modela egostanj ni moč zaznati v SSD, oz. socialni delavci ga ne poznajo, če za to niso dodatno izobraženi. | A40 | **oziroma se uporablja le izjemoma, če je socialna delavka za to dodatno usposobljena.** | Toda pomembno je, da ima socialni delavec spretnosti biti čim več v egostanju pozitivnega Negujočega Starša in pozitivnega Kritičnega Starša. | A41 | Kadar svetovalec v SD nastopi iz te pozicije je spoštljiv zagovornik svojemu uporabniku. | A42 | **SSD se pri svojem delu opira na različne teorije** | V sodobnem socialnem delu se v ozadju opiramo na sistemsko teorijo in kibernetiko. | B29 | Teorija transakcijska analiza je zapeljana tako, da je še posebej razvidna prav zaradi globine svoje teorije. Izpostaviti želim teorijo osebnosti, katera nam predstavi oris psihološke strukture posameznika. Skozi tridelni model egostanj nam prikaže človekovo izražanje osebnosti preko vedenja in prav to, menim, da je v socialnem svetovanju lahko zelo uporabno. Ocenjujem, da bi omenjen teoretični koncept bilo vredno vključiti v proces izobraževanja na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani.

7.3 Področje delovanja posameznega pristopa

7.3.1 Razlike v pogledu na nastanek problema

SSD se ne ukvarja z nastankom uporabnikovih težav | Toda ne spuščamo in ne poglobljamo se v nastanek uporabnikovih težav. Ves čas ostajamo na površju, pri trenutnih težavah. | A84 |; **nastanki težav, ki jih rešuje SSD, so pogosto disfunkcionalni družinski vzorci.** | Slabi vzorci so pogosto podprti s težavami v komunikaciji, ki jih ima uporabnik. Komunikacijski šum je lahko prisoten znotraj uporabnikove družine in tudi

navzven, pri sodelovanju z uporabnikovim zunanjim svetom. | A83 | **TAP raziskuje otrokove zgodnje zaključke,** | *TAP izhajanje problemov posameznika išče v njegovem življenjskem skriptu. Tako se opremo na teorijo otrokovega razvoja, ki nam predstavi, kako so klientovi življenjski vzorci nastali.* | A85 | **in raziskuje genezo problema,** | *Iščemo izvor v zgodnjem otroštvu.* | A86 | *V TA govorimo, kako je klient prek življenjskega skripta ujet v preigravanje otroških strategij.* | A87 | *Raziskujemo in iščemo morebiten travme iz otroštva, predelujemo travme, ki so se zgodile kasneje v življenju. Iščemo nastanke težav.* | B75 | Nobena od sogovornic ni izpostavila podobnosti v pogledu na nastanek problema. Po vsej verjetnosti v praksi ni tako, saj izkušena socialna delavka skozi proces nujenja pomoči kmalu dobi uvidi v nastanek uporabnikovih težav, podobno kot terapevt. Morebitna ovira je lahko le časovna bariera, saj ni časa za to raziskovanje.

7.3.2 Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta

TAP gre pri svojem delu v globine, kjer odkriva nastanek klientovih intrapsihičnih težav, za razliko od SSD, ki rešuje in deluje na površju. | *TAP pri svojem delu potrebuje čas, saj gre v posameznikove globine in išče nastanek težav.* | A16 | *Dalje menim, da je transakcijsko analitična psihoterapija globlji proces za razliko od socialnega dela, ki rešuje v glavnini socialne stiske ljudi in deluje suportivno.* | B8 | *Socialno svetovanje nikakor ne gre v globino posameznika, v nasprotju s transakcijsko analitično teorijo, katere namen je prav ta.* | B30 | *V TA psihoterapiji nas zanimajo podrobnosti, spustimo se v klientove globine, raziskujemo sporočila, ki jih je kot otrok prejemal in kako kot otrok ta sporočila razumel.* | B74 | **TAP rešuje težave s potlačenimi čustvi in zahteva vztrajnost od klienta** | *Pogosto nepredelano čustvo, ki nam dela težave in nas pelje v recimo anksioznost, je dovolj, da ga spustimo, mu dovolimo, da je. Če ga vztrajno potiskamo stran ali se upremo in prenehamo terapijo, se od zastavljenega cilja oddaljimo. Torej bolj se borim proti tesnobi, bolj jo čutim. Zato je v procesu terapije pomembno vztrajati tudi takrat, ko ni lahko.* | B69 | **saj se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih,** | *Proces psihoterapije se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih.* | A18 | **govorimo o več let trajajočih dolg procesih.** | *Pri reševanju tovrstnih težav je pomembno, da imamo na voljo daljše časovno obdobje za sodelovanje s klientom. Reševanje naštetih težav lahko zahteva več let skupnega soustvarjanja.* | B80 | **TAP išče intrapsihične blokade klienta, ki ga ovirajo v življenju,** | *V procesu TAT pa iščemo in odkrivamo blokade, ki posredno ovirajo klientovo moč.* | A28 | *Seveda v TAP globine*

postopoma prodiramo preko problemov in težav, ki se klientu dogajajo v sedanjem življenju. Težave se lahko kažejo kot depresija, anksioznost, težave v odnosih, nerazumevanje sebe in drugih ... | A88 | Psihoterapija od klienta zahteva globlji uvid v sebe, spreminjanje referenčnega okvirja, spremembe v razmišljanju, obnašanju, čustvovanju. | B9 | **TAP rešuje težave z anksioznostjo, depresijo, nizko samopodobo, težave v odnosih, s potlačenimi čustvi ipd.** | B79 | **TAP izjemoma rešuje tudi površinska vprašanja.** | Posameznik lahko poišče pomoč terapevta, pri tem izpostavi vprašanje, na katerega skupaj poiščeta odgovor v nekaj srečanjih. Takšni dogodki so v TA psihoterapiji izjema. | A49 |

SSD je svetovalnega značaja in deluje na površju, | Za razliko SD deluje na površju – je svetovalnega značaja. | A17 | **zato si drugače zastavi iskanje rešitve, saj rešuje konkretne probleme.** | SSD za osnovno izhodišče vzame širši kontekst, za razliko od TAP, ki dela na posamezni specifik. | A46 | V socialnem delu v glavnini uporabniki prihajajo iz dokaj disfunkcionalnih družin, iz okolja, kjer nimajo urejenega osnovnega življenjskega okolja. | B72 | **Socialni delavec je pri delu časovno omejen** | SSD je pogosto izpeljano v nekaj zaporednih srečanjih, saj je socialni delavec pri svojem delu vedno časovno omejen. | A19 | **in rešuje uporabnikove akutne, konkretne težave, ki jih ne zmore sam.** | Z vidika socialnega dela vidim nezmožnost reševanja eksistenčnih potreb uporabnika, ki so pogosto povezani s slabimi vzorci iz družine. | A82 | V socialnem delu v glavnini uporabniki prihajajo iz dokaj disfunkcionalnih družin, iz okolja, kjer nimajo urejenega osnovnega življenjskega okolja. | B73 | **SSD za razliko od TAP pri svojem delu porablja tudi intervence.** | Prav tako nikakor ne bi uporabili intervenc, ki so na voljo v SSD. | A47 | Socialno delo si v izrednih primerih pomaga z interventnimi prijemi. | B36 | Postavlja se mi vprašanje, kako je s povratniki v SSD. Menim, da je uspešnost rešitve akutnega problema v glavnini visoka, toda kakšen bo uporabnikov odziv na naslednji problem. Navsezadnje je življenje polno izzivov in kaj kmalu naletimo na naslednjo preizkušnjo.

7.3.3 Podobnosti med uporabniki obeh pristopov

V obeh pristopih so lahko uporabniki/klienti iz neurejenih družin. | Posamezniki lahko prihajajo iz navidezno urejenih družin, vendar se skozi čas pokaže, da ni bilo vse tako lepo, kot je prvotno izgledalo. | B76 |

7.3.4 Razlike med uporabniki obeh pristopov

SSD pomaga uporabnikom, ki jih po pomoč napotijo ustanove. | *Sodobno socialno delo rešuje v prvi vrsti tiste, ki jih k nam napoti socialna služba morda tudi katera druga ustanova, saj so lahko na robu preživetja ali kakor koli drugače potrebujejo našo pomoč.* | A89 | **Uporabniki DDS potrebujejo pomoč pri pomembnih življenjskih vprašanjih,** | *Lahko na robu preživetja, gre za dobrobit otroka, morda pomoč ranljivim skupinam prebivalstva.* | A90 | *V večini gre za pomoč pri konkretnih težavah, kjer delujemo akcijsko.* | A91 | **le ta so lahko povezana z eksistenco posameznika.** | *Socialno svetovanje je v prvi vrsti namenjeno reševanju življenjske ogroženosti. Tukaj gre za nudenje pomoči na področju eksistenčnih vprašanj.* | B77 | **Določeni uporabniki SSD v proces vstopajo nemotivirani,** | *Nekateri uporabniki SSD v proces dela ne prihajajo prostovoljno, takrat gre za neprostovoljne interakcije.* | A9 | *To so najpogostejše uporabniki, ki niso samoiniciativni, zato je delo z njimi pogosto zelo zahtevno.* | A92 | *V socialnem delu si strokovnjak tega ne more privoščiti, saj gre pogosto za zelo ne motivirane osebe, ki nimajo urejenih osnovnih eksistenčnih vprašanj.* | B41 | *V socialnem delu svetujemo pogosto zelo nemotiviranim uporabnikom, zato je delo veliko težje.* | B68 | **in nezainteresiranost zmanjša mero lastne odgovornosti k iskanju rešitve.** | *Nezainteresirani za sodelovanje v postopku pomoči zmanjšajo mero lastne odgovornosti za rešitev problema.* | A93 |

Uporabniki TAP vedno prostovoljno vstopajo v interakcijo s terapevtom | *Za razliko v TAP uporabnik/klient sam poišče terapevta in s tem prostovoljno vstopi v interakcijo s terapevtom.* | A10 | **deluje s klienti, ki imajo zagotovljeno osnovno eksistenco.** | *V proces psihoterapije pridejo ljudje, ki v večini imajo zagotovljene osnovne življenjske potrebe, in je njihov namen dvig kvalitete njihovega življenja.* | B78 | **Klienti v TAP ima pričakovanja in željo po spremembi,** | *TA-psihoterapija je delo na sebi in je primerna za tiste, ki želijo dvigniti kvaliteto svojega življenja in poiskati odgovore na pomembna življenjska vprašanja.* | A96 | **zato je motiviran za delo.** | *Klient, ki stopi v proces, mora biti pripravljen na trdo delo, saj gre za intrapsihične spremembe. Le tako lahko pridemo do želenih sprememb, ki so trajni odgovor na klientovo težavo.* | A98 | *V postopek psihoterapije pridejo pogosto posamezniki, ki so motivirani za delo, ki vedo, da bo drugačen pogled na problem pozitivno vplival na njihovo življenje.* | B67 | **TAP klienta ne preverja.** | *V postopku terapije z uporabnikom delam na osnovi zaupanja, mu verjamem in ga ne preverjam (izjemoma morebitna večja in pomembna dejstva).* | B40 |

Proces TAP je za klienta plačljiv. | *Posledično mora za terapijo tudi plačati.* | A11 | *Žal to področje v Sloveniji še vedno ni zakonsko urejeno. Menim, da so mnogi prikrajšani za storitev, ki bi jim morala biti na voljo.* | A95 | *Proces je samoiniciativen in seveda samoplačniški.* | A97 | **Svetovanje v SSD je za uporabnika brezplačno** | *Svetovanje v SD pa je za uporabnika brezplačno.* | A12 | **saj so uporabniki v SSD pogosto brez denarja.** | *Nadalje so uporabniki socialnih storitev skoraj vedno brez denarja, zato nikakor ne zmorejo poseči po psihoterapiji.* | A94 | Na vprašanje, kdo so uporabniki SSD in kdo TAP, je moje osebno videnje, da je ključna razlika vezana na denar. Žal v Sloveniji posamezniku ne pripada brezplačno psihoterapevtsko svetovanje in s tem ranjene globine prepogosto ostajajo nedotaknjene. Torej je denar tisti, ki nam pove, kdo so uporabniki katerega pristopa. Ocenjujem, da je to krivično do državljanov Slovenije. Vzor so lahko razvite evropske države, ki so odličen primer dobre prakse.

7.3.5 Razlike glede vključevanja pomembnih drugih

SSD v svoje delo vključuje uporabnikove pomembne druge. | *V socialnem svetovanju je nujno sodelovanje uporabnikovih pomembnih drugih.* | A100 | *Pogosto izhajamo iz sistemskega pristopa in soustvarjamo rešitev z njegovimi bližnjimi.* | A101 | *To je lahko pomembna pomoč, da pridobimo potrebne podatke, ki nas peljejo k rešitvi.* | A102 | *Naj ponovim, da v socialnem svetovanju vedno vključimo uporabnikove pomembne druge, to so običajno njegovi družinski člani in ostali sorodniki.* | B81 | *V tako ustvarjenem sistemske pristopu pridobimo širši nabor podatkov, potrebnih za reševanje problema.* | B82 | **SSD za razliko od TAP poudarja pomen vključitve pomembnih drugih** | *Ob tem, ko socialno delo svoje temelje gradi na sistemske delu, poudarja, kako pomembno je slišati vse glasove. V nasprotju transakcijsko analitična psihoterapija dela s posameznikom in le izjemoma vključimo uporabnikove/klientove pomembne bližnje.* | B31 | **saj pomembni drugi soustvarjajo rešitev.** | *Vpogled v problem je celovitejši in pot k rešitvi je pogosto enostavnejša. Uporabnikovi bližnji tako soustvarjajo rešitev.* | B83 | **Širše pridobljene informacije skozi sistemski pristop bi lahko bile zelo uporabne tudi v TAP.** | *Tukaj vidim prednost sistemskega pristopa, saj so lahko širše pridobljene informacije zelo pomembne pri uspešnosti reševanja problema.* | B32 |

TAP dela vedno s posamezniki. | *V TA psihoterapiji delamo s posameznikom, SSD dela s posameznikom ali skupino (družina). To je ena večjih razlik, ki je ne gre povezati.* | A44 | *TA psihoterapija ima individualni pristop. Posameznik sam obiskuje terapevta.* |

A103 | *TA psihoterapija ima individualni pristop. Posameznik sam obiskuje terapevta.* | B4 | *V transakcijsko-analitični psihoterapiji načeloma delamo z eno osebo in v sam postopek terapije ne vključujemo uporabnikov bližnjih.* | B84 | **Le izjemoma pri svojem delu po predhodnem dogovoru vključi uporabnikove druge pomembne osebe.** | *Klient na TAP le izjemoma pripelje koga, seveda po predhodnem dogovoru.* | A45 | *Izjemoma na željo klienta ali na morebiten predlog terapevta povabimo še druge pomembne osebe.* | A104 | *Seveda pa to ne pomeni, da v proces dela ne vključujemo uporabnikov bližnjih v smislu poizvedovanja, pri vajah igranja vlog, izvajanju tehnike dveh stolov ... Seveda vse to brez fizične prisotnosti druge oz. drugih oseb.* | A105 | *To naredimo izjemoma, po predhodnem dogovoru med klientom in terapevtom.* | B85 | **TAP omenja pomembne druge skozi fantazijska vprašanja ali preko drugih vaj.** | *TA-terapija sicer skozi igranje različnih vlog vključi klientove bližnje, toda ne fizično.* | B86 | Samo socialno svetovanje v glavnini zahteva vključitev pomembnih drugih in strinjam se, da je to koristno. Predvidevam, da bi se lahko v TAP s pomočjo vključenih pomembnih drugih pridobilo na časovni komponenti. Dodatne informacije, pogled ali mnenje bližnje osebe prispeva k jasnejši sliki klientovega problema. Seveda imam v mislih, da bi terapevt TAP pridobil druga ustrezna znanja, s pomočjo katerih bi pogosteje vključeval pomembne druge.

7.4 Uporabna / neuporabna znanja

7.4.1 Uporabna znanja iz SSD v TAP

Širok sistemski pogled skupaj s pomembnimi drugimi na uporabnikov/klientov problem je zagotovo uporaben v procesu TAP. | *Sodobno socialno delo poudarja širok pogled na problem, kar se mi zdi pomembno. Širina konteksta nekega problema lahko prispeva k uspešnemu soustvarjanju, zato je pomembno, da jo ob pravih trenutkih skušamo izzvati.* | A57 | *Zagotovo sem sodi širši pogled na problem. Socialno delo je snovano tako, da na težavo gleda širše.* | B43 | **V TAP bi morda prav tako lahko uporabili določene elemente v rešitev usmerjene terapije.** | *Iz SSD bi morda uporabila v rešitev usmerjeno terapijo, seveda, če bi klient bil odprt za kognitivno-vedenjsko delo.* | A56 | **V postopku TAP bi morda lahko uporabili več akcijskega delovanja, kot ga poznamo v SSD.** | *Morda izpostavim tudi akcijsko delovanje, ki je pomembno praktično znanje, ki sem ga pridobila skozi čas izobraževanja na FSD.* | A58 | *Dalje bi omenila tudi akcijsko delovanje. Zelo pomembno je, da z uporabnikom/klientom pridemo do uvida v težavo, toda sama teža rešitve problema je v tem, da dalje speljemo akcijo. In prav tukaj vidim pomembno*

spoznanje, s katerim sem se srečala v okviru študija na FSD. | B44 | **Tudi predaja znanja uporabniku SSD, ki je podana v preprosti obliki bi lahko bila uporabna v TAP.** | Sodobno socialno delo stremi k temu, da socialni delavec, v uporabniku prijaznem jeziku, poda znanje na način, da ga uporabnik lahko uporabi, torej začne prakticirati neko novo vedenje, ki prinese rezultate. | B45 | **V TAP so uporabne razne vaje za delo, ki so znanje iz FSD.** | Kot terapevtka pogosto pri svojem delu uporabljam vaje iz socialnega svetovanja. Ena takšnih vaj je risanje klientove socialne mreže. | B46 | Pogosto se zgodi, da klient čez čas pride na uro in s seboj prinese to isto risbo z namenom, da bi preveril spremembe, ki so nastale v procesu terapije in jih lahko opazi znotraj njegovih novih ali spremenjenih starih socialnih kontaktov. | B47 |

7.4.2 Neuporabna znanja iz SSD v TAP

Ni neuporabnih znanj oziroma znanja iz obeh pristopov so medsebojno uporabna. | Menim, da lahko uporabim vse znanje iz FSD. Trenutno ne vidim nič, kar je neuporabnega. | A66 | Znanja celo zaželeni. Ta trenutek ne najdem ničesar, kar iz FSD nikakor ne bi bilo uporabno, zato mislim, da so vsa študijska znanja iz socialnega dela uporabna v transakcijsko-analitični psihoterapiji. Celotno menim, da so zaželeni v primerni kombinaciji. | B53 | Včasih klient nima urejenih osnovnih življenjskih pogojev, in tukaj nam prvotno pridejo še kako prav prijemi iz sodobnega socialnega dela, na katere dalje lažje napletamo teorijo transakcijske analize. | B54 | **Če v TAP zaznamo kakšno večjo nepravilnost, se je ne lotevamo rešiti z akcijo, kot to naredi SSD,** | Toda če pri klientu v procesu dela zaznamo, da je lahko sebi ali drugim življenjsko nevaren, smo prav tako dolžni primerno odreagirati. | A68 | **prav tako ne uporabljamo intervenc.** | Intervence sem sicer že omenila. V postopkih psihoterapije jih ne poznamo. | A67 |

Tudi strukturirani površinski pogovori iz SSD v glavnini niso prisotni v TAP. | Morda bi v TAT težko uporabila kakšen strogo strukturiran površinski pogovor, ki je lahko za SD primeren. | A69 |

7.4.3 Uporabna znanja iz TAP v SSD

V SSD bi morda bilo dobro večkrat vključiti povpraševanje o občutkih, čustvih, o morebitnih odzivih psihološke bolečine v telesu. | Povprašati po občutkih in čustvih uporabnika uporabim, če le zaznam, da je to moč storiti. To jemljem kot dragocen pripomoček pri socialnem svetovanju, ki pa pogosto nima svojega prostora v socialnem

delu. | A60 | **Z znanjem iz TAP lahko preko občutkov in čustev raziskujemo uporabnikove/klientove težave.** | Po čustvih in občutkih sicer uporabnika povprašamo, toda se ne poglobljamo, skušamo jih razumeti. | A61 | V naslednjem trenutku pa že iščemo prijeme, kako jih pomiriti in usmeriti v pozitivno smer. | A62 |

V SSD lahko uporabljamo teorijo osebnosti | Seveda teorija osebnosti je odlično orodje, s katerim sem se dodobra opremila v času izobraževanja in kar ne morem, da uporabnika ne vidim skozi model egostanj. | A63 | Seveda je prva stvar, ki mi pride na misel Negujoči Starš. | B48 | Menim, da je zelo pomembno, da socialni delavec deluje iz pozicije pozitivnega Negujočega Starša, da je zaščitniški. Hkrati pa uporabnik/klient potrebuje tudi pozitivnega Kritičnega Starša, saj ga je morda potrebo opomniti, da to, kar počene, ni v redu in da je posledično treba vpeljati spremembo. | B49 |, **nato pa še teorijo psiholoških iger.** | Pri svojem delu uporabnika pogosto gledam skozi teorijo igranja psiholoških iger. | A64 | Dinamiko psiholoških iger pogosto zaznam pri delu z družinskimi člani uporabnika. | A65 | Tudi teorija transakcije in psihološke igre je lahko uporabno orodje v okviru svetovanja sodobnega socialnega dela. | B50 | Ljudje so ujeti v preigravanje psiholoških iger, pa tega sploh ne vedo, dokler jim nekdo v preprostem jeziku tega ne razloži. | B51 |

Lahko rečemo, da so znanja iz TAP zelo uporabna v SSD. | Vso ostalo znanje iz psihoterapije je zagotovo velika prednost pri socialnem svetovanju. | A73 |

7.4.4 Neuporabna znanja iz TAP v SSD

V SSD ni primerno odkrivanje uporabnikovi/klientovih globin, saj nas ne zanima geneza, | Previdnost pri prodiranju v uporabnikove globine je zelo pomembna. V SD preprosto ni časa za to. | A70 | Pomembno je, da se v socialnem svetovanju ne spuščamo v človekove globine, saj za to nimamo časa, seveda, če že imamo znanje. | B55 | **in bi preko poglobljanja učinek svetovanja lahko bil negativen.** | Pozornost je potreba zlasti iz razloga, da ne odpremo uporabnikovih dodatnih ran in s tem bolečih občutkov, s katerimi časovno ne utegnemo delati. Uporabniku lahko s takšnim postopanjem naredimo dodatno škodo in njegov problem poglobimo. | A71 | **SSD uporabniku ne razlaga teoretičnih konceptov.** | Prav tako menim, da bi nesmiselno bilo uporabniku pri socialnem svetovanju razlagati teorijo življenjskega skripta ali teorijo egostanj. | B56 | **V SSD nikakor ne moremo uporabiti časovnih razponov, kot jih uporablja TAP.** | Skozi izobraževanje za terapevta sem prav tako pridobila občutek, da je čas na strani klienta, saj z njim nismo

omejeni. | A72 | Zagovarjam stališče, da so vsa pridobljena znanja obeh pristopov križno uporabna, vendar je pomembno, da je izvajalec pomoči vešč in zanje zna pravilno uporabiti. Pri tem imam v mislih predvsem uporabo določenih posebnih znanj ob pravem času. Kdor ni popolnoma prepričan o uporabnosti določenega procesa pomoči, je bolje, da je pri delu ne uporabi. V nasprotnem primeru lahko pomagajoči naredi veliko škodo klientu/uporabniku. Morda na tem mestu omenim etična načela, po katerih delujemo v procesu pomoči, ki so zelo primerljiva med SSD in TAP.

7.5 Definicija ciljev in učinkovitost pristopa

7.5.1 Definicija ciljev v SSD

Cilje v SSD je raziskovanje in odkrivanje novega pomena znotraj uporabnikove zgodbe | *Seveda pri tem sodobno socialno delo izhaja iz pozicije, da ima vsak posameznik svojo lastno zgodbo.* | A75 | *Zato cilj ni prilagoditi posameznika, ampak raziskati in soustvariti novi pomen v njegovi življenjski zgodbi.* | A76 |, **torej kako skupaj z uporabnikom napisati – soustvariti novo zgodbo.** | *SD ... cilj je soustvariti novo zgodbo, svetovati pri problemih, ki so za uporabnika pogosto povezani s preživetveno strategijo.* | A74 | **Pogosto so cilji v SSD povezani z rešitvijo akutnih problemov uporabnika** | *Cilj je v glavnini povezan z rešitvijo akutnih težav uporabnika.* | A77 | **in rešujejo točno določen trenutni problem.** | *Vendar so cilji v socialnem svetovanju običajno drugačni, vezani na eksistenčne probleme, kot so brezposelnost, težave z reševanjem stanovanjskih stisk, zagotovitev minimalnih finančnih sredstev ...* | B59 |

7.5.2 Definicija ciljev v TAP

V TAP definira cilj z vzpostavitvijo avtonomije | *V TA psihoterapiji je cilj avtonomija. Cilj spreminjanja v TA je osvoboditev od življenjskega skripta.* | A78 |, **o kateri govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, in ne odziv na njegova skriptna prepričanja.** | *O avtonomiji govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja. Torej se ne odzove refleksno, iz starih prepričanj, ampak iz tega trenutka.* | A79 | **V TAP lahko cilj tudi vidimo skozi teorijo osebnosti** | *Namen transakcijsko analitične terapije je krepitev klientovega Odraslega egostanja, oziroma razviti klientu spoznanje, kdaj in koliko je dobro biti v Otroškem egostanju, kdaj in koliko v Staršu in seveda kdaj in koliko v Odraslem*

egostanju. | B71 |, kjer se klient odziva na situacijo iz pravega egostanja. Seveda je namen biti čim več v Odraslem egostanju. | Klient aktivno deluje v reševanju problemov in deluje čim več iz odraslega egostanja. Seveda vmes prestopa tudi v Otroka in Starša, toda je odziv usklajen na dano situacijo. | A80 | Cilj TAP je tudi, ko klient izstopi iz svojega skriptnega prepričanja. | S tem izstopi iz svojega življenjskega skripta. Klient pridobi na kvaliteti svojega življenja, saj razume sebe in tudi drugega | A81 |. TAP cilje povezuje z razumevanjem sebe in svojih odnosov do drugega. | Znotraj transakcijske analize se cilji pogosteje usmerjeni v razumevanje samega sebe in svojih odnosov do drugega. Delo v globinah posameznika prinaša drugačne cilje, ki so povezani z klientovimi čustvi, doživljanjem, razmišljanjem, vedenjem... | B60 |

7.5.3 Podobnosti v definiciji ciljev

Oba pristopa za cilj poudarjata opolnomočenje. | V obeh pristopih lahko gledamo na cilj kot na opolnomočenje posameznika. | B58 | Stičišče v doseganju ciljev je tudi v sprotnem preverjanju doseganja ciljev | Menim, da je v obeh pristopih pomembno sprotno preverjanje, ali gre naše delovanje v smeri zastavljenih ciljev. | B63 |, prav tako v obeh pristopih uporabnika/klienta ne silimo k cilju. | V obeh pristopih je pomembno, da uporabnika/klienta ne silimo v smeri cilja, saj ga takrat ponovno tiščimo v pozicijo negativnega Prilagojenega Otroka. | B70 | Pogosto je uporabnik/klient naredil zelo veliko s tem, ko je sprejel odločitev, da poišče pomoč. Sprejetje takšne odločitve lahko sproži premik v posamezniku in pomoč pomagajočega je pomemben dodatek. V TAP bi skozi teorijo osebnosti to pojasnili, da je klient odreagirал iz Odraslega egostanja, ker je poiskal pomoč strokovnjaka. Pomembno je poiskati notranjo moč, da se soočimo s težavo in se podamo na pot k zastavljenemu cilju.

7.5.4 Razlike v definiciji ciljev

Pristopa imata različne poti za doseganje cilja. | Razlika je nadalje, kako pridemo do cilja znotraj terapevtskega procesa. Sama pot do cilja je ena večjih razlik med obema pristopoma. | B61 | SSD si v startu postavi jasne in hitro dosegljive cilje. | V socialnem delu morajo biti cilji že v startu bolj jasno zastavljeni, predvsem zaradi časovne omejitve, vendar tudi tukaj je potrebno sprotno preverjanje. | B62 | V nasprotju deluje TAP, kjer so potrebna preverjanja klientovih pričakovanj, upoštevajoč spremembe v njegovih globinah. | V terapiji si običajno cilje zastavimo bolj globoko, zato je pomembno, da vsake

toliko preverjamo pričakovanja, da klienta povprašamo, kaj meni o samem delu, kako on vidi napredek, kaj meni za naprej. Morda se skozi delo s klientom pokaže, da bo zastavljen cilj potrebo nadgraditi, ali ga morda spremeniti. | B64 | **V TAP je potrebna velika mera vztrajnosti pri delu v klientovih globinah | V postopku psihoterapije lahko pridemo s klientom do pozicije, ko ni lahko, toda pomembno je vztrajati. Psihoterapija je lahko zelo boleča, toda pomembno je, da uporabnik/klient ob pomoči terapevta vztraja. | B65 |** **proces dela je pogosto zelo boleč, morda na trenutke skoraj nevzdržen. | V procesu osebne preobrazbe pridemo prej ali slej do stopnje, ko se vprašamo o smiselnosti početja, saj je proces preobrazbe pogosto zelo boleč. Vendar takrat je pomembno, da klient vztraja na poti k zastavljenemu cilju, da najde moč in nadaljuje. | B66 |** Menim, da zares šteje, da strokovnjak ne vpliva na postavitev zastavljenega cilja. Socialni delavec je pogosto pred velikim izzivom, ko rešuje pomembne trenutne težave, ki imajo morda posledični vpliv tudi na druge bližnje, zato se od uporabnika skorajda ne kaj zahteva. Seveda ni veliko časa, ki, verjamem, tudi prinese svoje. V TAP postopoma pronicamo k težavi, saj je čas naš zaveznik. Tudi klient, ki se odloči denar nameniti v razumevanje sebe in drugih, je morda bolj motiviran za delo in ima jasn cilj.

7.5.5 Učinkovitost SSD

SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem področju. | Sodobno socialno delo ima uspešna orodja, ki delo naredijo učinkovito. Uporabnik se preko svetovanja upre na njegove notranje vire. | A114 | Nadalje pomembnost soustvarjanja, ki pripelje do učinkovitosti rešitve problema. | A115 | Sama akcija seveda doda svoj učinek. | A116 | **Ocenjujem, da je sodobno socialno delo zelo učinkovito na svojem področju. Pristop nudi uspešne metode in koncepte s pomočjo katerih nudi pomoči uporabnikom preko opolnomočenja. | B99 |** **Kar pomeni, da skupaj odkrivamo in raziskujemo klientovo moč. Ko uporabnika opremo na njegove notranje vire, ga s tem usmerimo na pot k reševanju njegovih problemov. | B100 |** **SSD je še toliko bolj učinkovito, če ga izvajajo osebe z velikim srcem. | Posebej uspešni in učinkoviti so tisti, ki so socialni delavci z velikim srcem. | B101 |** **SSD doseže tudi tiste, ki so zelo potrebni pomoči in tega v sebi ne zaznajo ali za to nimajo denarja. | Iz navedenega torej lahko rečem, da je sodobno socialno delo uspešno in učinkovito orodje za reševanje socialnih stisk. Morda bi dodala, da učinkovitost toliko večja, saj dostopa do uporabnikov, ki morda sami ne bi poiskali pomoči. Nekdo, ki mu v življenju ne gre, pogosto niti ne ve, da potrebuje pomoč, saj sam**

pri sebi meni, da je z njim nekaj narobe. In tukaj je sodobno socialno delo zelo učinkovito. | A117 |

7.5.6 Učinkovitost TAP

TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda dela | *TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda za delo v šolstvu, organizacijah, svetovanju in psihoterapiji.* | A118 | *Ocenjujem, da gre za zelo uporabno teorijo, ki je v svetu zelo razširjena.* | B103 | **in ima široko področje delovanja.** | *Področje uporabe transakcijske analize je zelo široko, saj jo uporabljamo v organizacijah, v izobraževanju, psihoterapiji in tudi v samem svetovanju.* | B102 | **Teorijo TA uspešno vključujemo v druge pristope.** | *Svojo uporabnost dokazuje med ostalim tudi z možnostjo kombinacije recimo s kognitivno-vedenjsko oziroma transakcijsko analitično teorijo najdemo znotraj integrativne psihoterapije.* | B104 |

7.6 Predlog sogovornice

Psihoterapija bi brezplačno morala biti dostopna vsem. | *Ocenjujem, da bi psihoterapija morala biti dostopna vsem, ki jo potrebujejo. Tako bi se predstavljena pristopa odlično dopolnjevala. Uporabniku/klientu bi s tem nudili celostni pristop.* | A99 | **Teorija osebnosti je pomemben teoretični koncept, za katerega menim, da bi bil uporaben tudi v SSD.** | *TA preko teorije osebnosti menim, da doseže vse odnosov in mislim, da bi lahko teorija bila priporočljivo dodatno znanje socialnim delavkam.* | A39 |

7.7 Kritična refleksija

Večja omejitev v raziskovalni nalogi je povezana s trenutno neznanko COVID-19. Sprva sem imela težave, kako pridobiti ustrezno knjižnično gradivo, saj je zaradi razglašene epidemije bilo prepovedano gibanje med občinami.

Kot naslednja težava se je pokazala, da ima zelo malo posameznikov izobrazbo iz Fakultete za socialno delo in hkrati izobrazbo iz TAP. Težko sem poiskala posameznike, še težje sem dobila njihovo privolitev v sodelovanje k raziskovanju. Vsi so omenjali prezaposlenost in težave zaradi virusnega stanja. Posledično je naloga študija primera, saj sem intervjuvala dve osebi, ki sta pristali na sodelovanje in sta izpolnjevali pogoje opravljene izobrazbe.

Raziskovalna tema mi je zelo blizu, zato bi, če bi bilo možno, želela raziskati tudi, kako je s prisotnostjo teoretskih okvirjev TAP znotraj SSD v primerih, ko se izvaja nudenje pomoči določenim skupinam, kot so recimo nemotiviranimi uporabniki, morda znotraj dela z mladostniki, ali pari, ki se razhajajo. Prav tako bi bilo zanimivo narediti raziskavo z več intervjuvanimi posamezniki. Morda celo z vsemi, saj jih ni veliko, toda težava bi seveda ponovno bila privolitev v sodelovanje, saj raziskovalno delo zahteva svoj čas.

8 SKLEPI

Skozi celotni raziskovalni del sem prišla do vseh naslednjih sklepov.

1. Sklepi v povezavi z uporabnostjo/primerljivostjo epistemoloških predpostavk teorije TA znotraj epistemoloških predpostavk SSD

SSD uporablja naslednje sorodne epistemološke okvirje kot TAP:

- Spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti, mu dovoljujeta lastno doživljanje, saj izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo.
- Uporabnika/klienta pojmujeta kot soustvarjalca. Pomagajoči in uporabnik/klient sta v obeh pristopih enakovredna partnerja. Oba pristopa sta usmerjena v normaliziranje uporabnikovih/klientovih težav in poudarjata pomen uspešne delovne alianse.
- Pristopa poudarjata pomen odnosa in ga pojmujeta kot temelj nadaljnjega dela. Odnos med pomagajočim in uporabnikom/klientom pojmujeta kot krožni, ki se soustvarja in spreminja.

Epistemološki okvirji TAP, ki jih ne najdemo znotraj SSD, toda menim, da bi bili zaželeni:

- TAP je, za razliko od SSD, delo na dolgi rok, ki ga lahko kateri od obeh vključenih prostovoljno prekine.
- SSD s svojim delom ne poseže na intapsihično področje in ne raziskuje geneze.

2. Sklepi v povezavi z uporabnostjo / primerljivostjo v konceptualnem in metodičnih pogledih

Konceptualni in metodični pristopi TAP, ki jih najdemo znotraj SSD:

- Podobnost se kaže v jasnih pravilih o sodelovanju; pri tem imata oba pristopa primerljivi način vzpostavitve stika z uporabnikom/klientom.
- V obeh pristopih strokovnjak odstopi od svoje moči.
- TAP prav tako kot SSD poudarja pomembnost prisotnosti tukaj in zdaj.
- Oba poudarjata pozitiven pristop, takrat TAP pri svojem delu pogosto pohvali iz pozitivnega Negujočega Starša, kar je primerljivo s SSD, ko socialni delavec deluje kot spoštljivi in odgovorni zagovornik.

Konceptualni in metodični pogledi TAP, ki jih ne zaznamo znotraj SSD, toda bi morda bili uporabni:

- TAP je običajno časovno zajeta za daljše obdobje in poteka anonimno.

- Akcijsko delovanje v SSD se odvija na drugem nivoju, kot akcijsko delovanje v TAP, ki je povezano z uvidi v klientovo življenje.
3. Sklepi v povezavi z uporabnimi / neuporabnimi znanji in vsebinami.
- Širok sistemski pogled skupaj s pomembnimi drugimi na uporabnikov/klientov problem iz SSD je zagotovo uporaben v procesu TAP, prav tako določene elemente v rešitev usmerjene terapije bi, ocenjujem, lahko bili uporabljeni.
- SSD pogosto predaja znanje na izrazito preprost in uporaben način, ki je lahko uporaben tudi v TAP. Tudi vaje iz SSD so uporabne v TAP.
- V SSD bi bilo dobro večkrat vključiti povpraševanje o občutkih, čustvih, o morebitnih odzivih psihološke bolečine v telesu. Z znanjem iz TAP lahko preko občutkov in čustev raziskujemo uporabnikove/klientove težave.
- V SSD so uporabni nosilni teoretski okvirji iz TAP: teorija osebnosti, življenjski skript in teorija psiholoških iger.
- V SSD ni primerno odkrivanje uporabnikovi/klientovih globlin, saj bi preko poglobljanja lahko sprožili dodatne težave na intrapsihičnem področju.
4. Sklepi v povezavi s področjem delovanja
- SSD v glavnini rešujejo konkretne akutne probleme, kar se sprva pogosto izvaja tudi v TAP.
- Uporabniki obeh pristopov so lahko iz disfunkcionalnih družin, pogosteje uporabniki SSD.
- Oba pristopa od klienta/uporabnika zahteva vztrajnost in resen pristop pri delu.
- Socialni delavec je pri delu pogosto časovno omejen, za razliko od psihoterapije, ki je v glavnini dolg proces.
- SSD za razliko od TAP pri svojem delu porablja tudi intervence.
- Svetovanje v SSD je za uporabnika brezplačno. Proces pomoči v TAP je plačljiv.
- SSD za razliko od TAP poudarja pomen vključitve pomembnih drugih in s tem dostop do širših informacij. TAP dela vedno s posameznikom, izjemoma pri svojem delu po predhodnem dogovoru vključi pomembne druge, omenja jih skozi fantazijska vprašanja ali preko drugih vaj v postopku terapije.
- TAP rešuje težave z anksioznostjo, depresijo, nizko samopodobo, težave v odnosih, potlačenimi čustvi, kar raziskuje skozi genezo problema in odkriva otrokove zgodnje zaključke o življenju.
5. Sklepi v povezavi z zastavitvijo ciljev in učinkovitostjo.

Cilje v SSD je raziskovanje in odkrivanje novega pomena znotraj uporabnikove zgodbe, iščemo pot, kako skupaj z uporabnikom napisati – soustvariti novo zgodbo.

Cilji v SSD so pogosto povezani z rešitvijo točno določenih akutnih problemov uporabnika.

V TAP definira cilj z vzpostavitvijo avtonomije, o kateri govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ter neodziv na njegova skriptna prepričanja.

Klient se odziva na situacijo iz pravega egostanja. Seveda je namen biti čim več v Odraslem egostanju. Vse to je mogoče, ko klient izstopi iz svojega skriptnega prepričanja.

TAP cilje povezuje z razumevanjem sebe in svojih odnosov do drugega.

Oba pristopa za cilj poudarjata opolnomočenje.

Stičišče v doseganju ciljev je tudi v sprotnem preverjanju doseganja ciljev.

Pristopa imata različne poti za doseganje cilja, vendar nobeden uporabnika/klienta ne sili k cilju.

SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem področju, in je še toliko bolj učinkovito, če ga izvajajo osebe z velikim srcem.

SSD doseže tudi tiste, ki so zelo potrebni pomoči in tega v sebi ne zaznajo ali za to nimajo denarja.

TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda dela, ki ima široko področje delovanja. Njeni teoretični okvirji so v več točkah zaznani in podobni teoretičnim izhodiščem, na katera se opira SSD.

6. Sogovornici predlagata

Psihoterapija bi brezplačno morala biti dostopna vsem, tako kot SSD.

Teoretični koncept teorije osebnosti bi bil zelo uporaben v SSD.

9 PREDLOGI

Moj prvi predlog se nanaša na širše zastavljeno raziskavo v smislu vključitve števila oseb, s katerimi se opravi intervju. V Sloveniji ni veliko oseb, ki imajo izobrazbo Fakultete za socialno delo in so transakcijsko analitične terapevtke.

Ocenjujem, da bi bilo smiselno narediti tudi ožjo, bolj specifično usmerjeno raziskavo. Poudarila bi delo z mladostniki, kjer bi opazovali in skušali razumeti vedenje uporabnikov preko teorije osebnosti. Prav tako bi bila zanimiva raziskava, v kateri bi prikazali SSD s povzročitelji nasilja skozi prizmo TAP.

Predlogi, ki so povezani s pristopoma:

- Za področje SSD predlagam, da v program izobraževanja za socialne delavce vključi teorijo osebnosti iz TA. Izvajalec pomoči v socialnem svetovanju bi pridobil dodaten, drugačen pogled na uporabnika. Tudi odziv pomagajočega bi skozi podrobno poznavanje teorijo lahko bil uspešnejši.
- Moj predlog gre vsekakor k časovni razširitvi izvajanja socialne pomoči. Socialni delavci potrebujejo čas, da lahko vzpostavijo kvaliteten odnos in pridejo do rešitve problema. Ob tem poudarjam pomembnost stalnega dodatnega izobraževanja.
- Na tem mestu želim poudariti, da bi psihoterapija morala biti dostopna vsem državljanom. Takrat bi lahko nadgradili in vzpostavili uspešno in menim zelo učinkovito sodelovanje med SSD in TAP.

10 Viri in literatura:

- Barrow, G., Bradshaw, E., & Newton, T. (2001). *Improving behaviour and raising self-esteem in the classroom*. Abingdon: David Fulton.
- Berger, P. L., Luckmann, T., & Dvornik, S. (1992). *Socijalna konstrukcija zbilje: rasprava o sociologiji znanja*. Zagreb: Naprijed.
- Berne, E. (1961). *Transactional analysis in psychotherapy*. New York: Grove Press.
- Berne, E. (1968). *Games people play: The basic handbook of transactional analysis*. New York: Ballantine Books.
- Berne, E. (1973). *The structure and dynamics of organizations and groups*. New York: Ballantine Books.
- Berne, E. (2011). *Transakcijska analiza v psihoterapiji: sistematična in individualna socialna psihiatrija*. Ljubljana: Inštitut za psihoterapijo transakcijske analiz.
- Berne, E. (2016). *Transactional analysis in psychotherapy: A systematic individual and social psychiatry*. London: Pickle Partners Publishing.
- Berne, E. (2015). *What do you say after you say hello*. London: Random House.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2003) Jezik socialnega dela. *Socialno delo*, 42(4/5), 199–203.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2010). *Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela*. *Socialno delo*, 49(4), 239–245.
- Čačinovič Vogrinčič, G. & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana, Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L. Mešl, N., & Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana, Fakulteta za socialno delo.
- De Graaf, A., Kunst, K., (2010) *Einstein and the art of sailing: A new perspective on the role of leadership*. Hertford: Sherwood Publishing.
- English, F. (1976). Racketeering. *Transactional Analysis Journal*, 6(1), 78–81.
- Erskine, R. (2010). *Life script: a transaction analysis of unconscious relational patterns*. London: Karnac.
- Erskine, R. G., & Zalcman, M. J. (1979). The racket system: A model for racket analysis. *Transactional Analysis Journal*, 9(1), 51–59.
- Glasser, W., (2002). *Nesrečni najstniki: kako naj starši in učitelji poiščejo stik z njimi*. Radovljica: Mca.

- Gordon, T., & Bečaj, J. (1983). *Trening večje učinkovitosti za učitelje*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke mladostnike in starše Ljubljana.
- Karpman, S. (1968). Fairy tales and script drama analysis. *Transactional analysis bulletin*, 7(26), 39–43.
- Lavalette, M. (2013). Neformalno socialno delo, uradno socialno delo in družbena gibanja. *Socialno delo*, 52(2/3), 113.
- Makarovič, J. (1986). *Sla po neskončnosti: človek kot ustvarjalec*. Maribor: Založba Obzorja.
- Mead, G. H., (1997). *Um, sebstvo, družba*. Ljubljana: Krtina.
- Mednarodna zveza socialnih delavcev. (2014) *Globalna definicija socialnega dela*. Pridobljeno 8. 9. 2020 s <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Mesec, B. (2006). Očarani z močjo. *Socialno delo*, 45(3/5), 235–247.
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II (skripta)*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Milošević Arnold V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
- Poštrak, M. (1994). V znamenju trojstev. *Socialno delo*, 33(4), 325–342.
- Poštrak, M. (2015). *Koncepti socialnega dela z mladimi*. *Socialno delo*, 54(3), 269–280.
- Poštrak, M. (2018a). Sodobno socialno delo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (gradivo za predmet Sodobno socialno delo v Sloveniji v študijskem letu 2018/19).
- Poštrak, M. (2018b). Dometi socialno konstruktivističnega modela socialnega dela. *Socialno delo*, 57(2), 129–143.
- Repoša Tajnšek, P. (2005), Fragmenti razvoja študijskega programa v prvih desetletjih izobraževanja za socialno delo. V: D. Zaviršek, (ur.), *Z diplomo mi je bilo lažje delati: Znanstveni zbornik ob 50. letnici izobraževanja za socialno delo v Sloveniji* (str. 135–145). Ljubljana Fakulteta za socialno delo
- Stewart, I. in Joines, V. (2015) *Sodobna transakcijska analiza: novi uvid v transakcijsko analizo*. Ljubljana: Opportunitas.
- Škerjanc, J. (2006). *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev: Pomen uporabniškega vpliva pri zagotavljanju socialnovarstvenih storitev*. Ljubljana: CPI.

- Šugman Bohinc, L. (1996). *Socialno delo – znanost?* *Socialno delo*, 35(5), 403–405.
- Šugman Bohinc, L. (2016). Socialno delo v uresničevanju idealov pravične družbe. *Socialno delo*, 55(5/6), 221–238.
- Šugman Bohinc, L. (2017). Socialno delo v uresničevanju idealov pravične družbe. *Socialno delo*, 55(5/6), 221–238.
- Videmšek, P. (2012). Uporabniško raziskovanje kot produkcija znanja. *Socialno delo*, 51(1–3), 115–125.
- Žvelc, G. (2019). Predavanja pri predmetu Uvod v TA. Ljubljana IPSA
- Žvelc, M., Možina, M., & Bohak, J. (Eds.). (2011). *Psihoterapija*. Ljubljana: IPSA.

11 PRILOGE

11.1 Primer vprašalnika za intervju

1. Kakšen je vaš pogled na morebitne podobnosti sodobnega socialnega dela in teorijo transakcijske analize?
2. Kakšno je Vaše mnenje glede razlik med sodobnim socialnim delom in teorijo transakcijske analize?
3. Kaj menite o epistemoloških predpostavkah obeh pristopov? Kaj menite, katere razlike in prednosti posameznega pristopa so prisotne?
4. Kateri teoretični koncepti in katere metode sodobnega socialnega dela so po vašem mnenju podobni konceptom in metodam transakcijske analize?
5. Kateri teoretični koncepti in katere metode iz teorije transakcijske analize so po vašem mnenju podobni konceptom sodobnega socialnega dela?
6. Katerih teoretičnih konceptov in katerih metod sodobnega socialnega dela po vašem mnenju nikakor ne morete povezati s koncepti in metodami transakcijsko analitične terapije in obratno, katerih konceptov in metod iz teorije transakcijske analize ne motete povezati s koncepti in metodami sodobnega socialnega dela?
7. Kje po vašem mnenju zaznate ključna stičišča (morda stičišče, če je samo eno) obeh pristopov? Bi lahko ponazorili s primerom iz prakse?
8. Kje so ključne razlike (morda ključna razlika) obeh pristopov?
9. V okviru izobraževanja iz obeh pristopov ste dobili obširne količine praktičnega znanja. Katere spretnosti in praktično znanje, pridobljeno na FSD, menite, da bi lahko uporabili v transakcijsko analitični psihoterapiji?
10. Katera praktična znanja in spretnosti, pridobljena pri študiju transakcijsko analitične psihoterapije, bi po vašem mnenju lahko uporabili v sodobnem socialnem delu.
11. Morda menite, da katera praktična znanja ali naučene spretnosti, pridobljena v času študija na FSD nikakor ne bi uspeli uporabiti pri izvajanju transakcijsko analitične psihoterapije?
12. Morda menite, da katerih praktičnih znanj in naučene spretnosti, pridobljene v času študija transakcijsko analitične psihoterapije, ne bi nikakor uspeli uporabiti pri delu v kontekstu sodobnega socialnega dela?

13. Kakšno je Vaše mnenje o definiciji ciljev v transakcijsko-analitični psihoterapiji in kako vidite definicijo cilja v socialnem delu?
14. Kakšno je vaše mnenje o nastanku uporabnikovih težav skozi pristop sodobnega socialnega dela in skozi pristop transakcijske analize?
15. Kakšno je vaše mnenje, za katere težave posameznika je primernejše sodobno socialno delo in za katere transakcijsko analitična psihoterapija?
16. Kaj menite o pomembnosti sodelovanja uporabnikovih bližnjih? Kako sodelovanje vpliva ali ne vpliva (če sodelovanja bližnjih ni) v sodobnem socialnem delu in kako v transakcijsko-analitični psihoterapiji?
17. Kakšna je vloga odnosa med pomagajočim in uporabnikom, ki se skozi proces dela soustvarja v sodobnem socialnem delu in kakšna v transakcijsko-analitični psihoterapiji?
18. Kaj menite o učinkovitosti uporabe metod in konceptov sodobnega socialnega dela pri reševanju problemov uporabnikov?
19. Kaj menite o učinkovitosti dela po pristopu transakcijsko analitične psihoterapije?
20. Bi morda še kaj dodali?

11.2 Določitev enot kodiranja

11.2.1 Intervju A

1. Kakšen je vaš pogled na morebitne podobnosti sodobnega socialnega dela in teorijo transakcijske analize?

Prva podobnost med obema pristopoma je zagotovo, da spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti takega, kot je. | V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje. | Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben. |

V obeh pristopih je uporabnik/klient soustvarjalec v procesu reševanja problema. | Skozi proces dela je pomembno njegovo aktivno sodelovanje. | Uporabnik sam je ekspert za svoje težave. Tako postavljamo v obeh pristopih uporabnika/klienta v pozicijo strokovnjaka. |

Oba pristopa dajeta poudarek na odnosu, ki se gradi skozi delo med pomagajočim in uporabnikom/klientom. | TAP je eden tistih pristopov, ki zagovarja, da je vzpostavitev dobrega delovnega odnosa eden ključnih elementov za uspešno terapijo. |

2. Kakšno je Vaše mnenje glede razlik med sodobnim socialnim delom in teorijo transakcijske analize?

Nekateri uporabniki SSD v proces dela ne prihajajo prostovoljno, takrat gre za neprostovoljne interakcije. | Za razliko v TAT-uporabnik/klient sam poišče terapevta in s tem prostovoljno vstopi v interakcijo s terapevtom. | Posledično mora za terapijo tudi plačati, svetovanje v SD pa je za uporabnika brezplačno. |

Seveda je proces terapije anonimen, | svetovanje v SD od nas zahteva evidence v smislu kartotek in registrov. | Torej bi lahko rekla, da je tudi birokracija ena od razlik med obema pristopoma. |

TA pri svojem delu potrebuje čas, saj gre v posameznikove globine in išče nastanek težav, | za razliko SD deluje na površju – je svetovalnega značaja. | Proces psihoterapije se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih. | SSD je pogosto izpeljano v nekaj zaporednih srečanjih, saj je socialni delavec pri svojem delu vedno časovno omejen. |

3. Kaj menite o epistemoloških predpostavkah obeh pristopov? Katere razlike in prednosti posameznega pristopa menite, da so prisotne?

Kot eno večjih epistemoloških razlik vidim konstruktivistični pristop v SSD. | Socialno delo na področju svojega delovanja zanika teoretične koncepte, po katerih bi razvrščali posamezne uporabnike. | V nasprotju ima TA teorija enega svojih glavnih stebrov prav v teoriji osebnosti. |

Oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo, ki jo sprejmemo takšno, kot je. | Zato je skupna točna tudi spoštovanje vsakega posameznika in s tem izhod iz pozicije: Jaz sem ok, ti si ok. Pristopa spoštujeta uporabnikovo/klientovo doživljanje. | Prav tako v obeh pristopih vidim strokovnjaka, ki je enakovreden uporabniku/klientu. Torej ni nekdo, ki bi bil nad njim. |

Oba vidita moč rešitev problema v posamezniku, ki je ekspert za svoj problem. | Pri tem se v socialnem delu naslonimo na takoj zaznane uporabnikove vire, | v procesu TAT pa iščemo in odkrivamo blokade, ki posredno ovirajo klientovo moč. |

4. Kateri teoretični koncepti in katere metode sodobnega socialnega dela so po vašem mnenju podobni konceptom in metodam transakcijske analize?

Menim, da bi lahko na prvo mesto postavila dogovor o sodelovanju, saj se s tem proces pomoči v obeh primerih tudi začne. | Postavijo se jasna pravila za obe strani, za terapevta/svetovalca in za uporabnika/klienta. |

Nadalje proces, kako vzpostavi stik s klientom v terapiji, je primerljiv z vzpostavitvijo stika v SSD. | V SSD veliko pozornost namenjamo vzpostavitvi delovnega odnosa, ki ga soustvarjajo trije elementi: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje. Prav tako TAP poudarja pomembnost odnosa med vključenima, ki jo v psihoterapiji poimenujemo delovna aliansa. Gre za vzajemno gradnjo odnosa na dolgi rok. | Na tem mestu si upam reči, da imata oba pomagajoča partnersko držo. | Oba pristopa menim, da se zavedata krožnega vpliva, v socialnem kontekstu govorimo o kibernetiki. |

Nadalje vidim veliko povezavo v soustvarjanju reševanja problemov. | Ne terapevt v TA in ne socialni delavec nima orodja, s katerim bi rešil izpostavljen problem namesto uporabnika/klienta. | V obeh pristopih gre za aktivno vključevanje sogovornikov v smislu soustvarjanja. |

5. Kateri teoretični koncepti in katere metode iz teorije transakcijske analize so po vašem mnenju podobni konceptom sodobnega socialnega dela?

TA preko teorije osebnosti menim, da doseže vse odnosov in mislim, da bi lahko teorija bila priporočljivo dodatno znanje socialnim delavkam. | Model egostan ni moč zaznati v SSD, oz. socialni delavci ga ne poznajo, če za to niso dodatno izobraženi,| toda pomembno je, da ima socialni delavec spretnosti biti čim več v egostanju pozitivnega Negujočega Starša in pozitivnega Kritičnega Starša. | Kadar svetovalec v SD nastopi iz te pozicije je spoštljiv zagovornik svojemu uporabniku. |

Morda omenim tudi čuječnost, ki je pomemben del TA psihoterapije. Lahko jo primerjam s tukaj in zdaj, kot jo poimenujemo v SSD. |

6. Kateri teoretični koncepti in katere metode sodobnega socialnega dela po vašem mnenju nikakor ne morete povezati s koncepti in metodami transakcijsko analitične teorije in obratno, katere koncepte in metode iz teorije transakcijske analize ne motete povezati s koncepti in metodami sodobnega socialnega dela?

V TA psihoterapiji delamo s posameznikom, SSD dela s posameznikom ali skupino (družina). To je ena večjih razlik, ki je ne gre povezati. | Klient na TA le izjemoma pripelje koga, seveda po predhodnem dogovoru. |

SSD za osnovno izhodišče vzame širši kontekst, za razliko od TA, ki dela na posamezni specifikaciji. |

Prav tako nikakor ne bi uporabili intervenc, ki so na voljo v SSD. |

Kratko časovno strukturiranje terapij ni praksa v TA. | Posameznik lahko poišče pomoč terapevta, pri tem izpostavi vprašanje, na katerega skupaj poiščeta odgovor v nekaj srečanjih. Takšni dogodki so v TA psihoterapiji izjema. |

7. Kje bi lahko rekli, da zaznate ključna stičišča (morda stičišče, če je samo eno) obeh pristopov? Bi lahko ponazorili s primerom iz prakse?

Uspešen delovni odnos, ali delovna aliansa, kot jo radi poimenujemo v psihoterapiji. Dober delovni odnos je izhodišče do želenega rezultata v obeh pristopih. | Seveda bi ponovno omenila soustvarjanje, menim, da je tudi soustvarjanje močna stičišča točka obeh pristopov. | Morda lahko govorimo o vzajemnosti. Vzpostavljen dober delovni odnos je izhodišče za nadaljnje soustvarjanje. |

8. Kje so ključne razlike (morda ključna razlika) obeh pristopov?

Globina procesa je, menim, da ključna razlika. | V procesu terapije je nuja se spustiti in raziskati nastanek problema. Rešujemo konkretno-intrapsihično klientovo vprašanje. Zakaj razmišlja, kot razmišlja, zakaj čuti tako kot čuti ... | V socialnem svetovanju v glavnini rešujemo funkcionalne težave, in za te porabimo manj časa. |

9. V okviru izobraževanja iz obeh pristopov ste dobili obširne količine praktičnega znanja. Katere spretnosti in praktično znanje, pridobljeno na FSD, menite, da bi lahko uporabili v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

Iz SSD bi morda uporabila v rešitev usmerjeno terapijo, seveda, če bi klient bil odprt za kognitivno-vedenjsko delo. | Sodobno socialno delo poudarja širok pogled na problem, kar se mi zdi pomembno. Širina konteksta nekega problema nam lahko doprinese k uspešnemu soustvarjanju, zato je pomembno, da jo ob pravih trenutkih skušamo izzvati. |

Morda izpostavim tudi akcijsko delovanje, ki je pomembno praktično znanje, ki sem ga pridobila skozi čas izobraževanja na FSD. | Sicer TAP poudarja, da ni pomemben le uvid v problem, ampak da je pomembna sprememba v obnašanju, razmišljanju, čustvovanju. Lahko bi rekla, da v psihoterapiji govorimo o drugačni akciji. |

10. Katera praktična znanja in spretnosti, pridobljena pri študiju transakcijsko analitične psihoterapije menite, da bi lahko uporabili v sodobnem socialnem delu.

Povprašat po občutkih in čustvih uporabnika uporabim, če le zaznam, da je to moč storiti. To jemljem kot dragocen pripomoček pri socialnem svetovanju, ki pa pogosto nima svojega prostora v socialnem delu. | Po čustvih in občutkih sicer uporabnika povprašamo, toda se ne poglobljamo, skušamo jih razumeti. | V naslednjem trenutku pa že iščemo prijeme, kako jih pomiriti in usmeriti v pozitivno smer. |

Seveda teorija osebnosti je odlično orodje, s katerim sem se dodobra opremila v času izobraževanja in kar ne morem, da uporabnika ne vidim skozi model egostanj. | Pri svojem delu uporabnika pogosto gledam skozi teorijo igranja psiholoških iger. | Dinamiko psiholoških iger pogosto zaznam pri delu z družinskimi člani uporabnika. |

11. Morda menite, da katera praktična znanja ali naučene spretnosti, pridobljena v času študija na FSD nikakor ne bi uspeli uporabiti pri izvajanju transakcijsko analitične psihoterapije?

Menim, da lahko uporabim vse znanje iz FSD. Trenutno ne vidim nič, kar je neuporabnega. | Intervence sem sicer že omenila. V postopkih psihoterapije jih ne poznamo. | Toda če pri klientu v procesu dela zaznamo, da je lahko sebi ali drugim življenjsko nevaren, smo prav tako dolžni primerno odreagirati. |

Morda bi v TAT težko uporabila, kakšen strogo strukturiran površinski pogovor, ki je lahko za SD primeren. |

12. Morda menite, da katera praktična znanja in naučene spretnosti, pridobljene v času študija transakcijsko analitične psihoterapije ne bi nikakor uspeli uporabiti pri delu v kontekstu sodobnega socialnega dela?

Previdnost pri prodiranju v uporabnikove globine je zelo pomembna. V SD preprosto ni časa za to. | Pozornost je potreba zlasti iz razloga, da ne odpremo uporabnikovih dodatnih ran in s tem bolečih občutkov, s katerimi časovno ne utegnemo delati. Uporabniku lahko s takšnim postopanjem naredimo dodatno škodo in njegov problem poglobimo. | Skozi izobraževanje za terapevta sem prav tako pridobila občutek, da je čas na strani klienta, saj z njim nismo omejeni. | Vso ostalo znanje iz psihoterapije je zagotovo velika prednost pri socialnem svetovanju. |

13. Kakšno je Vaše mnenje o definiciji ciljev v transakcijsko-analitični psihoterapiji in kako vidite definicijo cilja v socialnem delu?

SD ... cilj je soustvariti novo zgodbo, svetovati pri problemih, ki so za uporabnika pogosto povezani s preživetveno strategijo. | Seveda pri tem sodobno socialno delo izhaja iz pozicije, da ima vsak posameznik svojo lastno zgodbo. | Zato cilj ni prilagoditi posameznika, ampak raziskati in soustvariti novi pomen v njegovi življenjski zgodbi. | Cilj je v glavnini povezan z rešitvijo akutnih težav uporabnika. |

V TA psihoterapiji je cilj avtonomija. Cilj spreminjanja v TA je osvoboditev od življenjskega skripta. | O avtonomiji govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja. Torej se ne odzove refleksno, iz starih prepričanj, ampak iz tega trenutka. | Klient aktivno deluje v reševanju problemov in deluje čim več iz odraslega egostanja. Seveda vmes prestopa tudi v Otroka in Starša, toda je odziv usklajen na dano situacijo. | S tem izstopi iz svojega življenjskega skripta. Klient pridobi kakovost svojega življenja, saj razume sebe in tudi drugega. |

14. Kakšno je vaše mnenje o nastanku uporabnikovih težav skozi pristop sodobnega socialnega dela in skozi pristop transakcijske analize?

Z vidika socialnega dela vidim nezmožnost reševanja eksistenčnih potreb uporabnika, ki so pogosto povezani s slabimi vzorci iz družine. | Slabi vzorci so pogosto podprti s težavami v komunikaciji, ki jih ima uporabnik. Komunikacijski šum je lahko prisoten znotraj uporabnikove družine in tudi navzven, pri sodelovanju z uporabnikovim zunanjim svetom. | Toda ne spuščamo in ne poglobljamo se v nastanek uporabnikovih težav. Ves čas ostajamo na površju, pri trenutnih težavah. |

TA izhajanje problemov posameznika išče v njegovem življenjskem skriptu. Tako se opremo na teorijo otrokovega razvoja, ki nam predstavi, kako so klientovi življenjski vzorci nastali. | Iščemo izvor v zgodnjem otroštvu. | V TA govorimo, kako je klient preko življenjskega skripta ujet v preigravanje otroških strategi. | Seveda v te globine postopoma prodiramo preko problemov in težav, ki se klientu dogajajo v sedanjem življenju. Težave se lahko kažejo kot depresija, anksioznost, težave v odnosih, nerazumevanje sebe in drugih ...|

15. Kakšno je vaše mnenje, za katere težave posameznika je primernejše sodobno socialno delo in za katere transakcijsko analitična psihoterapija?

Sodobno socialno delo rešuje v prvi vrsti tiste, ki jih k nam napoti socialna služba morda tudi katera druga ustanova, saj so lahko na robu preživetja, gre za dobrobit otroka,

morda pomoč ranljivim skupinam prebivalstva. | V večini gre za pomoč pri konkretnih težavah, kjer delujemo akcijsko. | To so najpogosteje uporabniki, ki niso samoiniciativni, zato je delo z njimi pogosto zelo zahtevno. | Nezainteresirani za sodelovanje v postopku pomoči zmanjšajo mero lastne odgovornosti za rešitev problema. | Nadalje so uporabniki socialnih storitev skoraj vedno brez denarja, zato nikakor ne zmorejo poseči po psihoterapiji. | Žal to področje v Sloveniji še vedno ni zakonsko urejeno. Menim, da so mnogi prikrajšani za storitev, ki bi jim morala pripadati. |

TA psihoterapija je delo na sebi in je primerna za tiste, ki želijo dvigniti kvaliteto svojega življenja. | Proces je samoiniciativen in seveda samoplačniški. | Klient, ki stopi v proces mora biti pripravljen na trdo delo, saj gre za intrapsihične spremembe. Le tako lahko pridemo do želenih sprememb, ki so trajni odgovor na klientovo težavo. |

Ocenjujem, da bi psihoterapija morala biti dostopna vsem, ki jo potrebujejo. Tako bi se predstavljena pristopa odlično dopolnjevala. Uporabniku/klientu bi s tem nudili celostni pristop. |

16. Kaj menite o pomembnosti sodelovanja uporabnikovih bližnjih? Kako sodelovanje vpliva ali ne vpliva (če sodelovanja bližnjih ni) v sodobnem socialnem delu in kako v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

V socialnem svetovanju je nujno sodelovanje uporabnikovih pomembnih drugih. | Pogosto izhajamo iz sistemskega pristopa in soustvarjamo rešitev z njegovimi bližnjimi. | To je lahko pomembna pomoč, da pridobimo potrebne podatke, ki nas peljejo k rešitvi. |

TA-psihoterapija ima individualni pristop. Posameznik sam obiskuje terapevta. | Izjemoma, na željo klienta ali na morebiten predlog terapevta, povabimo še druge pomembne osebe. | Seveda pa to ne pomeni, da v proces dela ne vključujemo uporabnikovih bližnjih v smislu poizvedovanja, pri vajah igranja vlog, izvajanju tehnike dveh stolov ... Seveda vse to brez fizične prisotnosti druge oz. drugih oseb. |

17. Kakšna je vloga odnosa med pomagajočim in uporabnikom, ki se skozi proces dela soustvarja v sodobnem socialnem delu in kakšna v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

O samem odnosu sem skozi intervju že kar dosti povedala, saj menim, da zavzema pomembno mesto v obeh pristopih. | Oba pristopa postavlja vzpostavitev delovnega odnosa na zelo pomembno mesto. Je začetek postopka, ki je istočasno temelj nadaljnjega dela. | Če pomagajoči in uporabnik ne uspeta v vzpostavitvi odnosa, je delo oteženo, zagotovo uspeh ni primerljiv z uspehom, do katerega pridemo preko dobrega odnosa. | Kot sem rekla, je

odnos temelj, na katerega se naslanja nadaljnje soustvarjanje v procesu svetovanja in psihoterapije, zato mora biti sočuten, topel in negujoč. | Socialna delavka nudi svojo pomoč preko dokaj odprtega odnosa. Delo je lahko bolj sproščeno, saj ne seže v globine, na področja intrapsihičnega polja. | Odnos se ves čas spreminja skozi soustvarjanje, ki poteka. Če je dober odnos, se nadgrajuje, je vedno bolj odprt, uspešen ...| Tudi v TA-odnos zavzema zelo pomembno mesto v terapevtskem procesu. Odnos je prostor, ki daje klientu možnost, da doživi novo izkušnjo. | Klient se uči in preko izkušnje novega odnosa napreduje, dobiva dragocene izkušnje. | Naj poudarim še enkrat, da je TA ena tistih terapevtskih smeri, ki poudarja pomembnost odnosa in ga dalje pogojuje z uspešnostjo končnega izida terapije. Če odnos ni kvaliteten in obenem pričakovan, lahko kateri od vključenih proces dela prekine. |

18. Kaj menite o učinkovitosti uporabe metod in konceptov sodobnega socialnega dela pri reševanju problemov uporabnikov?

Sodobno socialno delo ima uspešna orodja, ki delo naredijo učinkovito. Uporabnik se preko svetovanja upre na njegove notranje vire. | Nadalje pomembnost soustvarjanja, ki pripelje do učinkovitosti rešitve problema. | Sama akcija seveda doda svoj učinek. | Iz navedenega torej lahko rečem, da je sodobno socialno delo uspešno in učinkovito orodje za reševanje socialnih stisk. | Morda bi dodala, da učinkovitost toliko večja, saj dostopa do uporabnikov, ki morda sami ne bi poiskali pomoči. | Nekdo, ki mu v življenju ne gre, pogosto niti ne ve, da potrebuje pomoč, saj sam pri sebi meni, da je z njim nekaj narobe. In tukaj je sodobno socialno delo zelo učinkovito. |

19. Kaj menite o učinkovitosti dela po pristopu transakcijsko analitične psihoterapije?

TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda za delo v šolstvu, organizacijah, svetovanju in psihoterapiji. |

20. Bi morda še kaj dodali?

Hvala za povabilo k sodelovanju. Menim, da sem dosti povedala.

11.2.2 Intervju B

1. Kakšen je vaš pogled na morebitne podobnosti sodobnega socialnega dela in teorijo transakcijske analize?

Jaz mislim, da sta si pristopa kar podobna, že v sami fazi vzpostavljanja odnosa. V psihoterapiji in v socialnem delu poudarjamo pomembnost odnosa. | Teorija je pomembna, prav tako znanje, toda odnos je tisti temelj, s pomočjo katerega se dela z osebo, ki sedi nasproti tebe. | V obeh pristopih se gradi odnos na osnovi obeh vključenih, torej vzpostavitev odnosa ni le na strani terapevta, ampak tudi uporabnika/klienta. | Na osnovi dobrega odnosa gradimo zaupanje, da lahko postopoma preidemo na občutljiva področja. Menim, da to velja pri individualnem delu kakor pri delu s skupinami, ki pa je seveda pogostejše v socialnem kontekstu. |

2. Kakšno je Vaše mnenje glede razlik med sodobnim socialnim delom in teorijo transakcijske analize?

V področju socialnega dela strokovnjaki ne uporabljajo teorije egostanj in življenjskega skripta, saj je ne poznajo. Iz tega sledi, da je razlika v teoretičnem ozadju. | V področju izvajanja TA psihoterapije pa se pogosto dela s klienti tako, da jih izobrazimo v svojem jeziku, torej jih poučimo o teoriji transakcijske analize, da bi lažje razumeli sebe. | Pogosto že ta edukacijski del pomaga pri pogledu na sam problem. Verjamem, da je to ena večjih razlik, saj v socialnem delu tega ni. |

Dalje menim, da je transakcijsko analitična psihoterapija globlji proces za razliko od socialnega dela, ki v glavnem rešuje socialne stiske ljudi in deluje suportivno. | Psihoterapija od klienta zahteva globlji uvid vase, spreminjanje referenčnega okvirja, spremembe v razmišljanju, obnašanju, čustvovanju. |

3. Kaj menite o epistemoloških predpostavkah obeh pristopov? Katere razlike in prednosti posameznega pristopa menite, da so prisotne?

Vsekakor bi na tem mestu poudarila kod osnovno paradigmo obeh pristopov spoštovanje uporabnika/klienta, takšnega, kot je. Kar ne pomeni jaz se s tabo strinjam, toda tukaj, na tem mestu razumem tvoje razmišljanje, te spoštujem takšnega, kot si, tukaj pred menoj. | Pomembno je, da spoštljivo uporabniku damo vedeti, da je on v redu, toda da njegovo trenutno vedenje morda ni v redu, da morda potrebuje abstinenco (v primeru odvisnosti), da lahko delam s teboj. |

Kot razliko bi morda omenila, da v terapiji transakcijske analize moramo postaviti jasne meje, kdaj s klientom lahko delamo in kdaj ne. | Že prej sem omenila delo z odvisniki, ki je neizvedljivo, če klient ni abstinent. | Klientu jasno povem, kakšna so pravila. | V nasprotju ima sodobno socialno delo drugačen pristop pri delu z odvisniki, saj

jim vedno nudi svetovanje in/ali suportivno podporo. | Socialni delavec se trudi odzvati tudi v primerih, ko se uporabnik ne drži dogovora. |

Nadalje bi kot skupen epistemološki pogled za transakcijsko analizo in sodobno socialno delo rekla, da sta oba pristopa usmerjena v normaliziranje uporabnikovih težav. |

Oba pristopa prav tako izhajata iz pozicije, da je uporabnik ekspert za svoj problem. Skupno terapevt in uporabnik/klient iščeta in odkrivata nove poglede, nove možnosti za želene spremembe. |

4. Kateri teoretični koncepti in katere metode sodobnega socialnega dela so po vašem mnenju podobni konceptom in metodam transakcijske analize?

Mislim, da je kar veliko podobnosti v konceptih in metodah obeh pristopov. Morda celo lahko rečem, da se pristopa zelo dobro dopolnjujeta, oziroma sta primerna, da se v določeni situaciji nadgrajujeta. |

Če kar naštejem, je tukaj kot sem že omenila spoštljiv odnos do uporabnika/klienta. Podobnost je v pomembnosti vzpostavitve uspešne delovne alianse. | Ne smemo pozabiti na etiko udeležенosti, ki nas v obeh pristopih opozarja, da kot strokovnjak odstopimo od svoje moči. Nikoli uporabniku/klientu ne narekujemo, tako naredi, to je v redu. Naša naloga je, da ga na potrebnem področju začnemo ozaveščati in s tem stopimo na pot soustvarjanja. |

Prav tako koncept ravnanja s sedanjostjo oziroma tukaj in zdaj je zelo primerljiv z vzpostavitvijo čuječega klientovega doživljanja v psihoterapiji. Potem je tukaj še dogovor o sodelovanju, ki je v obeh pristopih zelo pomemben. |

V obeh pristopih jih bodrimo preko pohval, jih spodbujamo, da se krepijo v smeri cilja in novo zastavljene osebne vizije. | V transakcijski analizi to počenemo preko Negujočega Starša, ko kot terapevt dobim vlogo tistega, ki ga sogovornik potrebuje. | Pogosto uporabniku/klientu že sam občutek sprejetosti in dovoljenje, da so takšni, kot so, popolnoma v redu, daje velik učinek na poti k zelenemu cilju. | Podobno v socialnem svetovanju temu rečemo, da smo uporabnikov spoštljivi zagovornik. |

5. Kateri teoretični koncepti in katere metode iz teorije transakcijske analize so po vašem mnenju podobni konceptom sodobnega socialnega dela?

Teoretični koncepti, ki so skupni obema pristopoma sem nekako že zajela pri prejšnjem vprašanju.

6. Kateri teoretični koncepti in katere metode sodobnega socialnega dela po vašem mnenju nikakor ne morete povezati s koncepti in metodami transakcijsko analitične terapije in obratno, katere koncepte in metode iz teorije transakcijske analize ne motete povezati s koncepti in metodami sodobnega socialnega dela?

Razlike med obema pristopoma so po vsej verjetnosti bolj razvidne v sami teoriji, ki je v ozadju. |TA-teorija vsebuje teorijo osebnosti in z njo model egostanj, dalje teorijo komunikacije, teorijo otrokovega razvoja, ki se navezuje na življenjski skript in tudi teorijo psihopatologije. |

V sodobnem socialnem delu se v ozadju opiramo na sistemsko teorijo in kibernetiko. | Socialno svetovanje nikakor ne gre v globino posameznika, v nasprotju s transakcijsko analitično teorijo, katere namen je prav ta. | Ob tem, ko socialno delo svoje temelje gradi na sistemskem delu, poudarja, kako pomembno je slišati vse glasove. V nasprotju transakcijsko analitična psihoterapija dela s posameznikom in le izjemoma vključimo uporabnikove/klientove pomembne bližnje. |Tukaj vidim prednost systemskega pristopa, saj so lahko širše pridobljene informacije zelo pomembne pri uspešnosti reševanja problema. |

Če bolje razmislim, bi tukaj morda dodala manjšo razliko v smislu vzpostavitve varnega prostora, ki je pomemben v obeh pristopih. V SSD vedno začnemo s kratkim povzetkom dogovora, kako bomo sodelovali, torej kako bomo vzpostavili varno okolje v odprtem prostoru. | V postopku TA terapije klientu zagotovimo popolno varnost v smislu, da bo vse povedano ostalo tukaj, razen če boste nevarni sebi ali drugim. |V socialnem svetovanju prav tako vzpostavimo varen prostor in zagotovimo diskretnost, toda je pogosto v nadaljevanju potrebna akcija, za katero ni veliko časa, ki posledično pripelje do tega, da je kakšen del uporabnikovega razmišljanja ali doživljanja potrebno uporabiti za pot k rešitvi problema. |Socialno delo si v izredni primerih pomaga z interventnimi prijemi. |

7. Kje bi lahko rekli, da zaznate ključna stičišča (morda stičišče, če je samo eno) obeh pristopov? Bi lahko ponazorili s primerom iz prakse?

Stičišče obeh pristopov vidim v soustvarjanju. Toda v nobenem primeru strokovni delavec ne more brez sodelovanja uporabnika/klienta narediti nič, saj za rešitev nima čarobne palice. Vse je rezultat skupnega odkrivanja, torej soustvarjanja. |

8. Kje so ključne razlike (morda ključna razlika) obeh pristopov?

Ključna razlika je tudi, da v transakcijsko-analitični psihoterapiji klient ve, da sem vedno tam, dosegljiva tudi izven časa terapij. Klient me lahko telefonsko kontaktira, če je to zares potrebno in seveda zna oceniti, kdaj bo zmogel sam. | Torej gre za popolnoma osebni pristop do klienta. |

V postopku terapije z uporabnikom delam na osnovi zaupanja, mu verjamem in ga ne preverjam (izjemoma morebitna večja in pomembna dejstva). | V socialnem delu si strokovnjak tega ne more privoščiti, saj gre pogosto za zelo ne motivirane osebe, ki nimajo urejenih osnovnih eksistenčnih vprašanj. |

Razliko vidim tudi v birokratiziranem pristopu sodobnega socialnega dela. Zakon o psihoterapiji še vedno ni sprejet, toda bo zagotovo prinesel negativne spremembe za terapevte v smislu vodenja evidenc. |

9. V okviru izobraževanja iz obeh pristopov ste dobili obširne količine praktičnega znanja. Katere spretnosti in praktično znanje, pridobljeno na FSD, menite, da bi lahko uporabili v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

Zagotovo sem sodi širši pogled na problem. Socialno delo je snovano tako, da na težavo gleda širše. |

Dalje bi omenila tudi akcijsko delovanje. Zelo pomembno je, da z uporabnikom/klientom pridemo do uvida v težavo, toda sama teža rešitve problema je v tem, da dalje izpeljemo akcijo. In prav tukaj vidim pomembno spoznanje, s katerim sem se srečala v okviru študija na FSD. | Sodobno socialno delo stremi k temu, da socialni delavec, v uporabniku prijaznem jeziku, poda znanje na način, da ga uporabnik lahko uporabi, torej začne prakticirati neko novo vedenje, ki prinese rezultate. |

Kot terapevтка pogosto pri svojem delu uporabljam vaje iz socialnega svetovanja. Ena takšnih vaj je risanje klientove socialne mreže. | Pogosto se zgodi, da klient čez čas pride na uro in s seboj prinese to isto risbo z namenom, da bi preveril spremembe, ki so nastale v procesu terapije in jih lahko opazi znotraj njegovih novih ali spremenjenih starih socialnih kontaktov. |

10. Katera praktična znanja in spretnosti, pridobljena pri študiju transakcijsko analitične psihoterapije menite, da bi lahko uporabili v sodobnem socialnem delu.

Seveda je prva stvar, ki mi pride na misel, Negujoči Starš. |Menim, da je zelo pomembno, da socialni delavec deluje iz pozicije pozitivnega Negujočega Starša, da je zaščitniški. Hkrati pa uporabnik/klient potrebuje tudi pozitivnega Kritičnega Starša, saj ga

je morda treba opomniti, da to, kar počene, ni v redu in da je posledično treba vpeljati spremembo. |

Tudi teorija transakcije in psihološke igrice je lahko uporabno orodje v okviru svetovanja sodobnega socialnega dela. |Ljudje so ujeti v preigravanje psiholoških iger, pa tega sploh ne vedo, dokler jim nekdo v preprostem jeziku tega ne razloži. |V obeh pristopih je pomembna uporaba preprostega, uporabniku razumljivega jezika. |

11. Morda menite, da katerih praktičnih znanj ali naučenih spretnosti, pridobljenih v času študija na FSD, nikakor ne bi uspeli uporabiti pri izvajanju transakcijsko analitične psihoterapije?

Ta trenutek ne najdem ničesar, kar iz FSD nikakor ne bi bilo uporabno, zato mislim, da so vsa študijska znanja iz socialnega dela uporabna v transakcijsko-analitični psihoterapiji. Celotno menim, da so zaželeni v primerni kombinaciji. | Včasih klient nima urejenih osnovnih življenjskih pogojev, in tukaj nam prvotno pridejo še kako prav prijemi iz sodobnega socialnega dela, na katere dalje lažje napletamo teorijo transakcijske analize. |

12. Morda menite, da katera praktična znanja in naučene spretnosti, pridobljene v času študija transakcijsko analitične psihoterapije ne bi nikakor uspeli uporabiti pri delu v kontekstu sodobnega socialnega dela?

Pomembno je, da se v socialnem svetovanju ne spuščamo v človekove globine, saj za to nimamo časa, seveda, če že imamo znanje. |Prav tako menim, da bi nesmiselno bilo uporabniku pri socialnem svetovanju razlagati teorijo življenjskega skripta ali teorijo egostanj. |

13. Kakšno je Vaše mnenje o definiciji ciljev v transakcijsko-analitični psihoterapiji in kako vidite definicijo cilja v socialnem delu?

V obeh pristopih je pomembno, da cilj postavimo skupaj z uporabnikom/klientom. Torej ne gre za želje terapevta ali socialnega delavca, ampak za skupen dogovor z uporabnikom/klientom. |V obeh pristopih lahko gledamo na cilj kot na opolnomočenje posameznika. | Vendar so cilji v socialnem svetovanju običajno drugačni, vezani na eksistenčne probleme, kot so brezposelnost, težave z reševanjem stanovanjskih stisk, zagotovitev minimalnih finančnih sredstev ...| Znotraj transakcijske analize se cilji pogosteje usmerjeni v razumevanje samega sebe in svojih odnosov do drugega. Delo v

globinah posameznika prinaša drugačne cilje, ki so povezani s klientovimi čustvi, doživljanjem, razmišljanjem, vedenjem... |

Razlika je nadalje, kako pridemo do cilja znotraj terapevtskega procesa. Sama pot do cilja je ena večjih razlik med obema pristopoma. |

V socialnem delu morajo biti cilji že v startu bolj jasno zastavljeni, predvsem zaradi časovne omejitve, vendar tudi tukaj je potrebno sprotno preverjanje. |

Menim, da je v obeh pristopih pomembno sprotno preverjanje, ali gre naše delovanje v smeri zastavljenih ciljev. | V terapiji si običajno cilje zastavimo bolj globoko, zato je pomembno, da vsake toliko preverjamo pričakovanja, da klienta povprašamo, kaj meni o samem delu, kako on vidi napredek, kaj meni za naprej. Morda se skozi delo s klientom pokaže, da bo zastavljen cilj treba nadgraditi ali ga morda spremeniti. |

V postopku psihoterapije lahko pridemo s klientom do pozicije, ko ni lahko, toda pomembno je vztrajati. Psihoterapija je lahko zelo boleča, toda pomembno je, da uporabnik/klient ob pomoči terapevta vztraja. | V procesu osebne preobrazbe pridemo prej ali slej do stopnje, ko se vprašamo o smiselnosti početja, saj je proces preobrazbe pogosto zelo boleč. Vendar takrat je pomembno, da klient vztraja na poti k zastavljenemu cilju, da najde moč in nadaljuje. | V postopek psihoterapije pridejo pogosto posamezniki, ki so motivirani za delo, ki vedo, da bo drugačen pogled na problem pozitivno vplival na njihovo življenje. | V socialnem delu svetujemo pogosto zelo nemotiviranim uporabnikom, zato je delo veliko težje. |

Pogosto nepredelano čustvo, ki nam dela težave in nas pelje v recimo anksioznost, je dovolj, da ga spustimo, mu dovolimo, da je. Če ga vztrajno potiskamo stran ali se upremo in prenehamo terapijo, se od zastavljenega cilja oddaljimo. Torej bolj se borim proti tesnobi, bolj jo čutim. Zato je v procesu terapije pomembno vztrajati tudi takrat, ko ni lahko. |

V obeh pristopih je pomembno, da uporabnika/klienta ne silimo v smeri cilja, saj takrat ga ponovno tiščimo v pozicijo negativnega Prilagojenega Otroka. | Namen transakcijsko analitične terapije je krepitev klientovega Odraslega egostanja, oziroma razviti klientu spoznanje, kdaj in koliko je dobro biti v Otroškem egostanju, kdaj in koliko v Staršu in seveda kdaj in koliko v Odraslem egostanju. |

14. Kakšno je vaše mnenje o nastanku uporabnikovih težav skozi pristop sodobnega socialnega dela in skozi pristop transakcijske analize?

V socialnem delu v glavnini uporabniki prihajajo iz dokaj disfunkcionalnih družin, iz okolja, kjer nimajo urejenega osnovnega življenjskega okolja. | Socialno delo rešuje trenutne, akutne težave posameznika ali družine. Pogosto govorimo o osnovni človeški eksistenci. |

V TA-psihoterapiji nas zanimajo podrobnosti, spustimo se v klientove globine, raziskujemo sporočila, ki jih je kot otrok prejemal in kako kot otrok ta sporočila razumel. | Raziskujemo in iščemo morebitne travme iz otroštva, predelujemo travme, ki so se zgodile kasneje v življenju. Iščemo nastanke težav. | Posamezniki lahko prihajajo iz navidežno urejenih družin, vendar se skozi čas pokaže, da ni bilo vse tako lepo, kot je prvotno izgledalo. |

15. Kakšno je vaše mnenje, za katere težave posameznika je primernejše sodobno socialno delo in za katere transakcijsko analitična psihoterapija?

Socialno svetovanje je v prvi vrsti namenjeno reševanju življenjske ogroženosti. Tukaj gre za nudenje pomoči na področju eksistenčnih vprašanj. |

V proces psihoterapije pridejo ljudje, ki v večini imajo zagotovljene osnovne življenjske potrebe, in je njihov namen dvig kvalitete njihovega življenja. | Njihove težave so lahko anksioznost, depresija, izgorelost, nizka samopodoba, nepredelane travme, težave v odnosih ... | Pri reševanju tovrstnih težav je pomembno, da imamo na voljo daljše časovno obdobje za sodelovanje s klientom. Reševanje naštetih težav lahko zahteva več let skupnega soustvarjanja. |

16. Kaj menite o pomembnosti sodelovanja uporabnikovih bližnjih? Kako sodelovanje vpliva ali ne vpliva (če sodelovanja bližnjih ni) v sodobnem socialnem delu in kako v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

Naj ponovim, da v socialnem svetovanju vedno vključimo uporabnikove pomembne druge, to so običajno njegovi družinski člani in ostali sorodniki. | V tako ustvarjenem sistemskem pristopu pridobimo širši nabor podatkov, potrebnih za reševanje problema. | Vpogled v problem je celovitejši in pot k rešitvi je pogosto enostavnejša. Uporabnikovi bližnji tako soustvarjajo rešitev. |

V transakcijsko-analitični psihoterapiji načeloma delamo z eno osebo in v sam postopek terapije ne vključujemo uporabnikovih bližnjih. | To naredimo izjemoma, po predhodnem dogovoru med klientom in terapevtom. | TA-terapija sicer skozi igranje različnih vlog vključi klientove bližnje, toda ne fizično. |

17. Kakšna je vloga odnosa med pomagajočim in uporabnikom, ki se skozi proces dela soustvarja v sodobnem socialnem delu in kakšna v transakcijsko-analitični psihoterapiji?

Odnos med pomagajočim in uporabnikov je v obeh pristopih zelo pomemben. | V socialnem svetovanju se vzpostavi z dogovorom o sodelovanju, ki se nadalje gradi sistemsko in bolj odprto ter vabi vse k iskanju rešitve. | Zelo pomembno je, da je socialni delavec oz. terapevt oseba, ki v sebi čuti poslanstvo za to delo, le takšen ima spretnosti, ki jih potrebuje za uspešno osebno vodenje in s tem vzpostavitev potrebnega odnosa. Le preko dobrega odnosa lahko pridemo do soustvarjanja in želenih rezultatov. | Težava, do katere lahko pride v odnosu med pomagajočim socialnim delavcem in uporabnikom, je ta, da ni dovolj časa oz. čas socialnega delavca je zelo strukturiran. |

V procesu terapije je odnos tisti, ki nudi možnost za odkrivanje sebe. Jaz jim ponudim odprt prostor tukaj in zdaj. Klienta povabim k sodelovanju in jim ponudim podporo, razumevanje v odkrivanju in razmišljanju. | Vzpostavitev uspešnega delovnega odnosa oziroma delovne alianse je ključnega pomena za dober rezultat dela. | Podporo klientu pokažem tudi tako, da ga pokrijem z deko, če je to potrebno, mu ponudim čaj, zopet naslednjič prisluhnem njegovi življenjski situaciji iz čisto popolnoma drugega področja. | V terapijo prihajajo ljudje iz različnih strokovnih področij, ki me s svojimi zgodbami iz delovnega okolja pogosto seznani s povsem novimi znanji. Tako tudi jaz vedno pridobivam skozi odnos. |

V odnosu dam klientu/uporabniku jasno vedeti, da sem tudi jaz samo človek. Da imam lahko tudi jaz večji ali manjši problem. To spoznanje pri klientu pogosto naleti na pozitiven odziv, ki prispeva h kvalitetnemu odnosu. |

V obeh pristopih že pogosto pomagamo uporabnikom/klientom z vzpostavitvijo dobrega odnosa, vendar ne smemo pozabiti na meje. So primeri, ko ima postavljanje mej terapevtski učinek in lahko vplivamo na postopno vpeljevanje reda v njegovo življenje. | Postavljanje mej vidim v TAP kot zelo pomemben, saj se spuščamo na področje nezavednega. | V SSD je pomembno, da se uporabnik v procesu svetovanja nauči kontinuiranega prihajanja na srečanja, pravočasne odjave, držanja dogovorov, ki sva jih skupaj sprejela. Vse naštet je lahko že dobra osnova za vzpostavitev reda v domačem okolju, ki ga morda potrebuje, ni pa nuja, saj ne delamo v uporabnikovih globinah. |

18. Kaj menite o učinkovitosti uporabe metod in konceptov sodobnega socialnega dela pri reševanju problemov uporabnikov?

Ocenjujem, da je sodobno socialno delo zelo učinkovito na svojem področju. Pristop nudi uspešne metode in koncepte, s pomočjo katerih nudi pomoči uporabnikom preko opolnomočenja. | Kar pomeni, da skupaj odkrivamo in raziskujemo klientovo moč. Ko uporabnika opremo na njegove notranje vire, ga s tem usmerimo na pot k reševanju njegovih problemov. | Posebej uspešni in učinkoviti so tisti, ki so socialni delavci z velikim srcem. |

19. Kaj menite o učinkovitosti dela po pristopu transakcijsko analitične psihoterapije?

Področje uporabe transakcijske analize je zelo široko, saj jo uporabljamo v organizacijah, v izobraževanju, psihoterapiji in tudi v samem svetovanju. | Ocenjujem, da gre za zelo uporabno teorijo, ki je v svetu zelo razširjena. |Svojo uporabnost dokazuje med ostalim tudi z možnostjo kombinacije recimo s kognitivno-vedenjsko oziroma transakcijsko analitično teorijo najdemo znotraj integrativne psihoterapije. |

20. Bi morda še kaj dodali?

Mislím, da sem povedala veliko vsega. Hvala za povabilo k sodelovanju.

11.3 Odprto kodiranje

Zap. št.	Izjava/enota kodiranja	Pojem	Kategorija
A1	Prva podobnost med obema pristopoma je zagotovo, da spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti takega, kot je.	Oba pristopa spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A2	V obeh pristopih dovoljujemo posamezniku njegovo lastno doživljanje, čustvovanje.	Oba pristopa dovoljujeta uporabnikovo lastno doživljanje.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A3	Sprejemamo njegov življenjski konstrukt in vemo, da je zanj pomemben.	Oba pristopa sprejemata uporabnikov pogled	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.

		na življenje.	
A4	V obeh pristopih je uporabnik/klient soustvarjalec v procesu reševanja problema.	Oba pristopa imata uporabnika/klienta kot soustvarjalca.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A5	Skozi proces dela je pomembno njegovo aktivno sodelovanje.	Oba pristopa aktivno vključujeta sodelovanje uporabnika/klienta.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A6	Uporabnik sam je ekspert za svoje težave. Tako postavljamo v obeh pristopih uporabnika/klienta v pozicijo strokovnjaka.	Oba pristopa postavljata uporabnika/klienta kot eksperta za svoje težave.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A7	Oba pristopa dajeta poudarek na odnosu, ki se gradi skozi delo med pomagajočim in uporabnikom/klientom.	Oba pristopa poudarjata pomen odnosa.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A8	TAP je eden tistih pristopov, ki zagovarja, da je vzpostavitev dobrega delovnega odnosa eden ključnih elementov za uspešno terapijo.	TAP poudarja odnos kot ključni element za uspešno delo.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A9	Nekateri uporabniki SSD v proces dela ne prihajajo prostovoljno, takrat gre za neprostovoljne interakcije.	Določeni uporabniki SSD v proces vstopajo neprostovoljno.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A10	Za razliko v TAP uporabnik/klient sam poišče terapevta in s tem prostovoljno vstopi v interakcijo s terapevtom.	Uporabniki TAP vedno prostovoljno vstopajo v interakcijo s terapevtom.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A11	Posledično mora za terapijo tudi	Proces TAP je za	Razlike med

	plačati.	klienta plačljiv.	uporabniki obeh pristopov.
A12	Svetovanje v SD pa je za uporabnika brezplačno.	Svetovanje v SSD je uporabnika brezplačno.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A13	Seveda je proces terapije anonimen.	Proces TAP je vedno anonimen proces.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A14	Svetovanje v SD od nas zahteva evidence v smislu kartotek in registrov.	SSD pri svojem svetovanju vodi kartoteke in registre uporabnikov.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A15	Torej bi lahko rekla, da je tudi birokracija ena od razlik med obema pristopoma.	Administrativna dela v SSD so nujna za zadostitev zakonodaje.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A16	TAP pri svojem delu potrebuje čas, saj gre v posameznikove globine in išče nastanek težav.	TAP gre pri svojem delu v globine, kjer odkriva nastanek klientovih težav.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A17	Za razliko SD deluje na površju – je svetovalnega značaja.	SSD je svetovalnega značaja in deluje na površju.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A18	Proces psihoterapije se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih.	TAP se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A19	SSD je pogosto izpeljano v nekaj zaporednih srečanjih, saj je socialni delavec pri svojem delu vedno časovno omejen.	Socialni delavec je pri delu časovno omejen.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A20	Kot eno večjih epistemoloških razlik vidim konstruktivistični pristop v	SSD poteka na konstruktivističnem	Razlike v epistemoloških

	SSD.	pristopu.	predpostavkah.
A21	Socialno delo na področju svojega delovanja zanika teoretične koncepte, po katerih bi razvrščali posamezne uporabnike.	SSD ne razvršča posameznikov na osnovi teoretičnih konceptov.	Razlike v epistemoloških predpostavkah.
A22	V nasprotju ima TA teorija enega svojih glavnih stebrov prav v teoriji osebnosti.	TAP pri svojem delu uporablja teoretične koncepte.	Razlike v epistemoloških predpostavkah.
A23	Oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient svojo lastno zgodbo, ki jo sprejmemo takšno, kot je.	Oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient lastno zgodbo.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A24	Zato je skupna točna tudi spoštovanje vsakega posameznika in s tem izhod iz pozicije: Jaz sem ok, ti si ok. Pristopa spoštujeta uporabnikovo/klientovo doživljanje.	Oba pristopa spoštujeta uporabnika/klienta.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A25	Prav tako v obeh pristopih vidim strokovnjaka, ki je enakovreden uporabniku/klientu. Torej ni nekdo, ki bi bil nad njim.	Pomagajoči in uporabnik sta v obeh pristopih enakovredna partnerja.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A26	Oba vidita moč rešitev problema v posamezniku, ki je ekspert za svoj problem.	Oba pristopa moč rešitve pripisujeta posamezniku.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A27	Pri tem se v socialnem delu naslonimo na takoj zaznane uporabnikove vire.	SSD skuša čim prej poiskati uporabnikove vire za rešitev stiske.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A28	V procesu TAT pa iščemo in odkrivamo blokade, ki posredno ovirajo klientovo moč.	TAP išče intrapsihične blokade klienta, ki	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.

		ga ovirajo v življenju.	
A29	Menim, da bi lahko na prvo mesto postavila dogovor o sodelovanju, saj se s tem proces pomoči v obeh primerih tudi začne.	Oba pristopa poudarjata pomembnost odnosa med obema vključenima.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A30	Postavijo se jasna pravila za obe strani, za terapevta/svetovalca in za uporabnika/klienta.	Oba pristopa delujeta na osnovi jasnih pravil o sodelovanju.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
A31	Nadalje proces, kako vzpostavi stik s klientom v terapiji, je primerljiv z vzpostavitvijo stika v SSD.	Pristopa imata primerljivi način vzpostavitve stika z uporabnikom/klientom.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
A32	V SSD veliko pozornost namenjamo vzpostavitvi delovnega odnosa, ki ga soustvarjajo trije elementi: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in osebno vodenje.	SSD ustvarja delovni odnos preko dogovora o sodelovanju, ob uporabi instrumentalne definicije problema in z osebnim vodenjem procesa pomoči.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A33	Prav tako TAP poudarja pomembnost odnosa med vključenima, ki jo v psihoterapiji poimenujemo delovna aliansa. Gre za vzajemno gradnjo odnosa na dolgi rok.	Vzpostavitev uspešne delovne alianse v TAP je delo na dolgi rok.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A34	Na tem mestu si upam reči, da imata oba pomagajoča partnersko držo.	SSD in TAP imata partnersko držo do	Podobnosti v odnosu med

		pomagajočega/klienta.	pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A35	Oba pristopa menim, da se zavedata krožnega vpliva, v socialnem kontekstu govorimo o kibernetiki.	Oba pristopa odnos med pomagajočim in uporabnikom/klientom pojmujeta kot krožni.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A36	Nadalje vidim veliko povezavo v soustvarjanju reševanja problemov.	Oba pristopa poudarjata pomen soustvarjanja pri reševanju problemov.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A37	Ne terapevt v TA in ne socialni delavec nima orodja, s katerim bi rešil izpostavljen problem namesto uporabnika/klienta.	V nobenem od predstavljenih pristopov strokovnjak sam ne more priti do rešitve problema.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A38	V obeh pristopih gre za aktivno vključevanje sogovornikov v smislu soustvarjanja.	SSD in TAO poudarjata pomembnost aktivnega sodelovanja uporabnika/klienta.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A39	TA preko teorije osebnosti menim, da doseže vse odnosov in mislim, da bi lahko teorija bila priporočljivo dodatno znanje socialnim delavkam.	Za TAP je teorija osebnosti pomemben teoretični koncept, ki bi bil uporaben tudi v SSD.	Predlog sogovornice.
A40	Modela egostanj ni moč zaznati v SSD oz. socialni delavci ga ne poznajo, če za to niso dodatno izobraženi.	Teoretični koncept modela egostanj se v SSD ne uporablja.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.

A41	Toda pomembno je, da ima socialni delavec spretnosti biti čim več v egostanju pozitivnega Negujočega Starša in pozitivnega Kritičnega Starša.	Model egostanj se v SSD uporablja le izjemoma, če je socialna delavka za to dodatno usposobljena.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A42	Kadar svetovalec v SD nastopi iz te pozicije, je spoštljiv zagovornik svojemu uporabniku.	Model egostan je v SSD lahko uporabljen, kadar ga socialna delavka zna uporabiti.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A43	Morda omenim tudi čuječnost, ki je pomemben del TA psihoterapije, lahko jo primerjam s tukaj in zdaj, kot jo poimenujemo v SSD.	TAP in SSD poudarjata pomembnost prisotnosti tukaj in zdaj.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
A44	V TA psihoterapiji delamo s posameznikom, SSD dela s posameznikom ali skupino (družina). To je ena večjih razlik, ki je ne gre povezati.	TAP dela vedno s posameznikov, SSD pa zraven vključuje tudi druge pomembne uporabnikove osebe.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A45	Klient na TAP le izjemoma pripelje koga, seveda po predhodnem dogovoru.	TAP pri svojem delu izjemoma po predhodnem dogovoru vključi uporabnikove druge pomembne osebe.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A46	SSD za osnovno izhodišče vzame širši kontekst, za razliko od TAP, ki dela na posamezni specifikii.	SSD si drugače zastavi iskanje rešitve, saj rešuje konkretne probleme.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A47	Prav tako nikakor ne bi uporabili	SSD za razliko od	Razlike v

	intervenc, ki so na voljo v SSD.	TAP pri svojem delu porablja tudi intervence.	problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A48	Kratko časovno strukturiranje terapij ni praksa v TAP.	TAP je običajno časovno zajeta za daljše obdobje.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A49	Posameznik lahko poišče pomoč terapevta, pri tem izpostavi vprašanje, na katerega skupaj poiščeta odgovor v nekaj srečanjih. Takšni dogodki so v TA psihoterapiji izjema.	TAP izjemoma rešuje površinska vprašanja.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A50	Uspešen delovni odnos, ali delovna aliansa, kot jo radi poimenujemo v psihoterapiji. Dober delovni odnos je izhodišče do želenega rezultata v obeh pristopih.	Zdi se, da je ključno stičišče obeh pristopov v dobrem delovnem odnosu, ki je nuja za uspeh pri delu.	Ključno stičišče obeh pristopov.
A51	Seveda bi ponovno omenila soustvarjanje, menim, da je tudi soustvarjanje močna stičišča točka obeh pristopov.	Prav tako soustvarjanje sodi v skupni izhodišče SSD in TAP.	Ključno stičišče obeh pristopov.
A52	Morda lahko govorimo o vzajemnosti. Vzpostavljen dober delovni odnos je izhodišče za nadaljnje soustvarjanje.	V obeh pristopih se dober delovni odnos vzajemno ustvarja skozi soustvarjanje.	Ključno stičišče obeh pristopov.
A53	Globina procesa, je menim, da ključna razlika.	Ključna razlika med SSD in TAP je v globini procesa.	Ključne razlike obeh pristopov.
A54	V procesu terapije je nuja se spustiti in raziskati nastanek problema. Rešujemo konkretno-intrapsihično klientovo vprašanje. Zakaj razmišlja, kot razmišlja, zakaj čuti tako kot čuti	TAP s svojim delom poseže na intapsihično področje, pri tem raziskuje genezo.	Ključne razlike obeh pristopov.

	...		
A55	V socialnem svetovanju v glavnini rešujemo funkcionalne težave in za te porabimo manj časa.	SSD rešuje površinske probleme, to so v glavnini socialni problemi posameznikov.	Ključne razlike obeh pristopov.
A56	Iz SSD bi morda uporabila v rešitev usmerjeno terapijo, seveda, če bi klient bil odprt za kognitivno-vedenjsko delo.	V TAP bi morda lahko uporabili določene elemente v rešitev usmerjene terapije.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
A57	Sodobno socialno delo poudarja širok pogled na problem, kar se mi zdi pomembno. Širina konteksta nekega problema lahko prispeva k uspešnemu soustvarjanju, zato je pomembno, da jo ob pravih trenutkih skušamo izzvati.	Širok pogled na uporabnikov/kliento v problem je prav tako uporaben v procesu TAP.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
A58	Morda izpostavim tudi akcijsko delovanje, ki je pomembno praktično znanje, ki sem ga pridobila skozi čas izobraževanja na FSD.	V postopku TAP bi morda lahko uporabili več akcijskega delovanja, kot ga poznamo v SSD.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
A59	Sicer TAP poudarja, da ni pomemben le uvid v problem, ampak da je pomembna sprememba v obnašanju, razmišljanju, čustvovanju. Lahko bi rekla, da v psihoterapiji govorimo o drugačni akciji.	Akcijsko delovanje v SSD se odvija na drugem nivoju, kot akcijsko delovanje v TAP.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
A60	Povprašati po občutkih in čustvih uporabnika uporabim, če le zaznam,	V SSD bi morda bilo dobro večkrat	Uporabna znanja iz TAP v SSD.

	da je to moč storiti. To jemljem kot dragocen pripomoček pri socialnem svetovanju, ki pa pogosto nima svojega prostora v socialnem delu.	vključiti povpraševanje o občutkih, čustvih, o morebitnih odzivih psihološke bolečine v telesu.	
A61	Po čustvih in občutkih sicer uporabnika povprašamo, toda se ne poglobljamo, skušamo jih razumeti.	Z znanjem iz TAP lahko preko občutkov in čustev raziskujemo uporabnikove/klientove težave.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A62	V naslednjem trenutku pa že iščemo prijeme, kako jih pomiriti in usmeriti v pozitivno smer.	V SSD lahko uporabimo pridobljena praktična znanja, kako delati s čustvi.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A63	Seveda teorija osebnosti je odlično orodje, s katerim sem se dodobra opremila v času izobraževanja in kar ne morem, da uporabnika ne vidim skozi model egostanj.	V SSD lahko uporabljamo teorijo osebnosti.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A64	Pri svojem delu uporabnika pogosto gledam skozi teorijo igranja psiholoških iger.	V SSD lahko uporabimo teorijo psiholoških iger.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A65	Dinamiko psiholoških iger pogosto zaznam pri delu z družinskimi člani uporabnika.	V SSD lahko uporabimo teorijo psiholoških iger.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A66	Menim, da lahko uporabim vse znanje iz FSD. Trenutno ne vidim nič, kar je neuporabnega.	Znanja iz obeh pristopov so medsebojno uporabna.	Neuporabna znanja iz SSD v TAP.
A67	Intervence sem sicer že omenila. V	V TAP ne	Neuporabna znanja

	postopkih psihoterapije jih ne poznamo.	uporabljamo intervenc.	iz SSD v TAP.
A68	Toda če pri klientu v procesu dela zaznamo, da je lahko sebi ali drugim življenjsko nevaren, smo prav tako dolžni primerno odreagirati.	Če v TAP zaznamo kakšno večjo nepravilnost, se je ne lotevamo z akcijo, kot to naredi SSD.	Neuporabna znanja iz SSD v TAP.
A69	Morda bi v TAT težko uporabila, kakšen strogo strukturiran površinski pogovor, ki je lahko za SD primeren.	Strukturirani površinski pogovori iz SSD v glavnini niso prisotni v TAP.	Neuporabna znanja iz SSD v TAP.
A70	Previdnost pri prodiranju v uporabnikove globine je zelo pomembna. V SD preprosto ni časa za to.	V SSD ni primerno odkrivanje uporabnikov/klientovih globin, saj nas ne zanima geneza.	Neuporabna znanja iz TAP v SSD.
A71	Pozornost je potreba zlasti iz razloga, da ne odpremo uporabnikovih dodatnih ran in s tem bolečih občutkov, s katerimi časovno ne utegnemo delati. Uporabniku lahko s takšnim postopanjem naredimo dodatno škodo in njegov problem poglobimo.	Preko poglobljanja v SSD bi lahko učinek svetovanja izničili.	Neuporabna znanja iz TAP v SSD.
A72	Skozi izobraževanje za terapevta sem prav tako pridobila občutek, da je čas na strani klienta, saj z njim nismo omejeni.	V SSD nikakor ne moremo uporabiti časovnih razponov, kot jih uporablja TAP.	Neuporabna znanja iz TAP v SSD.
A73	Vse ostalo znanje iz psihoterapije je zagotovo velika prednost pri socialnem svetovanju.	Znanja iz TAP so zelo uporabna v SSD.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
A74	SD ... cilj je soustvariti novo zgodbo,	V SSD je cilj skupaj	Definicija cilja v

	svetovati pri problemih, ki so za uporabnika pogosto povezana s preživetveno strategijo.	z uporabnikom napisati – soustvariti novo zgodbo.	SSD.
A75	Seveda pri tem sodobno socialno delo izhaja iz pozicije, da ima vsak posameznik svojo lastno zgodbo.	Cilje v SSD je raziskovanje in odkrivanje novega pomena znotraj njegove zgodbe.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
A76	Zato cilj ni prilagoditi posameznika, ampak raziskati in soustvariti nov pomen v njegovi življenjski zgodbi.	Cilje v SSD je raziskovanje in odkrivanje novega pomena znotraj njegove zgodbe.	Definicija cilja v SSD.
A77	Cilj je v glavnini povezan z rešitvijo akutnih težav uporabnika.	Pogosto so cilji v SSD povezani z rešitvijo akutnega problema uporabnika.	Definicija cilja v SSD.
A78	V TA psihoterapiji je cilj avtonomija. Cilj spreminjanja v TA je osvoboditev od življenjskega skripta.	V TAP definiramo cilj z vzpostavitvijo avtonomije.	Definicija cilja v TAP.
A79	O avtonomiji govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja. Torej se ne odzove refleksno, iz starih prepričanj, ampak iz tega trenutka.	O avtonomiji govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja.	Definicija cilja v TAP.
A80	Klient aktivno deluje v reševanju problemov in deluje čim več iz odraslega egostanja. Seveda vmes	Klient se odziva na situacijo iz pravega egostanja. Seveda je	Definicija cilja v TAP.

	prestopa tudi v Otroka in Starša, toda je odziv usklajen na dano situacijo.	namen biti čim več v Odraslem egostanju.	
A81	S tem izstopi iz svojega življenjskega skripta. Klient pridobi kakovost svojega življenja, saj razume sebe in tudi drugega.	Cilj TAP je, da klient izstopi iz svojega skriptnega prepričanja.	Definicija cilja v TAP.
A82	Iz vidika socialnega delu vidim nezmožnost reševanja eksistenčnih potreb uporabnika, ki so pogosto povezani s slabimi vzorci iz družine.	SSD rešuje uporabnikove akutne, konkretne težave, ki jih ne zmore sam.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A83	Slabi vzorci so pogosto podprti s težavami v komunikaciji, ki jih ima uporabnik. Komunikacijski šum je lahko prisoten znotraj uporabnikove družine in tudi navzven, pri sodelovanju z uporabnikovim zunanjim svetom.	Nastanki težav, ki jih rešuje SSD, so pogosto disfunkcionalni družinski vzorci.	Razlike v pogledu na nastanek problema.
A84	Toda ne spuščamo in ne poglobljamo se v nastanek uporabnikovih težav. Ves čas ostajamo na površju, pri trenutnih težavah.	SSD se ne ukvarja z nastankom uporabnikovih težav.	Razlike v pogledu na nastanek problema.
A85	TAP izhajanje problemov posameznika išče v njegovem življenjskem skriptu. Tako se opremo na teorijo otrokovega razvoja, ki nam predstavi, kako so klientovi življenjski vzorci nastali.	TAP raziskuje otrokove zgodnje zaključke.	Razlike v pogledu na nastanek problema.
A86	Iščemo izvor v zgodnjem otroštvu.	TAP raziskuje genezo problema.	Razlike v pogledu na nastanek problema.
A87	V TA govorimo, kako je klient preko življenjskega skripta ujet v	TAP raziskuje genezo problema.	Razlike v pogledu na nastanek

	preigravanje otroških strategi.		problema.
A88	Seveda v TAP-globine postopoma prodiramo preko problemov in težav, ki se klientu dogajajo v sedanjem življenju. Težave se lahko kažejo kot depresija, anksioznost, težave v odnosih, nerazumevanje sebe in drugih ...	TAP rešuje težave, ki so intrapsihičnega izvora.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
A89	Sodobno socialno delo rešuje v prvi vrsti tiste, ki jih k nam napoti socialna služba morda tudi katera druga ustanova, saj so lahko na robu preživetja ali kakor koli drugače potrebujejo našo pomoč.	SSD pomaga uporabnikom, ki jih po pomoč napotijo ustanove.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A90	Lahko na robu preživetja, gre za dobrobit otroka, morda pomoč ranljivim skupinam prebivalstva.	Uporabniki DDS potrebujejo pomoč pri pomembnem življenjskem vprašanju.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A91	V večini gre za pomoč pri konkretnih težavah, kjer delujemo akcijsko.	SSD pogosto deluje akcijsko pri konkretnih težavah.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A92	To so najpogostejše uporabniki, ki niso samoiniciativni, zato je delo z njimi pogosto zelo zahtevno.	V SSD uporabniki pogosto niso samoiniciativni.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A93	Nezainteresirani za sodelovanje v postopku pomoči zmanjšajo mero lastne odgovornosti za rešitev problema.	V SSD nezainteresiranost zmanjša mero lastne odgovornosti k iskanju rešitve.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A94	Nadalje so uporabniki socialnih storitev skoraj vedno brez denarja, zato nikakor ne zmorejo poseči po	Uporabniki v SSD so pogosto brez denarja.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.

	psihoterapiji.		
A95	Žal to področje v Sloveniji še vedno ni zakonsko urejeno. Menim, da so mnogi prikrajšani za storitev, ki bi jim morala biti na voljo.	TAP je plačljiva.	Ključne razlike obeh pristopov.
A96	TA psihoterapija je delo na sebi in je primerna za tiste, ki želijo dvigniti kvaliteto svojega življenja in poiskati odgovore na pomembna življenjska vprašanja.	Klienti v TAP ima pričakovanja in željo po spremembi.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A97	Proces je samoiniciativen in seveda samoplačniški.	Proces dela v psihoterapiji je plačljiv.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A98	Klient, ki stopi v proces, mora biti pripravljen na trdo delo, saj gre za intrapsihične spremembe. Le tako lahko pridemo do želenih sprememb, ki so trajni odgovor na klientovo težavo.	Klienti v TAP je motiviran za delo.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
A99	Ocenjujem, da bi psihoterapija morala biti dostopna vsem, ki jo potrebujejo. Tako bi se predstavljena pristopa odlično dopolnjevala. Uporabniku/klientu bi s tem nudili celostni pristop.	Psihoterapija bi brezplačno morala biti dostopna vsem.	Predlog sogovornice.
A100	V socialnem svetovanju je nujno sodelovanje uporabnikovih pomembnih drugih.	V SSD vključuje uporabnikove pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A101	Pogosto izhajamo iz sistemskega pristopa in soustvarjamo rešitev z njegovimi bližnjimi.	V SSD vključuje uporabnikove pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.

A10 2	To je lahko pomembna pomoč, da pridobimo potrebne podatke, ki nas peljejo k rešitvi.	SSD vključuje v proces dela sodelovanje pomembnih drugih.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A10 3	TA psihoterapija ima individualni pristop. Posameznik sam obiskuje terapevta.	TAP obiskuje klient sam.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A10 4	Izjemoma, na željo klienta ali na morebiten predlog terapevta, povabimo še druge pomembne osebe.	V TAP izjemoma povabimo fizično pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A10 5	Seveda pa to ne pomeni, da v proces dela ne vključujemo uporabnikovih bližnjih v smislu poizvedovanja, pri vajah igranja vlog, izvajanju tehnike dveh stolov ... seveda vse to brez fizične prisotnosti druge oz. drugih oseb.	V TAP izjemoma fizično povabimo pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
A10 6	O samem odnosu sem skozi intervju že kar dosti povedala, saj menim, da zavzema pomembno mesto v obeh pristopih	Oba pristopa poudarjata pomembnost odnosa.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A10 7	Oba pristopa postavlja vzpostavitev delovnega odnosa na zelo pomembno mesto. Je začetek postopka, ki je istočasno temelj nadaljnjega dela.	Oba pristopa gledata na delovni odnos kot na temelj nadaljnjega dela.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A10 8	Če pomagajoči in uporabnik ne uspeja v vzpostavitvi odnosa, je delo oteženo, zagotovo uspeh ni primerljiv z uspehom, do katerega pridemo preko	Kadar v SSD ni dober odnos, so rezultati občutno slabši.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.

	dobrega odnosa.		tom.
A10 9	Kot sem rekla, je odnos temelj, na katerega se naslanja nadaljnje soustvarjanje v procesu svetovanja in psihoterapije, zato mora biti sočuten, topel, negujoč.	V obeh pristopih mora odnos biti sočuten, topel in negujoč.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A11 0	Socialna delavka nudi svojo pomoč preko dokaj odprtega odnosa. Delo je lahko bolj sproščeno, saj ne seže v globine, na področja intrapsihičnega polja.	V SSD je delo lahko bolj sproščeno.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A11 1	Odnos se ves čas spreminja skozi soustvarjanje, ki poteka. Če je dober odnos, se nadgrajuje, je vedno bolj odprt, uspešen ...	V obeh pristopih se odnos skozi delo spreminja.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A11 2	Tudi v TA odnos zavzema zelo pomembno mesto v terapevtskem procesu. Odnos je prostor, ki daje klientu možnost, da doživi novo izkušnjo. Klient se uči in preko izkušnje novega odnosa, napreduje, dobiva dragocene izkušnje.	V TAP in SSD se klient uči preko izkušnje novega odnosa.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A11 3	Naj poudarim še enkrat, da je TA ena tistih terapevtskih smeri, ki poudarja pomembnost odnosa in ga dalje pogojuje z uspešnostjo končnega izida terapije. Če odnos ni kvaliteten in obenem pričakovan, lahko kateri od vključenih proces dela prekine.	V TAP lahko kateri od vključenih prostovoljno prekine sodelovanje.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
A11 4	Sodobno socialno delo ima uspešna orodja, ki delo naredijo učinkovito. Uporabnik se preko svetovanja upre	SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem	Učinkovitost SSD.

	na njegove notranje vire.	področju.	
A11 5	Nadalje pomembnost soustvarjanja, ki pripelje do učinkovitosti rešitve problema.	SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem področju.	Učinkovitost SSD.
A11 6	Sama akcija seveda doda svoj učinek.	SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem področju.	Učinkovitost SSD.
A11 7	Iz navedenega torej lahko rečem, da je sodobno socialno delo uspešno in učinkovito orodje za reševanje socialnih stisk. Morda bi dodala, da učinkovitost toliko večja, saj dostopa do uporabnikov, ki morda sami ne bi poiskali pomoči. Nekdo, ki mu v življenju ne gre, pogosto niti ne ve, da potrebuje pomoč, saj sam pri sebi meni, da je z njim nekaj narobe. In tukaj je sodobno socialno delo zelo učinkovito.	SSD doseže tudi tiste, ki so zelo potrebni pomoči in tega v sebi ne zaznajo ali za to nimajo denarja.	Učinkovitost SSD.
A11 8	TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda za delo v šolstvu, organizacijah, svetovanju in psihoterapiji.	TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda dela.	Učinkovitost TAP.
B1	Jaz mislim, da sta si pristopa kar podobna, že v sami fazi vzpostavljanja odnosa. V psihoterapiji in v socialnem delu poudarjamo pomembnost odnosa.	Oba pristopa poudarjata pomen odnosa.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B2	Teorija je pomembna, prav tako znanje, toda odnos je tisti temelj, s	V obeh pristopih je odnos temelj	Podobnosti v odnosu med

	pomočjo katerega se dela z osebo, ki sedi nasproti tebe.	nadaljnega dela.	pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B3	V obeh pristopih se gradi odnos na osnovi obeh vključenih, torej vzpostavitev odnosa ni le na strani terapevta, ampak tudi uporabnika/klienta.	V obeh pristopih se odnos soustvarja.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B4	Na osnovi dobrega odnosa gradimo zaupanje, da lahko postopoma preidemo na občutljiva področja. Menim, da to velja pri individualnem delu, kakor pri delu s skupinami, ki pa je seveda pogostejše v socialnem kontekstu.	SSD za razliko od TAP deluje s skupinami.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B5	V področju socialnega dela strokovnjaki ne uporabljajo teorije egostanj in življenjskega skripta, saj je ne poznajo. Iz tega sledi, da je razlika v teoretičnem ozadju.	TAP se pri delu naslanja na teoretične koncepte, kar v SSD ni priporočljivo.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B6	V področju izvajanja TA psihoterapije pa se pogosto dela s klienti tako, da jih izobrazimo v svojem jeziku, torej jih poučimo o teoriji transakcijske analize, da bi lažje razumeli sebe.	TAP svoje kliente pouči o teoretičnih konceptih.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B7	Pogosto že ta edukacijski del pomaga pri pogledu na sam problem. Verjamem, da je to ena večjih razlik, saj v socialnem delu tega ni.	TAP svoje kliente pouči o teoretičnih konceptih.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B8	Dalje menim, da je transakcijsko analitična psihoterapija globlji proces za razliko od socialnega dela, ki rešuje v glavnini socialne stiske ljudi in	TAP gre pri svojem delu v globine, za razliko od SSD, ki rešuje in deluje na	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.

	deluje suportivno.	površju.	
B9	Psihoterapija od klienta zahteva globlji uvid v sebe, spreminjanje referenčnega okvirja, spremembe v razmišljanju, obnašanju, čustvovanju.	TAP rešuje klientove težave v globinah njegovega biti.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B10	Vsekakor bi na tem mestu poudarila kod osnovno paradigmo obeh pristopov spoštovanje uporabnika/klienta takšnega, kot je. Kar ne pomeni jaz se s tabo strinjam, toda tukaj, na tem mestu razumem tvoje razmišljanje, te spoštujem takšnega, kot si tukaj pred menoj.	Oba pristopa spoštujeta uporabnika/klienta.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B11	Pomembno je, da spoštljivo uporabniku damo vedeti, da je on v redu, toda da njegovo trenutno vedenje morda ni v redu, da morda potrebuje abstinenco (v primeru odvisnosti), da lahko delam s teboj.	Oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient lastno zgodbo.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B12	Kot razliko bi morda omenila, da v terapiji transakcijske analize moramo postaviti jasne meje, kdaj s klientom lahko delamo in kdaj ne.	TAP postavi jasne meje.	Razlike pri postavljanju mej.
B13	Že prej sem omenila delo z odvisniki, ki je neizvedljivo, če klient ne abstiniira.	TAP spodbuja klienta k abstinenci, sicer z njim prekine postopek pomoči	Razlike pri postavljanju mej.
B14	Klientu jasno povem, kakšna so pravila.	TAP prekine delo s klientom, ki ne upošteva postavljenih pravil.	Razlike pri postavljanju mej.
B15	V nasprotju ima sodobno socialno delo drugačen pristop pri delu z	SSD v nasprotju s TAP nadaljuje	Razlike pri postavljanju mej.

	odvisniki, saj jim vedno nudi svetovanje in/ali suportivno podporo.	postopek pomoči.	
B16	Socialni delavec se trudi odzvati tudi v primerih, ko se uporabnik ne drži dogovora.	SSD vztraja pri delu z uporabniki.	Razlike pri postavljanju mej.
B17	Nadalje bi kot skupen epistemološki pogled za transakcijsko analizo in sodobno socialno delo rekla, da sta oba pristopa usmerjena v normaliziranje uporabnikovih težav.	Oba pristopa sta usmerjena v normaliziranje uporabnikovih/klientovih težav.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B18	Oba pristopa prav tako izhajata iz pozicije, da je uporabnik ekspert za svoj problem. Skupno terapevt in uporabnik/klient iščeta in odkrivata nove poglede, nove možnosti za želene spremembe.	Oba pristopa pojmujeata uporabnika/klienta kot eksperta za svoje probleme.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B19	Mislim, da je kar veliko podobnosti v konceptih in metodah obeh pristopov. Morda celo lahko rečem, da se pristopa zelo dobro dopolnjujeta, oziroma sta primerna, da se v določeni situaciji nadgrajujeta.	Zaradi podobnosti se lahko pristopa dopolnjujeta.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
B20	Če kar naštejemo, je tukaj kot sem že omenila spoštljiv odnos do uporabnika/klienta. Podobnost je v pomembnosti vzpostavitve uspešne delovne alianse.	Oba pristopa poudarjata pomen uspešne delovne alianse.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B21	Ne smemo pozabiti na etiko udeležnosti, ki nas v obeh pristopih opozarja, da kot strokovnjak odstopimo od svoje moči. Nikoli uporabniku/klientu ne narekujemo, tako naredi, to je v redu. Naša naloga	V obeh pristopih strokovnjak odstopi od svoje moči in nihče nima zadnje besede.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.

	je, da ga na potrebnem področju začnemo ozaveščati in s tem stopimo na pot soustvarjanja.		
B22	Prav tako koncept ravnanja s sedanostjo oziroma tukaj in zdaj je zelo primerljiv z vzpostavitvijo čuječega klientovega doživljanja v psihoterapiji. Potem je tukaj še dogovor o sodelovanju, ki je v obeh pristopih zelo pomemben.	V obeh pristopih je poudarek na prisotnosti v tem trenutku.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
B23	V obeh pristopih jih bodrimo preko pohval, jih spodbujamo, da se krepijo v smeri cilja in novo zastavljene osebne vizije.	V obeh pristopih poudarjamo pozitiven pristop.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
B24	V transakcijski analizi to počnemo preko Negujočega Starša, ko kot terapevt dobim vlogo tistega, ki ga sogovornik potrebuje.	TAP pri svojem delu pogosto pohvali iz Negujočega Starša.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
B25	Pogosto uporabniku/klientu že sam občutek sprejetosti in dovoljenje, da so takšni, kot so, popolnoma v redu, daje velik učinek na poti k želenemu cilju.	Oba pristopa sprejemata posameznikov pogled na življenje.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B26	Podobno v socialnem svetovanju temu rečemo, da smo uporabnikov spoštljivi zagovornik.	SSD, enako kot TAP, pri svojem delu deluje kot spoštljivi zagovornik.	Podobnosti v konceptih in metodah pristopov.
B27	Razlike med obema pristopoma so po vsej verjetnosti bolj razvidne v sami teoriji, ki je v ozadju.	TAP je podprta s teorijami. V SSD teorija ni zaželen.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B28	TA teorija vsebuje teorijo osebnosti in z njo model egostanj, dalje teorijo	TAP je podprta s teorijami.	Razlike v konceptih in

	komunikacije, teorijo otrokovega razvoja, ki se navezuje na življenjski skript in tudi teorijo psihopatologije.		metodah pristopov.
B29	V sodobnem socialnem delu se v ozadju opiramo na sistemsko teorijo in kibernetiko.	SSD se opira na sistemsko teorijo in kibernetiko.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B30	Socialno svetovanje nikakor ne gre v globino posameznika, v nasprotju s transakcijsko analitično teorijo, katere namen je prav ta.	SSD deluje na površju in ne raziskuje uporabnikovih globin.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B31	Ob tem, ko socialno delo svoje temelje gradi na sistemskem delu poudarja, kako pomembno je slišati vse glasove. V nasprotju transakcijsko analitična psihoterapija dela s posameznikom in le izjemoma vključimo uporabnike/klientove pomembne bližnje.	SSD za razliko od TAP poudarja pomen vključitve pomembnih drugih.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B32	Tukaj vidim prednost sistema pristopa, saj so lahko širše pridobljene informacije zelo pomembne pri uspešnosti reševanja problema.	Širše pridobljene informacije skozi sistemski pristop iz SSD so lahko zelo uporabne tudi v TAP.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B33	Če bolje razmislim, bi tukaj morda dodala manjšo razliko v smislu vzpostavitve varnega prostora, ki je pomemben v obeh pristopih. V SSD vedno začnemo s kratkim povzetkom dogovora, kako bomo sodelovali, torej kako bomo vzpostavili varno okolje v odprtem prostoru.	V SSD v začetku svetovanja vedno na kratko obnovi dogovor o sodelovanju.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.

B34	V postopku TA terapije klientu zagotovimo popolno varnost v smislu, da bo vse povedano ostalo tukaj, razen če boste nevarni sebi ali drugim.	TAP zagotavlja popolno diskretnost.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B35	V socialnem svetovanju prav tako vzpostavimo varen prostor in zagotovimo diskretnost, toda je pogosto v nadaljevanju potrebna akcija, za katero ni veliko časa, ki posledično pripelje do tega, da je kakšen del uporabnikovega razmišljanja ali doživljanja treba uporabiti za pot k rešitvi problema.	V SSD je zagotovljena diskretnost, toda uporabnika odprto spodbuja v nove akcije.	Razlike v konceptih in metodah pristopov.
B36	Socialno delo si v izrednih primerih pomaga z interventnimi prijemi.	SSD izvaja tudi interventne prijeme.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B37	Stičišče obeh pristopov vidim v soustvarjanju. Toda v nobenem primeru strokovni delavec ne more brez sodelovanja uporabnika/klienta narediti nič, saj za rešitev nima čarobne palice. Vse je rezultat skupnega odkrivanja, torej soustvarjanja.	Stičišče obeh pristopov vidim v soustvarjanju.	Ključno stičišče obeh pristopov.
B38	Ključna razlika je tudi, da v transakcijsko analitični psihoterapiji klient ve, da sem vedno tam, dosegljiva tudi izven časa terapij. Klient me lahko telefonsko kontaktira, če je to zares potrebno in seveda zna oceniti, kdaj bo zmogel sam.	TA terapevt je svojim klientom na voljo tudi izven časa skupnih srečanj.	Ključna razlika obeh pristopov.
B39	Torej gre za popolnoma osebni pristop do klienta.	TAP nudi popolnoma osebno	Ključna razlika obeh pristopov.

		pristop.	
B40	V postopku terapije z uporabnikom delam na osnovi zaupanja, mu verjamem in ga ne preverjam (izjemoma morebitna večja in pomembna dejstva).	TAP klienta ne preverja.	Razlike med uporabniki pristopov.
B41	V socialnem delu si strokovnjak tega ne more privoščiti, saj gre pogosto za zelo ne motivirane osebe, ki nimajo urejenih osnovnih eksistenčnih vprašanj.	V SSD so uporabniki pogosto nemotivirani.	Razlike med uporabniki pristopov.
B42	Razliko vidim tudi v birokratiziranem pristopu sodobnega socialnega dela. Zakon o psihoterapiji še vedno ni sprejet, toda bo zagotovo prinesel negativne spremembe za terapevte v smislu vodenja evidenc.	SSD je dokaj birokratizirano.	Ključne razlike obeh pristopov.
B43	Zagotovo sem sodi širši pogled na problem. Socialno delo je snovano tako, da na težavo gleda širše.	SSD uporablja širok pogled na problem.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
B44	Dalje bi omenila tudi akcijsko delovanje. Zelo pomembno je, da z uporabnikom/klientom pridemo do uvida v težavo, toda sama teža rešitve problema je v tem, da dalje speljemo akcijo. In prav tukaj vidim pomembno spoznanje, s katerim sem se srečala v okviru študija na FSD.	Iz SSD bi lahko uporabili akcijsko delovanje.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
B45	Sodobno socialno delo stremi k temu, da socialni delavec, v uporabniku prijaznem jeziku, poda znanje na način, da ga uporabnik lahko uporabi, torej začne prakticirati neko novo	SSD predaja znanje uporabniku v preprosti obliki.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.

	vedenje, ki prinese rezultate.		
B46	Kot terapevtka pogosto pri svojem delu uporabljam vaje iz socialnega svetovanja. Ena takšnih vaj je risanje klientove socialne mreže.	V TAP so uporabne razne vaje za delo, ki so znanje iz FSD.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
B47	Pogosto se zgodi, da klient čez čas pride na uro in s seboj prinese to isto risbo z namenom, da bi preveril spremembe, ki so nastale v procesu terapije in jih lahko opazi znotraj njegovih novih ali spremenjenih starih socialnih kontaktov.	V TAP so uporabne razne vaje za delo, ki so znanje iz FSD.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
B48	Seveda je prva stvar, ki mi pride na misel Negujoči Starš.	V SSD je zelo uporabna teorija osebnosti.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
B49	Menim, da je zelo pomembno, da socialni delavec deluje iz pozicije pozitivnega Negujočega Starša, da je zaščitniški. Hkrati pa uporabnik/klient potrebuje tudi pozitivnega Kritičnega Starša, saj ga je morda treba opomniti, da to kar počene, ni v redu in da je posledično potrebno vpeljati spremembo.	V SSD je zelo uporabna teorija osebnosti.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
B50	Tudi teorija transakcije in psihološke igre je lahko uporabno orodje v okviru svetovanja sodobnega socialnega dela.	V SSD je uporabna teorija transakcije in psiholoških iger.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
B51	Ljudje so ujeti v preigravanje psiholoških iger, pa tega sploh ne vedo, dokler jim nekdo v preprostem jeziku tega ne razloži.	V SSD je uporabna teorija transakcije in psiholoških iger.	Uporabna znanja iz TAP v SSD.
B52	V obeh pristopih je pomembna uporaba preprostega, uporabniku	Oba pristopa poudarjata pomen	Podobnosti v konceptih in

	razumljivega jezika.	uporabe preprostega jezika.	metodah pristopov.
B53	Ta trenutek ne najdem ničesar, kar iz FSD nikakor ne bi bilo uporabno, zato mislim, da so vsa študijska znanja iz socialnega dela uporabna v transakcijsko analitični psihoterapiji. Celo menim, da so zaželena v primerni kombinaciji.	Ni znan j iz SSD, ki bi bila neuporabna.	Neuporabna znanja iz SSD v TAP.
B54	Včasih klient nima urejenih osnovnih življenjskih pogojev, in tukaj nam prvotno pridejo še kako prav prijemi iz sodobnega socialnega dela, na katere dalje lažje napletamo teorijo transakcijske analize.	Znanja SSD so zaželena v TAP.	Uporabna znanja iz SSD v TAP.
B55	Pomembno je, da se v socialnem svetovanju ne spuščamo v človekove globine, saj za to nimamo časa, seveda, če že imamo znanje.	SSD ni primerno za odkrivanje uporabnikovih globin.	Neuporabna znanja iz TAP v SSD.
B56	Prav tako menim, da bi nesmiselno bilo uporabniku pri socialnem svetovanju razlagati teorijo življenjskega skripta ali teorijo egostanj.	SSD uporabniku ne razlaga teoretičnih konceptov.	Neuporabna znanja iz TAP v SSD.
B57	V obeh pristopih je pomembno, da cilj postavimo skupaj z uporabnikom/klientom. Torej ne gre za želje terapevta ali socialnega delavca, ampak za skupen dogovor z uporabnikom/klientom.	V obeh pristopih pomagajoči in uporabnik/klient nastopata enakovredno.	Podobnosti v epistemoloških predpostavkah.
B58	V obeh pristopih lahko gledamo na cilj kot na opolnomočenje posameznika.	Oba pristopa za cilj poudarjata opolnomočenje.	Podobnosti v definiciji ciljev.

B59	Vendar so cilji v socialnem svetovanju običajno drugačni, vezani na eksistenčne probleme, kot so brezposelnost, težave z reševanjem stanovanjskih stisk, zagotovitev minimalnih finančnih sredstev ...	SSD rešuje konkretne probleme uporabnikov.	Definicija ciljev v SSD.
B60	Znotraj transakcijske analize se cilji pogosteje usmerjeni v razumevanje samega sebe in svojih odnosov do drugega. Delo v globinah posameznika prinaša drugačne cilje, ki so povezani s klientovimi čustvi, doživljanjem, razmišljanjem, vedenjem ...	TAP cilje povezuje z razumevanjem sebe in svojih odnosov do drugega.	Definicija ciljev v TAP.
B61	Razlika je nadalje, kako pridemo do cilja znotraj terapevtskega procesa. Sama pot do cilja je ena večjih razlik med obema pristopoma.	Pristopa imata različne poti za doseganje cilja.	Razlike v definiciji ciljev.
B62	V socialnem delu morajo biti cilji že v startu bolj jasno zastavljeni, predvsem zaradi časovne omejitve, vendar tudi tukaj je potrebno sprotno preverjanje.	SSD si v startu postavi jasne in hitro dosegljive cilje.	Razlike v definiciji ciljev.
B63	Menim, da je v obeh pristopih pomembno sprotno preverjanje, ali gre naše delovanje v smeri zastavljenih ciljev.	Oba pristopa poudarjata sprotno preverjanje doseganja ciljev.	Podobnosti v definiciji ciljev.
B64	V terapiji si običajno cilje zastavimo bolj globoko, zato je pomembno, da vsake toliko preverjamo pričakovanja, da klienta povprašamo, kaj meni o samem delu, kako on vidi napredek, kaj meni za naprej. Morda se skozi delo s klientom pokaže, da bo	V TAP so potrebna preverjanja klientovih pričakovanj, upoštevajoč spremembe v njegovih globinah.	Razlike v definiciji ciljev.

	zastavljen cilj treba nadgraditi, ali ga morda spremeniti.		
B65	V postopku psihoterapije lahko pridemo s klientom do pozicije, ko ni lahko, toda pomembno je vztrajati. Psihoterapija je lahko zelo boleča, toda pomembno je, da uporabnik/klient ob pomoči terapevta vztraja.	V TAP je potrebna velika mera vztrajnosti pri delu v klientovih globinah.	Razlike v definiciji ciljev.
B66	V procesu osebne preobrazbe pridemo prej ali slej do stopnje, ko se vprašamo o smiselnosti početja, saj je proces preobrazbe pogosto zelo boleč. Vendar takrat je pomembno, da klient vztraja na poti k zastavljenemu cilju, da najde moč in nadaljuje.	V TAP je proces dela pogosto zelo boleč, morda na trenutke skoraj nevzdržen.	Razlike v definiciji ciljev.
B67	V postopek psihoterapije pridejo pogosto posamezniki, ki so motivirani za delo, ki vedo, da bo drugačen pogled na problem pozitivno vplival na njihovo življenje.	V TAP so klienti motivirani za delo.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
B68	V socialnem delu svetujemo pogosto zelo nemotiviranim uporabnikom, zato je delo veliko težje.	V SSD so uporabniki pogosto nemotivirani za delo.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
B69	Pogosto nepredelano čustvo, ki nam dela težave in nas pelje v recimo anksioznost, je dovolj, da ga spustimo, mu dovolimo, da je. Če ga vztrajno potiskamo stran, ali se upremo in prenehamo terapijo, se od zastavljenega cilja oddaljimo. Torej bolj se borim proti tesnobi, bolj jo čutim. Zato je v procesu terapije	TAP rešuje težave s potlačenimi čustvi, anksioznostjo, depresijo, kar zahteva vztrajnost od klienta.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.

	pomembno vztrajati tudi takrat, ko ni lahko.		
B70	V obeh pristopih je pomembno, da uporabnika/klienta ne silimo v smeri cilja, saj takrat ga ponovno tiščimo v pozicijo negativnega Prilagojenega Otroka.	V obeh pristopih uporabnika/klienta ne silimo k cilju.	Podobnosti v definiciji ciljev.
B71	Namen transakcijsko analitične terapije je krepitev klientovega Odraslega egostanja, oziroma razviti klientu spoznanje, kdaj in koliko je dobro biti v Otroškem egostanju, kdaj in koliko v Staršu in seveda kdaj in koliko v Odraslem egostanju.	V TAP lahko vidimo cilj skozi teorijo osebnosti.	Definicija ciljev v TAP.
B72	V socialnem delu v glavnini uporabniki prihajajo iz dokaj disfunkcionalnih družin, iz okolja, kjer nimajo urejenega osnovnega življenjskega okolja.	SSD rešuje konkretne socialne probleme.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B73	Socialno delo rešuje trenutne, akutne težave posameznika ali družine. Pogosto govorimo o osnovni človeški eksistenci.	SSD rešuje uporabnikove akutne težave.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B74	V TA psihoterapiji nas zanimajo podrobnosti, spustimo se v klientove globine, raziskujemo sporočila, ki jih je kot otrok prejemal in kako kot otrok ta sporočila razumel.	TAP rešuje klientove intrapsihične težave.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B75	Raziskujemo in iščemo morebitne travme iz otroštva, predelujemo travme, ki so se zgodile kasneje v življenju. Iščemo nastanke težav.	TAP se ukvarja z genezo klientovih težav.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B76	Posamezniki lahko prihajajo iz	V obeh pristopih so	Podobnosti med

	navidezno urejenih družin, vendar se skozi čas pokaže, da ni bilo vse tako lepo, kot je prvotno izgledalo.	lahko uporabniki/klienti iz neurejenih družin.	uporabniki obeh pristopov.
B77	Socialno svetovanje je v prvi vrsti namenjeno reševanju življenjske ogroženosti. Tukaj gre za nudenje pomoči na področju eksistenčnih vprašanj.	SSD nudi pomoč pri pomembnih življenjskih vprašanjih, ki so lahko povezani z eksistenco posameznika.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
B78	V proces psihoterapije pridejo ljudje, ki v večini imajo zagotovljene osnovne življenjske potrebe, in je njihov namen dvig kvalitete njihovega življenja.	TAP deluje z klienti, ki imajo zagotovljeno osnovno eksistenco.	Razlike med uporabniki obeh pristopov.
B79	Njihove težave so lahko anksioznost, depresija, izgorelost, nizka samopodoba, nepredelane travme, težave v odnosih ...	TAP rešuje težave s potlačenimi čustvi, anksioznostjo, depresijo, nizko samopodobo, težave v odnosih ...	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B80	Pri reševanju tovrstnih težav je pomembno, da imamo na voljo daljše časovno obdobje za sodelovanje s klientom. Reševanje naštetih težav lahko zahteva več let skupnega soustvarjanja.	TAP je več let dolg proces.	Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta.
B81	Naj ponovim, da v socialnem svetovanju vedno vključimo uporabnikove pomembne druge, to so običajno njegovi družinski člani in ostali sorodniki.	SSD vključi uporabnikove pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B82	V tako ustvarjenem sistemske	SSD vključi	Razlike v

	pristopu pridobimo širši nabor podatkov, potrebnih za reševanje problema.	uporabnikove pomembne druge.	sodelovanju pomembnih drugih.
B83	Vpogled v problem je celovitejši in pot k rešitvi je pogosto enostavnejša. Uporabnikovi bližnji tako soustvarjajo rešitev.	V SSD uporabnikovi pomembni drugi soustvarjajo rešitev.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B84	V transakcijsko analitični psihoterapiji načeloma delamo z eno osebo in v sam postopek terapije ne vključujemo uporabnikovih bližnjih.	TAP ne vključuje klientove pomembne druge.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B85	To naredimo izjemoma, po predhodnem dogovoru med klientom in terapevtom.	TAP izjemoma za krajši čas vključi pomembne druge osebe.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B86	TA terapija sicer skozi igranje različnih vlog vključi klientove bližnje, toda ne fizično.	TAP omenja pomembne druge skozi fantazijska vprašanja ali preko drugih vaj.	Razlike v sodelovanju pomembnih drugih.
B87	Odnos med pomagajočim in uporabnikov je v obeh pristopih zelo pomemben.	Oba pristopa poudarjata pomen odnosa med pomagajočim in uporabnikom/klientom.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B88	V socialnem svetovanju se vzpostavi z dogovorom o sodelovanju, ki se nadalje gradi sistemsko in odprto, ter vabi vse k iskanju rešitve.	Pomagajoči v SSD vzpostavi bolj odprti odnos.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B89	Zelo pomembno je, da je socialni delavec oz. terapevt oseba, ki v sebi	Oba pristopa poudarjata, da mora	Podobnosti v odnosu med

	čuti poslanstvo za to delo, le takšen ima spretnosti, ki jih potrebuje za uspešno osebno vodenje in s tem vzpostavitev potrebnega odnosa. Le preko dobrega odnosa lahko pridemo do soustvarjanja in želenih rezultatov.	pomagajoči čutiti poslanstvo za poklic.	pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B90	Težava, do katere lahko pride v odnosu med pomagajočim socialnim delavcem in uporabnikom je ta, da ni dovolj časa, oz. čas socialnega delavca je zelo strukturiran.	Na kakovost odnosa v SSD lahko vpliva časovna omejitev.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B91	V procesu terapije je odnos tisti, ki nudi možnost za odkrivanje sebe. Jaz jim ponudim odprt prostor tukaj in zdaj. Klienta povabim k sodelovanju in jim ponudim podporo, razumevanje v odkrivanju in razmišljanju.	TAP deluje preko odprtega prostora, kjer se gradi odnos med vključenima.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B92	Vzpostavitev uspešnega delovnega odnosa oziroma delovne alianse je ključnega pomena za dober rezultat dela.	Oba pristopa poudarjata pomen odnosa med pomagajočim in uporabnikom/klientom.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B93	Podporo klientu pokažem tudi tako, da ga pokrijem z delom, če je to potrebno, mu ponudim čaj, zopet naslednjič prisluhnem njegovi življenjski situaciji iz čisto popolnoma drugega področja.	V TAP mora odnos biti topel, čuten, negujoč ... kar v SSD čisto vedno ne gre.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B94	V terapijo prihajajo ljudje iz različnih strokovnih področij, ki me s svojimi zgodbami iz delovnega okolja pogosto seznanijo s povsem novimi znanji.	V TAP pomagajoči skozi odnos pridobiva različna znanja.	Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.

	Tako tudi jaz vedno pridobivam skozi odnos.		tom.
B95	V odnosu dam klientu/uporabniku jasno vedeti, da sem tudi jaz samo človek. Da imam lahko tudi jaz večji ali manjši problem. To spoznanje pri klientu pogosto naleti na pozitiven odziv, ki prispeva h kvalitetnemu odnosu.	V obeh pristopih sta pomagajoči in uporabnik enakovredna.	Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom.
B96	V obeh pristopih že pogosto pomagamo uporabnikom/klientom z vzpostavitvijo dobrega odnosa, vendar ne smemo pozabiti na meje. So primeri, ko ima postavljanje mej terapevtski učinek in lahko vplivamo na postopno vpeljevanje reda v njegovo življenje.	Oba pristopa poudarjata pomen postavljanja mej.	Podobnosti pri postavljanju mej.
B97	Postavljanje mej vidim v TAP kot zelo pomemben, saj se spuščamo na področje nezavednega.	Postavljanje mej je v TAP pomembno, saj delujemo globinsko.	Razlike pri postavljanju mej.
B98	V SSD je pomembno, je, da se uporabnik v procesu svetovanja nauči kontinuiranega prihajanja na srečanja, pravočasne odjave, držanja dogovorov, ki sva jih skupaj sprejela. Vse naštetu je lahko že dobra osnova za vzpostavitev reda v domačem okolju, ki ga morda potrebuje, ni pa nuja, saj ne delamo v uporabnikovih globinah.	Postavljanje mej v SSD ni tako nujno, saj se z uporabnikom ne dela globinsko.	Razlike pri postavljanju mej.
B99	Ocenjujem, da je sodobno socialno delo zelo učinkovito na svojem področju. Pristop nudi uspešne metode	SSD je učinkovito orodje za delo na svojem področju.	Učinkovitost SSD.

	in koncepte s pomočjo katerih nudi pomoči uporabnikom preko opolnomočenja.		
B10 0	Kar pomeni, da skupaj odkrivamo in raziskujemo klientovo moč. Ko uporabnika opremo na njegove notranje vire, ga s tem usmerimo na pot k reševanju njegovih problemov.	SSD je učinkovito orodje za soustvarjanje rešitev.	Učinkovitost SSD.
B10 1	Posebej uspešni in učinkoviti so tisti, ki so socialni delavci z velikim srcem.	SSD je še toliko bolj učinkovito, če ga izvajajo osebe z velikim srcem.	Učinkovitost SSD.
B10 2	Področje uporabe transakcijske analize je zelo široko, saj jo uporabljamo v organizacijah, v izobraževanju, psihoterapiji in tudi v samem svetovanju.	TAP ima široko področje delovanja.	Učinkovitost TAP.
B10 3	Ocenjujem, da gre za zelo uporabno teorijo, ki je v svetu zelo razširjena.	TAT je zelo razširjena in uporabna teorija.	Učinkovitost TAP.
B10 4	Svojo uporabnost dokazuje med ostalim tudi z možnostjo kombinacije recimo s kognitivno-vedenjsko oziroma transakcijsko analitično teorijo najdemo znotraj integrativne psihoterapije.	Teorijo TA uspešno vključujemo v druge pristope.	Učinkovitost TAP.

11.4 Osnovno kodiranje

1. Epistemološke predpostavke

Podobnosti v epistemoloških predpostavkah:

- oba pristopa spoštujeta in sprejemata posameznika v celoti (A1), (A24), (B10);
- oba pristopa dovoljujeta uporabnikovo lastno doživljanje (A2);

- oba pristopa sprejemata uporabnikov pogled na življenje (A3), (B25);
- oba pristopa izhajata iz predpostavke, da ima uporabnik/klient lastno zgodbo (B11), (A23);
- oba pristopa imata uporabnika/klienta kot soustvarjalca (A4);
- oba pristopa aktivno vključujeta sodelovanje uporabnika/klienta (A5), (A38);
- oba pristopa postavljata uporabnika/klienta kot eksperta za svoje težave (A6), (B18);
- pomagajoči in uporabnik sta v obeh pristopih enakovredna partnerja (A25), (B57);
- oba pristopa moč rešitve pripisujeta posamezniku (A26);
- oba pristopa poudarjata pomen soustvarjanja pri reševanju problemov (A36);
- oba pristopa poudarjata pomen uspešne delovne alianse (B20);
- v nobenem od predstavljenih pristopov strokovnjak sam ne more priti do rešitve problema (A37);
- oba pristopa sta usmerjena v normaliziranje uporabnikovih/klientovih težav (B17).

Razlike v epistemoloških predpostavkah:

- SSD poteka na konstruktivističnem pristopu (A20);
- SSD ne razvršča posameznikov na osnovi teoretičnih konceptov (A21);
- TAP pri svojem delu uporablja teoretične koncepte (A22).

Podobnosti v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom:

- oba pristopa poudarjata pomen odnosa (A7), (A29), (B1), (B87), (B92);
- oba pristopa gledata na delovni odnos kot na temelj nadaljnjega dela (A107), (B2);
- v obeh pristopih mora odnos biti sočuten, topel in negujoč (A109);
- SSD in TAP imata partnersko držo do pomagajočega/klienta (A34);
- v obeh pristopih sta pomagajoči in uporabnik enakovredna (B95);
- oba pristopa odnos med pomagajočim in uporabnikom/klientom pojmujeta kot krožni (A35);
- v obeh pristopih se odnos skozi delo spreminja (A111);
- v obeh pristopih se odnos soustvarja (B3);
- v TAP in SSD se klient uči preko izkušnje novega odnosa (A112);
- oba pristopa poudarjata, da mora pomagajoči čutiti poslanstvo za poklic (B89).

Razlike v odnosu med pomagajočim in uporabnikom/klientom:

- TAP poudarja odnos kot ključni element za uspešno delo (A8), (B90);
- vzpostavitev uspešne delovne alianse v TAP je delo na dolgi rok (A33);
- SSD ustvarja delovni odnos preko dogovora o sodelovanju, ob uporabi instrumentalne definicije problema in z osebnim vodenjem procesa pomoči (A32);
- v SSD je delo lahko bolj sproščeno (A110);
- pomagajoči v SSD vzpostavi bolj odprti odnos (B88);
- kadar v SSD ni dober odnos, so rezultati občutno slabši (A108);
- v TAP lahko kateri od vključenih prostovoljno prekine sodelovanje (A113);
- na odnos v SSD, za razliko od TAP, lahko vpliva časovna omejitev (B90);
- v TAP mora odnos biti topel, čuten, negujoč ..., kar v SSD čisto vedno ne gre (B93);
- v TAP pomagajoči skozi odnos pridobiva različna znanja (B94).

Podobnosti pri postavljanju mej:

- oba pristopa poudarjata pomen postavljanja mej (B96).

Razlike pri postavljanju mej:

- TAP postavi jasne meje (B12);
- postavljanje mej je v TAP pomembno, saj delujemo globinsko (B97);
- TAP spodbuja klienta k abstinenci, sicer z njim prekine postopek pomoči (B13);
- TAP prekine delo s klientom, ki ne upošteva postavljenih pravil (B14);
- SSD v nasprotju s TAP nadaljuje postopek pomoči (B15);
- SSD vztraja pri delu z uporabniki (B16);
- postavljanje mej v SSD ni tako nujno, saj se z uporabnikom ne dela globinsko (B98).

Ključno stičišče obeh pristopov:

- zdi se, da je ključno stičišče obeh pristopov v dobrem delovnem odnosu, ki je nuja za uspeh pri delu (A50);
- prav tako soustvarjanje sodi v skupni izhodišče SSD in TAP (A51), (B37);
- v obeh pristopih se dober delovni odnos vzajemno ustvarja skozi soustvarjanje (A52).

Ključne razlike obeh pristopov:

- ključna razlika med SSD in TAP je v globini procesa (A53);
- TAP s svojim delom poseže na intapsihično področje, pri tem raziskuje genezo (A54);
- SSD rešuje površinske probleme, to so v glavnini socialni problemi posameznikov (A55);
- TA terapevt je svojim klientom na voljo tudi izven časa skupnih srečanj (B38);
- TAP nudi popolnoma osebni pristop (B39).

2. Koncepti in metode

Podobnosti v konceptih in metodah pristopov:

- oba pristopa delujeta na osnovi jasnih pravil o sodelovanju (A30);
- pristopa imata primerljivi način vzpostavitve stika z uporabnikom/klientom (A31);
- v obeh pristopih strokovnjak odstopi od svoje moči in nihče nima zadnje besede (B21);
- TAP in SSD poudarjata pomembnost prisotnosti tukaj in zdaj (A43), (B22);
- v obeh pristopih poudarjamo pozitiven pristop (B23);
- TAP pri svojem delu pogosto pohvali iz Negujočega Starša (B24);
- SSD, enako kot TAP, pri svojem delu deluje kot spoštljivi zagovornik (B26);
- zaradi podobnosti se lahko pristopa dopolnjujeta (B19);
- oba pristopa poudarjata pomen uporabe preprostega jezika (B52).

Razlike v konceptih in metodah pristopov:

- TAP se pri delu naslanja na teoretične koncepte, kar v SSD ni priporočljivo (B5), (B27), (B28);
- TAP svoje kliente pouči o teoretičnih konceptih (B6), (B7);
- proces TAP je vedno anonimen proces (A13), (B34);
- v SSD je zagotovljena diskretnost, toda uporabnika odprto spodbuja v nove akcije (B35);
- SSD pri svojem svetovanju vodi kartoteke in registre uporabnikov (A14);
- administrativna dela v SSD so nujna za zadostitev zakonodaje (A15), (B42);
- SSD skuša čim prej poiskati uporabnikove vire za rešitev stiske (A27);
- v SSD v začetku svetovanja vedno na kratko obnovi dogovor o sodelovanju (B33);
- TAP je običajno časovno zajeta za daljše obdobje (A48);
- teoretični koncept modela egostanj se v SSD ne uporablja (A40);

- SSD se opira na sistemsko teorijo in kibernetiko (B29);
- model egostanj se v SSD uporablja le izjemoma, če je socialna delavka za to dodatno usposobljena (A41), (A42);
- akcijsko delovanje v SSD se odvija na drugem nivoju, kot akcijsko delovanje v TAP (A59).

3. Področje delovanja posameznega pristopa

Razlike v pogledu na nastanek problema:

- SSD se ne ukvarja z nastankom uporabnikovih težav (A84);
- nastanki težav, ki jih rešuje SSD, so pogosto disfunkcionalni družinski vzorci (A83);
- TAP raziskuje otrokove zgodnje zaključke (A85);
- TAP raziskuje genezo problema (A86), (A87), (B75).

Razlike v problemih, ki jih pristopa rešujeta:

- TAP gre pri svojem delu v globine, kjer odkriva nastanek klientovih intrapsihičnih težav, za razliko od SSD, ki rešuje in deluje na površju (A16), (B8), (B30), (B74);
- TAP rešuje težave s potlačenimi čustvi in zahteva vztrajnost od klienta (B69);
- TAP rešuje težave s potlačenimi čustvi, anksioznostjo, depresijo, nizko samopodobo, težave v odnosih ... (B79);
- TAP išče intrapsihične blokade klienta, ki ga ovirajo v življenju (A28), (A88), (B9);
- SSD je svetovalnega značaja in deluje na površju (A17);
- TAP se v večini izvaja v dolgih časovnih obdobjih (A18);
- TAP je več let dolg proces (B80);
- TAP izjemoma rešuje površinska vprašanja (A49);
- socialni delavec je pri delu časovno omejen (A19);
- SSD si drugače zastavi iskanje rešitve, saj rešuje konkretne probleme (A46), (B72);
- SSD rešuje uporabnikove akutne, konkretne težave, ki jih ne zmore sam (A82), (B73);
- SSD za razliko od TAP pri svojem delu porablja tudi intervence (A47), (B36).

Podobnosti med uporabniki obeh pristopov:

- v obeh pristopih so lahko uporabniki/klienti iz neurejenih družin (B76).

Razlike med uporabniki obeh pristopov:

- določeni uporabniki SSD v proces vstopajo nemotivirani (A9), (A92), (B41), (B68);
- SSD pomaga uporabnikom, ki jih po pomoč napotijo ustanove (A89);
- v SSD nezainteresiranost zmanjša mero lastne odgovornosti k iskanju rešitve (A93);
- uporabniki DDS potrebujejo pomoč pri pomembnem življenjskem vprašanju (A90), (A91);
- uporabniki TAP vedno prostovoljno vstopajo v interakcijo s terapevtom (A10);
- TAP deluje s klienti, ki imajo zagotovljeno osnovno eksistenco (B78);
- proces TAP je za klienta plačljiv (A11), (A95), (A97);
- klienti v TAP ima pričakovanja in željo po spremembi (A96);
- klienti v TAP je motiviran za delo (A98), (B67);
- TAP klienta ne preverja (B40);
- SSD nudi pomoč pri pomembnih življenjskih vprašanjih, ki so lahko povezani z eksistenco posameznika (B77);
- svetovanje v SSD je za uporabnika brezplačno (A12);
- uporabniki v SSD so pogosto brez denarja (A94).

Razlike glede vključevanja pomembnih drugih:

- v SSD vključuje uporabnikove pomembne druge (A100), (A101), (A102), (B81), (B82);
- SSD za razliko od TAP poudarja pomen vključitve pomembnih drugih (B31);
- v SSD uporabnikovi pomembni drugi soustvarjajo rešitev (B83);
- širše pridobljene informacije skozi sistemski pristop iz SSD so lahko zelo uporabne tudi v TAP (B32);
- TAP dela vedno s posameznikov, SSD pa zraven vključuje tudi druge pomembne uporabnikove osebe (A44), (A103), (B4), (B84);
- TAP pri svojem delu izjemoma po predhodnem dogovoru vključi uporabnikove druge pomembne osebe (A45), (A104), (A105), (B85);
- TAP omenja pomembne druge skozi fantazijska vprašanja ali preko drugih vaj (B86).

4. Uporabna znanja

Uporabna znanja iz SSD v TAP:

- v TAP bi morda lahko uporabili določene elemente v rešitev usmerjene terapije (A56);
- širok pogled na uporabnikov/klientov problem je prav tako uporaben v procesu TAP (A57), (B43);
- v postopku TAP bi morda lahko uporabili več akcijskega delovanja, kot ga poznamo v SSD (A58), (B44);
- SSD predaja znanje uporabniku v preprosti obliki (B45);
- v TAP so uporabne razne vaje za delo, ki so znanje iz FSD (B46), (B47).

Neuporabna znanja iz SSD v TAP:

- ni neuporabnih znanj – Znanja iz obeh pristopov so medsebojno uporabna (A66);
- znanja SSD so zaželeni v TAP (B53), (B54);
- v TAP ne uporabljamo intervenc (A67);
- če v TAP zaznamo kakšno večjo nepravilnost, se ne lotevamo reševanja z akcijo, kot to naredi SSD (A68);
- strukturirani površinski pogovori iz SSD v glavnini niso prisotni v TAP (A69).

Uporabna znanja iz TAP v SSD:

- v SSD bi morda bilo dobro večkrat vključiti povpraševanje o občutkih, čustvih, o morebitnih odzivih psihološke bolečine v telesu (A60);
- z znanjem iz TAP lahko preko občutkov in čustev raziskujemo uporabnikove/klientove težave (A61), (A62);
- v SSD lahko uporabljamo teorijo osebnosti (A63), (B48), (B49);
- v SSD lahko uporabimo teorijo psiholoških iger (A64), (A65), (B50), (B51);
- znanja iz TAP so zelo uporabna v SSD (A73).

Neuporabna znanja iz TAP v SSD:

- v SSD ni primerno odkrivanje uporabnikovi/klientovih globlin, saj nas ne zanima geneza (A70), (B55);
- preko poglobljanja v SSD bi lahko učinek svetovanja izničili (A71);
- v SSD nikakor ne moremo uporabiti časovnih razponov, kot jih uporablja TAP (A72);

- SSD uporabniku ne razlaga teoretičnih konceptov (B56).

5. Definicija ciljev in učinkovitost pristopa

Definicija ciljev v SSD:

- v SSD je cilj skupaj z uporabnikom napisati – soustvariti novo zgodbo (A74);
- cilje v SSD je raziskovanje in odkrivanje novega pomena znotraj njegove zgodbe (A75), (A76);
- pogosto so cilji v SSD povezani z rešitvijo akutnega problema uporabnika (A77);
- SSD rešuje konkretne probleme uporabnikov (B59).

Definicija ciljev v TAP:

- v TAP definiramo cilj z vzpostavitvijo avtonomije (A78);
- o avtonomiji govorimo, ko klient vzpostavi vedenje, razmišljanje ali čustvovanje, ki je odziv na tukajšnjo in zdajšnjo stvarnost, ne pa odziv na skriptna prepričanja (A79);
- v TAP lahko vidimo cilj skozi teorijo osebnosti (B71);
- klient se odziva na situacijo iz pravega egostanja. Seveda je namen biti čim več v Odraslem egostanju (A80);
- cilj TAP je, da klient izstopi iz svojega skriptnega prepričanja (A81);
- TAP cilje povezuje z razumevanjem sebe in svojih odnosov do drugega (B60).

Podobnosti v definiciji ciljev:

- oba pristopa za cilj poudarjata opolnomočenje (B58);
- oba pristopa poudarjata sprotno preverjanje doseganja ciljev (B63);
- v obeh pristopih uporabnika/klienta ne silimo k cilju (B70);

Razlike v definiciji ciljev:

- pristopa imata različne poti za doseganje cilja (B61);
- SSD si v startu postavi jasne in hitro dosegljive cilje (B62);
- V TAP so potrebna preverjanja klientovih pričakovanj, upoštevajoč spremembe v njegovih globinah (B64);
- v TAP je potrebna velika mera vztrajnosti pri delu v klientovih globinah (B65);
- v TAP je proces dela pogosto zelo boleč, morda na trenutke skoraj nevzdržen (B66).

Učinkovitost SSD:

- SSD ima uspešna orodja za učinkovito delo na svojem področju (A114), (A115), (A116), (B99), (B100);
- SSD je še toliko bolj učinkovito, če ga izvajajo osebe z velikim srcem (B101);
- SSD doseže tudi tiste, ki so zelo potrebni pomoči in to v sebi ne zaznajo ali za to nimajo denarja (A117).

Učinkovitost TAP:

- TAP je zelo učinkovita in v svetu priznana metoda dela (A118), (B103);
- TAP ima široko področje delovanja (B102);
- teorijo TA uspešno vključujemo v druge pristope (B104).

6. Predlog sogovornice

- Psihoterapija bi brezplačno morala biti dostopna vsem (A99).
- Za TAP je teorija osebnosti pomemben teoretični koncept, ki bi bil uporaben tudi v SSD (A39).

12 POVZETEK

V magistrski nalogi sem skušala predstaviti teorijo transakcijske analize in iz nje izhajajočo transakcijsko analitično psihoterapijo, v smislu uporabnosti znotraj sodobnega socialnega dela. Socialno delo se izraža skozi poklicno prakso in se pri tem naslanja na različne teorije, zato sem skozi raziskovalni del prikazala, kje in kako se znotraj sodobnega socialnega dela uporabljamo določene teoretske okvirje, ki so podobni, primerljivi in celo identičnim teoretičnim okvirjem transakcijsko analitične psihoterapije.

Sprva sem v teoretičnem delu podala začetke socialne psihologije. G. H. Mead v svojih raziskavah predstavlja, da socialna psihologija obravnava različna področja socialnega doživljanja z vidika psihologije posameznikovega doživljanja. Skozi predstavitev strukturiranja časa, med ostalim tudi igranja iger, skušam predstaviti, kako se oblikuje družbeni jaz. Celotno vsebino daljšega uvoda skušam navezati na Bernov oris psihološke strukture, na model egostanja, preko katerega skušamo razumeti posameznikovo izražanje skozi njegovo vedenje.

V nadaljevanju predstavim teorijo transakcijske analize in iz nje izpeljano metodo psihoterapije. Podrobno opišem njen močan teoretični koncept, široko področje delovanja,

se dotaknem temeljnih filozofskih predpostavk in preidem na glavne in nosilne teoretične okvirje teorije transakcijske analize: model egostanj, življenjski skript in psihološke igre. Določena poglavja ponazorim s primeri.

Sledijo kratka predstavitev konceptov in metod sodobnega socialnega dela: dogovor o sodelovanju, metodično načelo instrumentalne definicije problema, osebno vodenje, etika udeležnosti, perspektiva moči, ravnanje s sedanostjo in znanje za ravnanje.

V raziskovalnem delu, ki je študija primera, sprva v poglavju metodologija opredelim vse podrobnosti raziskave. Opišem posebne okoliščine povezane s prisotnostjo COVID-19.

Celotno pridobljene podatke sem obdelala kvalitativno in ugotovila, da je znotraj SSD moč zaznati teoretične koncepte TAP. Pokazali so se skupni pogledi v epistemoloških predpostavkah, pri tem imam v mislih delovni odnos, soustvarjanje in sprejemanje uporabnikov/klientov življenjske zgodbe. Kot epistemološka predpostavka TAP, ki je znotraj SSD ne zaznamo, se pokaže delo na dolgi rok ter raziskovanje geneze na intrapsihičnem področju.

V nadaljevanju sem podrobneje prikazala prisotnost konceptov in metod TAP, ki jih je moč zaznati znotraj SSD. Naj omenim v obeh pristopih pomembno prisotnost tukaj in zdaj, podobnostjo med delovanjem iz pozitivnega Negujočega Starša v TAP in spoštljivega in odgovornega zaveznika v SSD. Skozi raziskavo sem prav tako skušala prikazati povezave z drugimi uporabnimi znanji, pridobljenimi med izobraževanjem iz obeh pristopov.

V poglavju področje delovanja sem ločila poglede glede na nastanek problemov, na razlike v problemih in razlike med uporabniki, ki jim nudi pomoč SSD in tistimi, ki poiščejo TAP. Razprava nakazuje, da so uporabniki v obeh primerih lahko iz disfunkcionalnih družin, pogosteje uporabniki SSD. V nadaljevanju gre del naloge v smeri, kako si cilje zastavljajo v socialnem svetovanju in kako v TAP. Oba poudarjata opolnomočenje in sprotno preverjanje doseganja zastavljenih ciljev.

V zaključku naloge želim poudariti, da strokovnjak, ki opravlja socialno svetovanje, pri svojem delu potrebuje več časa, kot mu je običajno na voljo. Naslednji predlog gre vključitvi teorije osebnosti v izobraževalni program FSD, na katerega bi se kot na enega izmed dodatnih teoretičnih konceptov, lahko oprl strokovnjak v procesu socialnega svetovanja. Sicer lahko upoštevajoč naštetega opravičeno potrdim prisotnost posameznih elementov TAP znotraj SSD.